

शिवराज २०२४

हीरक महोत्सवी वर्ष

कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे शिक्षण संस्था, गडहिंग्लज
शिवराज साहित्य, वाणिज्य आणि डी.एस. कदम विज्ञान महाविद्यालय व संभाजीराव माने साहित्य, वाणिज्य व विज्ञान कनिष्ठ महाविद्यालय
गडहिंग्लज, जि. कोल्हापूर
NAAC 'A' Grade (CGPA - 3.15)

आभिनंदन

हार्दिक

मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या वतीने मा. प्रा. किसनराव कुराडे यांना शिवाजी विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ.डी.टी. शिर्के यांच्या हस्ते जीवन गौरव पुरस्कार देऊन गौरविण्यात आले. यावेळी प्राचार्य, डॉ. अभयकुमार साळुंखे, डॉ. मच्छिंद्र सकटे, डॉ. क्रांतीकुमार पाटील, डॉ. अनिल कुराडे व इतर मान्यवर

कु. वृषाली संतराम कांबळे यांनी UPSC परीक्षेत धवल यश प्राप्त करून IAS झाल्याबद्दल त्यांचा सत्कार करताना संस्था सचिव डॉ. अनिलराव कुराडे या प्रसंगी प्राचार्य डॉ. एस.एम.कदम, उपाध्यक्ष अॅड. दिग्विजय कुराडे, प्रा.सौ.बिनादेवी कुराडे आदि मान्यवर

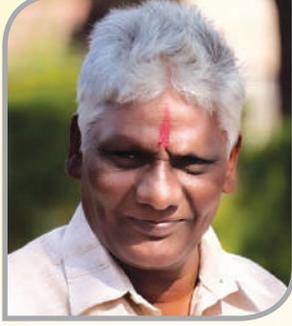
संस्था अध्यक्ष मा. प्रा. किसनराव कुराडे लिखित दहा ग्रंथांचे प्रकाशन करताना शिवाजी विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ.डी.टी. शिर्के, कुलसचिव डॉ. व्ही.एन.शिंदे, प्राचार्य डॉ. एस.एम. कदम व इतर मान्यवर

आमची प्रेरणा

कर्मवीर विठ्ठल वामजी शिंदे

सेवा निवृत्ती

डॉ. ए.व्ही. कुराडे
समाजशास्त्र विभाग

प्रा. जे.व्ही. सरतापे
वनस्पतीशास्त्र विभाग

डॉ. आर.व्ही. गुंडे
मानसशास्त्र विभाग

डॉ. एस.जी. मुंज
अर्थशास्त्र विभाग

प्रा. (डॉ.) एन.आर. कोल्हापुरे
राज्यशास्त्र विभाग

डॉ. ए.बी. कुंभार
मराठी विभाग

प्रा. एल.एम. डिसोझा
हिंदी, कनिष्ठ महाविद्यालय

श्री. पी.बी. नडगेरी
ग्रंथालय परिचर

श्री. एस.डी. कुरळे
प्रयोगशाळा परिचर

श्री. एस.बी. खोत
प्रयोगशाळा परिचर

कोणतीही लढाई जिंकण्यासाठी,
प्रथम स्वतःशी लढायला शिक
स्वतःमध्ये दडलेल्या षड्रिपूंना,
हुडकून काढून प्रथम जिंक !
मग तुला कळून येईल,
तू जग जिंकले आहे.
अपयश सर्व तुझ्या समोर,
यश बनून झुकले आहे !

- कवी प्रा. किसनराव कुराडे

मा. प्रा. किसनराव कुराडे

अध्यक्ष - कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे शिक्षण संस्था, गडहिंग्लज

कर्मवीर पुण्यतिथी सोहळा

कर्मवीर वि.रा.शिंदे जीवन आणि कार्य या विषयावर
मार्गदर्शन करताना मा. डॉ. वसंत भोसले

संस्थेची भूमिका मांडताना डॉ. अनिलराव कुराडे

डॉ. सुधीर मुंज यांना 'गुणवंत शिक्षक पुरस्कार' प्रदान
करताना दैनिक लोकमतचे मुख्य संपादक, डॉ. वसंत भोसले

श्री. रामचंद्र वडर यांना 'गुणवंत प्रशासकीय कर्मचारी पुरस्कार'
प्रदान करताना संस्थेचे अध्यक्ष मा. प्रा. किसनराव कुराडे

डॉ. सुधीर मुंज
कर्मवीर गुणवंत शिक्षक

श्री. रामचंद्र वडर
कर्मवीर गुणवंत प्रशासकीय कर्मचारी

मा. प्रा. डॉ. अनिलराव कुराडे
सचिव, कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे शिक्षण संस्था, गडहिंगलज

भावपूर्ण श्रद्धांजली

निसर्गकवी
कै. ना.धों. महानोर

कै. एस.वाय. कोले

कै. शशिकांत कांबळे

मा. प्राचार्य

शिवराज साहित्य, वाणिज्य आणि
डी. एस. कदम विज्ञान महाविद्यालय, गडहिंग्लज

प्रा. (डॉ.) एस. एम. कदम
M.Sc., Ph.D.

पदाधिकारी

प्रबंधक

डॉ. संतोष शहापूरकर

M.A. Ph.D., MBA

शिवराज महाविद्यालय, गडहिंग्लज

प्रा. टी.व्ही. चौगुले

M.A., B.Ed., M.A. Edu.

संभाजीराव माने कनिष्ठ महाविद्यालय, गडहिंग्लज

अभिनंदनीय सुयश

डॉ. ए.के. मोरमारे
मराठी विषयातील पीएच.डी. संपादन

डॉ. एन.बी. एकिले
हिंदी विषयातील पीएच.डी. संपादन

डॉ. डी.पी. खेडकर
वाणिज्य शाखेतील पीएच.डी. संपादन

डॉ. व्ही.पी. कळसगोंडा
संगणकशास्त्रातील पीएच.डी. संपादन

प्रा. व्ही. ए. कुराडे
सेट उत्तीर्ण (रसायनशास्त्र)

प्रा. कु. टी.ए. काशी
नेट उत्तीर्ण (होमसायन्स)

महाविद्यालयातील भौतिक सुविधा

सेमिनार/कॉन्फरन्स हॉल

महाविद्यालय मुख्य इमारत प्रवेश/पोर्च

समृद्ध ग्रंथालय

मध्यवर्ती पाणपोई (RO Water)

अत्याधुनिक कॉम्प्युटर लॅब

40.50 Kbdp सोलर प्लांट

विविध उपक्रम

‘स्पर्धा परीक्षेचे बदलते स्वरूप’ या विषयावरील कार्यशाळेत मार्गदर्शन करताना ऍड. दिग्विजय कुराडे

पी. बी. साळुंखे व्याख्यानमालेत मार्गदर्शन करताना डॉ. टी. एस. पाटील

‘स्पर्धा परीक्षेचे बदलते स्वरूप’ या विषयावरील कार्यशाळेत मार्गदर्शन करताना प्राचार्य डॉ. एस. एम. कदम

‘मराठी भाषा गौरव’ दिनानिमित्त मार्गदर्शन करताना प्रा. पौर्णिमा पाटील

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंतीनिमित्त मार्गदर्शन करताना डॉ. अशोक मोरमारे

शहीद दिनानिमित्त मार्गदर्शन करताना डॉ. नंदकुमार कोल्हापुरे

कर्मवीर भाऊराव पाटील जयंतीनिमित्त मार्गदर्शन करताना प्रा. गौरव पाटील

राष्ट्रीय विज्ञान दिनानिमित्त विद्यार्थ्यांना प्रमाणपत्र देऊन सन्मानित करताना प्राचार्य डॉ. एस. एम. कदम आणि प्रा. सौ. बिनादेवी कुराडे

क्रीडा विभाग

संदेश दत्तात्रय कुरळे
राष्ट्रीय पदक विजेता - टेनिस

सृष्टी श्रीधर रेडेकर
राष्ट्रीय पदक विजेती - क्रॉसकंट्री

श्रुती तानाजी चौगुले
राष्ट्रीय पदक विजेती - कायार्किंग

डॉ. राहुल मगदूम
शारीरिक शिक्षण संचालक

अनुरती प्रवीण जाधव
राष्ट्रीय पदक विजेती-कायार्किंग

अनुष्का रवींद्र पाटील
राष्ट्रीय खेळाडू-शूटिंग

अक्षता प्रभाकर भाईगडे
राष्ट्रीय पदक विजेती - योगा

वैष्णवी परशराम हाजीरे
राष्ट्रीय पदक विजेती - योगा

समीक्षा तुकाराम गावडे
राष्ट्रीय पदक विजेती- मलखांब
प्राजक्ता वसंत गावडे
राष्ट्रीय पदक विजेती- मलखांब

दीपाली संजय पाटील
राष्ट्रीय खेळाडू- खो-खो

ऋतुजा हिम्मतराव पाटील
राष्ट्रीय पदक विजेती- कायार्किंग

स्नेहल सर्जेराव पाटील
आंतरराष्ट्रीय खेळाडू, राष्ट्रीय पदक विजेती- कायार्किंग

गौरव विठोबा चव्हाण
राष्ट्रीय खेळाडू- स्विमिंग

प्रफुल जालिंदर थोरात
राष्ट्रीय पदक विजेता-गोळाफेक, टेनिस

धैर्यशील धनाजी गायकवाड
राष्ट्रीय खेळाडू-अॅथलेटिक्स

कृतिका रामलिंग शहापूरकर
राष्ट्रीय खेळाडू-बॉक्सिंग

अथर्व शितल कर्नाळे
राष्ट्रीय खेळाडू-फेन्सिंग

क्रीडा विभाग

आश्लेषा सागर मांगले
राज्यस्तरीय पदक
विजेती -अथलेटिक्स

सृष्टी गणपत हुलसार
राष्ट्रीय खेळाडू -
फुटबॉल

देवयानी शिवानंद चौगुले
राज्यस्तरीय खेळाडू-अथलेटिक्स

युवराज मारुती वाकसे
राष्ट्रीय पदक विजेता
-अथलेटिक्स

सानिका उत्तम गुंजकर
राज्यस्तरीय खेडाळू-खो-खो

शिवाजी विद्यापीठ विभागीय अथलेटिक्स स्पर्धेचे सर्वसाधारण विजेतेपद पटकाविलेल्या संघासोबत संस्था सचिव-डॉ. अनिलराव कुराडे, शारीरिक शिक्षण संचालक डॉ. राहूल मगदूम

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर झोनल स्तरीय महिला खो-खो स्पर्धेचे उपविजेतेपद मिळविलेल्या महिला संघासोबत शारीरिक शिक्षण संचालक डॉ. राहूल मगदूम

क्रीडा विभाग

संभाजीराव माने कनिष्ठ महाविद्यालय

प्रा. जयवंत पाटील
शारीरिक शिक्षक

वैष्णवी राजेंद्र रावळ
राष्ट्रीय सवर्ण पदक
प्राप्त खेळाडू ८०० मी
१५०० मी क्रॉसकंट्री

मेघणा सोमनाथ मोहीते
राज्यस्तरीय सुवर्ण
पदक प्राप्त खेळाडू
४ x ४०० मी रीले

पार्थ अशोक नांगरे
विभागीय स्तरीय
खेळाडू-मल्लाखांब

सुकन्या सुधीर शिवणे
राज्यस्तरीय खेळाडू
४००, २० मी. धावणे

आरती लक्ष्मण पाटील
राज्यस्तरीय सुवर्ण
पदक प्राप्त ४ x ४००
मी रीले

रसीका सागर शिंदे
राज्यस्तरीय सुवर्ण
पदक प्राप्त ४ x ४००
मी रीले

श्रध्दा दत्तात्रय शिंदे
राज्यस्तरीय सुवर्ण
पदक प्राप्त ४ x ४००
मी रीले

विभागीय स्तरीय स्पर्धेमध्ये द्वितीय क्रमांक प्राप्त संघ

जिल्हास्तरी फुटबॉल स्पर्धेसाठी निवड झालेला संभाजीराव
माने जुनिअर कॉलेजच्या मुलींचा संघ

विभागीय स्तरीय खो खो स्पर्धेसाठी निवड झालेला संभाजीराव
माने जुनियर कॉलेजचा संघ

कॉप्टन डॉ. राहुल मगदूम

राष्ट्रीय छात्र सेना (NCC)

SUO शुभांगी संजय पाटील
स्पेशल नॅशनल इंटीग्रेशन कॅम्प केरळ

CQMS अभिषेक कृष्णा कांबळे
आर्मी अटॅचमेंट कॅम्प पुणे

SGT शुभम मोहन पाटील
आर्मी अटॅचमेंट कॅम्प अहमदनगर

SGT रिद्धी प्रसाद डवरी
इंटर ग्रुप कॉम्पिटिशन- रिपब्लिक
डे कॅम्प (IGC-RDC) पुणे

CPL विशाल भीमराव राजूत
आर्मी अटॅचमेंट कॅम्प पुणे

CDT शुभम संजय धनवडे
आर्मी अटॅचमेंट कॅम्प अहमदनगर

रक्तदान शिबीर

वृक्षारोपण

Kadgaon, Maharashtra, India
68HW+F4C, Kadgaon, Maharashtra 416502, India
Lat 16.228854°

राष्ट्रीय छात्र सेना (NCC)

योग दिवस

योग प्रशिक्षण शिबीर

डेंगू प्रतिबंधात्मक उपाय

क्रांतीदिन

स्लो सायकलिंग चॅलेंज स्पर्धा

वॉकिंग चॅलेंज स्पर्धा

शिवजयंती रॅली

जागतिक एड्स दिनानिमित्त जनजागृती रॅली

वरिष्ठ विभाग राष्ट्रीय सेवा योजना (NSS)

डॉ. जी. जी. गायकवाड
कार्यक्रम अधिकारी

प्रा. (डॉ.) एस.डी. सावंत
कार्यक्रम अधिकारी

प्रा. डी.यू. जाधव
कार्यक्रम अधिकारी

डॉ. डी. पी. खेडकर
कार्यक्रम अधिकारी

एकदिवसीय आपत्ती व्यवस्थापन कार्यशाळेत मार्गदर्शन करताना
डॉ. पी.टी. चौगुले (NSS संचालक, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर)

श्रमदान करताना स्वयंसेवक

विशेष श्रमसंस्कार शिबिराचे उद्घाटन करताना
श्री. सूर्याजी घोरपडे

श्रमसंस्कार शिबिरात योग साधना करताना स्वयंसेवक

'विकसित भारत संकल्प' यात्रेत सहभागी प्राचार्य डॉ. एस.एम कदम,
डॉ. जी.जी. गायकवाड, प्रा. डी.यू. जाधव आणि स्वयंसेवक

श्रमसंस्कार शिबिरात अनुभव व्यक्त करताना स्वयंसेविका

संभाजीराव माने कनिष्ठ महाविद्यालय राष्ट्रीय सेवा योजना (NSS)

प्रा. एम. एस. घस्ती
प्रमुख-राष्ट्रीय सेवा योजना

प्रा. एस. ए. कांबळे
सहाय्यक-राष्ट्रीय सेवा योजना

प्रा. जी. आय. देसाई
सहाय्यक-राष्ट्रीय सेवा योजना

आगीवर नियंत्रण कसे मिळवावे याचे प्रात्यक्षिक दाखविताना
नगरपरिषद गडहिंग्लजचे कर्मचारी

मतदान जनजागृती अभियानात सहभागी स्वयंसेवक

संस्कार श्रमदानाचे

Gadhinglaj, Maharashtra, India

विविध गुणदर्शन

शिवराज विद्या संकुल, गडहिंग्लज

शिवराज महोत्सव २०२३

RAJES GADHING

शिवराज विद्या संकुल, गडहिंग्लज

शिवराज महोत्सव २०२३

विविध गुणदर्शन

शिवराज एम मंच

शिवराज २०२४

कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे शिक्षण संस्था, गडहिंगलज.
शिवराज साहित्य, वाणिज्य आणि डी. एस. कदम विज्ञान महाविद्यालय, गडहिंगलज.
संभाजीराव माने साहित्य, वाणिज्य व विज्ञान कनिष्ठ महाविद्यालय,
गडहिंगलज, जि. कोल्हापूर.

शिवराज २०२४

संपादक मंडळ

- अध्यक्ष
मा. प्राचार्य, डॉ. एस. एम. कदम
- प्रमुख संपादक
डॉ. ए. के. मोरमारे
प्रा. संदीप कुराडे - ग्रंथपाल
- विभागीय संपादक
डॉ. ए. बी. कुंभार - मराठी
डॉ. एस. बी. माने - हिंदी
प्रा. डी. यू. जाधव - इंग्रजी
- विशेष सहाय्य
डॉ. अनिलराव कुराडे,
सचिव, क.वि.रा.शिंदे शिक्षण संस्था, गडहिंगलज
- सहाय्यक संपादक
प्रा. के. जे. अदाटे
डॉ. एम. डी. चौगुले
प्रा. के. एस. देसाई
प्रा. जी. आय. देसाई
सौ. पी. बी. जाधव
प्रा. टी. डी. भांदुगरे
श्री. एस. एन. पाटील
श्री. ए. एल. कलकुटकी

महाविद्यालय विकास समिती (सन २०२२-२३ पासून)

मा. प्रा. किसनराव कुराडे	अध्यक्ष
डॉ. अनिल व्ही. कुराडे	व्यवस्थापन सचिव
डॉ. एन. बी. एकिले	नामनिर्देशित विभागप्रमुख
डॉ. एस. जी. मुंज	प्राध्यापक प्रतिनिधी
डॉ. एम. डी. चौगुले	प्राध्यापक प्रतिनिधी
डॉ. संतोष शहापूरकर	अध्यापकेतर कर्मचारी प्रतिनिधी
श्री. बसवराज आजरी	सामाजिक क्षेत्र प्रतिनिधी
अॅड. दिग्विजय कुराडे	शैक्षणिक क्षेत्र प्रतिनिधी
श्री. ईश्वर नारायण देसाई	उद्योग क्षेत्र प्रतिनिधी
डॉ. एम. पी. पाटील	संशोधन क्षेत्र प्रतिनिधी
प्रा. के. जे. अदाटे	IQAC समन्वयक
विद्यार्थी परिषद सभापती	-
प्राचार्य, डॉ. एस. एम. कदम	समिती सचिव

शाळा समिती (सन २०२२-२३ पासून)

मा. प्रा. किसनराव कुराडे	अध्यक्ष
मा.श्री. शंकरराव भीमा नंदनवाडे	संस्था प्रतिनिधी
मा. प्रा. जे. वाय बारदेस्कर	संस्था प्रतिनिधी
मा. प्रा. ए. व्ही. कुराडे	संस्था प्रतिनिधी
मा. प्रा. टी. व्ही. चौगुले	प्राध्यापक सदस्य
मा. डॉ. एस. आर. शहापूरकर	प्रशासक सेवक प्रतिनिधी
मा. प्राचार्य डॉ.एस. डी. कदम	सचिव

संपादकीय

संपादकीय...

प्रिय रसिक,

“शिवराज २०२४” हा वार्षिक अंक आपल्या समोर मांडताना मला मनस्वी आनंद होत आहे. शिवराज महाविद्यालय हे कोल्हापूर जिल्ह्यातील विद्यार्थ्यांना सर्वांगदृष्टिकोनातून घडविण्याचे काम गेल्या ६० वर्षांपासून करित आले आहे. २०२४ हे शिवराज महाविद्यालयाचे हीरक महोत्सवी वर्षे आहे. आजपर्यंत या महाविद्यालयाने अनेक प्रशासकीय अधिकारी, लेखक, कवी, सामाजिक कार्यकर्ते, नेते घडविले आणि आजही घडवीत आहेत. याचा मला सार्थ अभिमान वाटतो.

दरवर्षीप्रमाणे या वार्षिक अंकासाठी विद्यार्थ्यांकडून साहित्याची मागणी केली असता प्रारंभी साहित्य लेखनासाठी अल्प प्रतिसाद मिळाला याचे कारण अलिकडचा विद्यार्थी हा समाजमाध्यमांमध्ये अधिक गुंतला आहे. रील्स पाहण्यामध्ये तो अधिक वेळ घालविताना दिसतो आहे. विद्यार्थी म्हणून त्याने त्याचा वेळ वाचनात, अभ्यासात, संशोधनात, लेखनात व आपण अधिकाधिक कौशल्यपूर्ण कसे होऊ यासाठी घालविला पाहिजे. परंतु, तसे होताना दिसत नाही. विज्ञान मानवाला जरी वरदान ठरत असले तरी काही प्रमाणात मानवला शाप ठरत आहे हे मान्यच करावे लागेल. अशा परिस्थितीतही काही विद्यार्थी लेखकांना व कवींना आवाहन करून लेखन करण्यास सांगितले असता त्यांनी उत्तम असे लेखन केले आहे. सामाजिक, शैक्षणिक, राजकीय, पर्यावरणीय, व्यावसायिक विचारांचे मंथन करून अभ्यासपूर्ण असे लेखन त्यांनी कथा, कविता, ललित लेखांच्या माध्यमातून वाचकांसमोर मांडले आहे.

विद्यार्थी हा कला, क्रीडा, ज्ञान, विज्ञान, लेखन अशा विविध क्षेत्रांमध्ये निपूण झाला पाहिजे या ध्येयाने महाविद्यालय काम करित आहे.

विद्यार्थ्यांनी मांडलेल्या या शब्दरूप संकल्पनांना कला, क्रीडा, संशोधन क्षेत्रात मिळविलेल्या यशाला शब्दरूपाने आणि चित्ररूपाने या अंकाच्या माध्यमातून आपणापर्यंत पोहोचविण्याचा हा प्रयत्न आहे.

हा अंक सुबक, नीटनेटका व वाचनीय व्हावा यासाठी संस्थेचे अध्यक्ष मा. प्रा. किसनराव कुराडे, सचिव डॉ. अनिलराव कुराडे आणि प्राचार्य डॉ. एस. एम. कदम यांनी वेळोवेळी अनमोल असे मार्गदर्शन केले. त्यामुळे मी हा अंक आपल्यासमोर ठेवू शकलो. ग्रंथपाल प्रा. संदीप कुराडे, प्रबंधक डॉ. संतोष शहापूरकर, विभागीय संपादक डॉ. ए. बी. कुंभार डॉ. एस. बी. माने, प्रा. डी. यु. जाधव यांच्या सहकार्यातून हा अंक परिपूर्ण झाला आहे. त्याचबरोबर प्रिझम ग्राफिक्स, कोल्हापूर यांनी अतिशय कमी वेळात या अंकाची बांधणी केली. तसेच श्री. संतोष पाटील यांचे या अंकाच्या निर्मितीत विशेष योगदान लाभले. या सर्वांचे मी ऋण व्यक्त करतो.

डॉ. अशोक मोरमारे

प्रमुख संपादक

मुखपृष्ठाविषयी ....

शिवराज महाविद्यालयाच्या 'शिवराज' या वार्षिक नियतकालिकाकडे शिवराज महाविद्यालयाचा आरसा म्हणून पाहिले जाते. संपूर्ण वर्षामध्ये महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी व प्राध्यापकांनी केलेले वाचन, चिंतन, निरीक्षण, संशोधन तसेच कला, क्रीडा व इतर क्षेत्रात मिळविलेले यश या नियतकालिकातून प्रसिद्ध केले जाते. त्याचबरोबर विद्यार्थ्यांना प्रेरणादायी व मार्गदर्शक ठरणाऱ्या विविध घटनाप्रसंगांनाही या नियत कालिकातून उभे केले जाते. एका अर्थाने आमच्या महाविद्यालयाचा वार्षिक अंक हा त्या त्या वर्षाचा साक्षीदारच ठरतो.

२०२४ हे वर्ष शिवराज महाविद्यालयाचे हीरकमहोत्सवी वर्ष असल्याने 'शिवराज २०२४' या वार्षिक अंकातून शिवराज महाविद्यालयाच्या आजपर्यंतच्या वाटचालीत प्रसिद्ध झालेल्या सर्व वार्षिक अंकांना एकत्रित आणण्याचा विचार आमच्या संस्थेचे सचिव डॉ. अनिलराव कुराडे यांनी संपादकीय मंडळासमोर व्यक्त केला. डॉ. अनिल सरांच्या कल्पक बुद्धिमत्तेतून पुढे आलेली ही मुखपृष्ठ संकल्पना सर्वांना फार आवडली. त्यातूनच आजपर्यंत प्रसिद्ध झालेल्या 'शिवराज' वार्षिक नियतकालिकांच्या मुखपृष्ठांना 'शिवराज २०२४' या वार्षिक नियतकालिकाच्या मुखपृष्ठावर आणल्याने सुंदर, सुबक आणि आकर्षक असे मुखपृष्ठ तयार झाले.

प्राचार्य मनोगत

आपल्या महाविद्यालयाचा “शिवराज २०२४” हा वार्षिक अंक प्रकाशित करताना मला मनस्वी आनंद होत आहे. हा अंक महाविद्यालयातील प्राध्यापक आणि विद्यार्थ्यांच्या सर्जनशील आणि नाविष्यपूर्ण अशा लेखनाने सजलेला आहे. त्यामुळे हा अंक अधिक सुबक आणि वाचनीय झाला आहे. या अंकाच्या निर्मितीमध्ये बहुमोल असे योगदान दिलेल्या प्रत्येकाचे मी अभिनंदन करतो.

महाविद्यालयात येणारा प्रत्येक विद्यार्थी आपले भविष्य उज्ज्वल करण्याच्या दृष्टिकोनातून नवनव्या संकल्पना मनात ठेवून शिक्षण घेत असतो. मुळातच तो शोधक वृत्तीचा असतो. महाविद्यालयीन जीवनात त्याला या सर्व गोष्टी पूर्ण करण्याचे मोठे व्यासपीठ मिळत असते. त्यातून तो आपल्या ज्ञानाच्या कक्षा अधिक रूंदावतो. आपला व्यक्तिमत्त्व विकास साधतो. नवनव्या जाणिवा तो प्रगल्भ करतो. हा वार्षिक अंक या सर्व जाणिवांना आणि आठवणींना जपण्याचे काम करतो.

या अंकातील एक एक पान पालटताना शिवराज महाविद्यालयातील जपली जाणारी सांस्कृतिक, सामाजिक व शैक्षणिक उपक्रमशिलता, पर्यावरणीय जागृतता, प्रयोगशिलता, उद्योगशिलता, संशोधनात्मक प्रगल्भता दृष्टीस पडते. याचा अर्थ आमच्या महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांकडे बहुआयामी प्रगल्भ बुद्धी, अद्वितीय अशी प्रतिभा शक्ती व ते महत्वाकांक्षी असल्याचे दिसून येते.

महाविद्यालय हे केवळ विद्यार्थ्यांना ज्ञान देते असे नाही, तर ते विद्यार्थ्यांना शारीरिकदृष्ट्याही सक्षम करीत असते. आमच्या महाविद्यालयाची ही परंपरा अधिक सक्षम राहिली आहे. शिवाजी विद्यापीठाची अथलॅटिक्समध्ये सलग अकरा वेळा मिळविलेली जनरल चॅम्पियन आणि राष्ट्रीय व राज्य पातळीवर आमच्या विद्यार्थ्यांनी मिळविलेले यश हे त्याचे फलित आहे.

याचा अर्थ महाविद्यालयात प्रवेशित झालेला प्रत्येक विद्यार्थी आपल्या भावी आयुष्यात सक्षमपणे कसा उभा राहिल यादृष्टीने महाविद्यालय विद्यार्थ्यांमध्ये ज्ञान, कला, कौशल्य, नैतिकता अशी जीवनमूल्ये रूजविण्याचा प्रयत्न करीत आहे.

या अंकाची जबाबदारी डॉ. अशोक मोरमारे व ग्रंथपाल श्री. संदीप कुराडे यांच्याकडे सोपविण्यात आली. त्यांनी ती सक्षमपणे पार पाडली. त्यांना विभागीय संपादक डॉ. ए. बी. कुंभार, डॉ. एस. बी. माने, प्रा. डी. यू. जाधव यांनी अनमोल असे सहकार्य केले. या सर्वांचेच मनापासून अभिनंदन!....

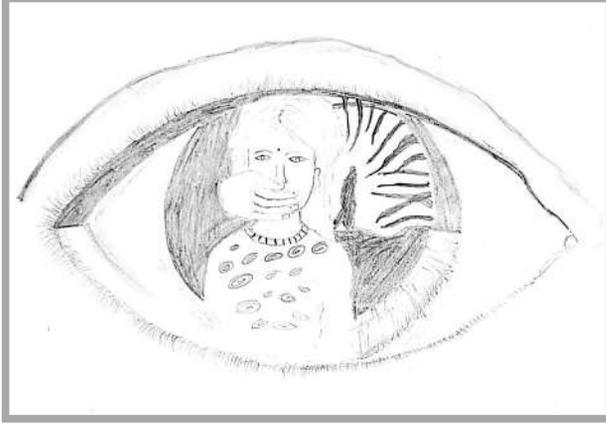
आमच्या संस्थेचे अध्यक्ष मा. प्रा. किसनराव कुराडे, सचिव डॉ. अनिलराव कुराडे, उपाध्यक्ष अॅड. दिग्विजय कुराडे, प्रबंधक डॉ. संतोष शहापूरकर यांचे अनमोल असे मार्गदर्शन आणि सर्व प्राध्यापक व प्रशासकीय कर्मचारी यांचे सहकार्य लाभल्यामुळे हा अंक पूर्णत्वास गेला आहे. याबद्दल मी सर्वांचे मनःपूर्वक आभार मानतो.

धन्यवाद!

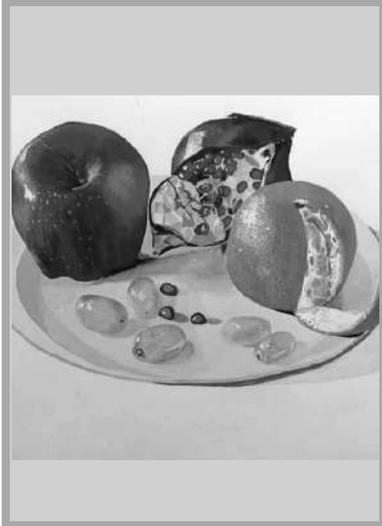
प्रा. (डॉ.) एस. एम. कदम
प्राचार्य

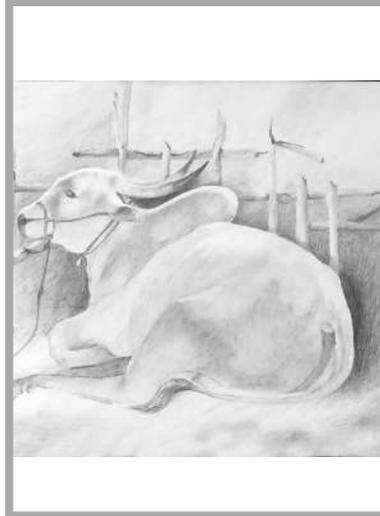
पेन्सिलची रेखा चित्रे

तेजस्विनी रमेश शिंदे B.Com 2nd

सानिका कडाकणे
बी.कॉम

सानिका मळगेकर
बी.कॉम ३

Monika Bardeskar
BBA 3rd year

आमचा प्राध्यापक वृंद

■ भौतिक शास्त्र विभाग

- प्रा.डॉ.एस.एम. कदम (एम.एस्सी., पीएच.डी.) विभाग प्रमुख
प्रा.एस.एस. पांगम (एम.एस्सी., सेट,) (१२/१०/२०२३ पासून)
डॉ. व्ही. एस. सावंत (एम.एस्सी., बी.एड., एम.फिल., पीएच.डी.)
प्रा. के.एम. गुरव (एम.एस्सी., सेट)
प्रा. आर.के. शिंदे (एम.एस्सी., सेट)
प्रा. एस.ए. सावंत (एम.एस्सी., सेट)
प्रा. पी. बी. गंदुगडे (एम.एस्सी., सेट, बी.एड.)
प्रा. जी. एस. पाटील (एम.एस्सी., सेट)
प्रा. पी.आर. जाधव (एम.एस्सी., पीएच.डी.)
प्रा. पी. ए. सरनोबत (एम.एस्सी., सेट, गेट)
प्रा. कु. आर. टी. राजाराम (एम.एस्सी.)
प्रा. कु. टी. पी. शिंदे (एम.एस्सी.)

■ मराठी विभाग

- प्रा. डॉ. एम. व्ही. राजे (एम.ए., पीएच.डी., सेट, एम.जे.) विभाग प्रमुख
प्रा. डॉ. ए. बी. कुंभार (एम.ए., पीएच.डी., नेट) (३१/०५/२०२४ पर्यंत)
डॉ. ए. के. मोरमारे (एम.ए., पीएच.डी., नेट)
डॉ. एस. एस. पाटील (एम.ए., पीएच.डी.)

■ हिंदी विभाग

- डॉ. एन. बी. एकिले (एम.ए., एम.फिल., पीएच.डी., सेट) विभागप्रमुख
डॉ. एस. बी. माने (एम.ए., पीएच.डी.)

■ इंग्रजी विभाग

- प्रा. डी. यू. जाधव (एम.ए., नेट) विभागप्रमुख
प्रा. पी. ए. पाटील (एम.ए., सेट)
प्रा. व्ही. एस. दानवडे (एम.ए., सेट)
प्रा. आर. व्ही. गाडेकर (एम.ए., सेट)
प्रा. ए. ए. परीट (एम.ए., सेट)
प्रा. पी.एस. बालेशगोळ (एम.ए., बी.एड., सेट)

■ समाजशास्त्र विभाग

- प्रा. डॉ. एस. डी. सावंत (एम.ए., एम.फिल., पीएच.डी., नेट) विभागप्रमुख
डॉ. आर. पी. हेंडगे (एम.ए., एम.फिल., पीएच.डी., नेट)

■ अर्थशास्त्र विभाग

- डॉ. जी. जी. गायकवाड (एम.ए., बी.लिब, पीएच.डी., नेट) विभागप्रमुख
डॉ. एस. जी. मुंज (एम.ए.) (३१/०९/२०२४ पर्यंत)
कु. डॉ. व्ही. के. हेरेकर (एम.ए., पीएच.डी., एम.फिल., सेट)
डॉ. बी. एम. जाधव (एम.ए., पीएच.डी., एम.फिल., सेट)

■ राज्यशास्त्र विभाग

- प्रा. डॉ. एन. आर. कोल्हापुरे (एम.ए., एम.फिल., पीएच.डी., सेट)
विभाग प्रमुख (३१/०५/२०२४ पर्यंत)
डॉ. ए. जी. हारदारे (एम.ए., एम.फिल., पीएच.डी., नेट)

■ मानसशास्त्र विभाग

- प्रा. एस.एम.पाटील (एम.ए., सेट)

■ वाणिज्य विभाग

- डॉ. डी. पी. खेडकर (एम.कॉम., बी.एड., पीएच.डी., सेट) विभागप्रमुख
डॉ. एम. डी. चौगुले (एम.कॉम., बी.एड., एम.फिल., पीएच.डी.)
डॉ. जी.एम. कुलकर्णी (एम.कॉम., पीएच.डी.)
प्रा. बियामा वाटंगी (एम.कॉम., सेट)
प्रा. आर. आर. कालेकर (एम. ए. इंग्रजी) (एम.कॉम. बी.एड.)
प्रा. एस.एस. चौगुले (एम.कॉम.)
प्रा. एच. एस. जाधव (एम.कॉम. एल.एल.बी.)

■ रसायनशास्त्र विभाग

- प्रा. डॉ. ए.एम. हसुरे (एम.एस्सी., पीएच.डी.) विभागप्रमुख
प्रा. डॉ. बी. डी. अजळकर (एम.एस्सी., पीएच.डी.) रजा कालावधी
प्रा. विश्वजित अनिलराव कुराडे (एम.एस्सी., सेट)
डॉ. पी. आर. डोंगरे (एम.एस्सी., पीएच.डी.)
प्रा. एन. आर. भोसले (एम.एस्सी., सेट)
डॉ. एस. के. पाटील (एम.एस्सी., पीएच.डी.)
प्रा. डॉ. ए. जी. नाईकवाडे (एम.एस्सी., बी.एड., पीएच.डी.)
प्रा. एस. बी. नाईक (एम.एस्सी., सेट)
प्रा. आर. सी. पाटील (एम.एस्सी., पीएच.डी.)
प्रा. एस. ए. समडोळे (एम.एस्सी., बी.एड.)
प्रा. ए. पी. तेलवेकर (एम.एस्सी., बी.एड.)
प्रा. जी. आर. पाटील (एम.एस्सी.)
प्रा. कु. आर. ए. हसुरे (एम.एस्सी.)
प्रा. कु. व्ही. एस. मोहिते (एम.एस्सी.)
प्रा. सौ. एस.ए. पाटील (एम.एस्सी., बी.एड.)
प्रा. सौ. आर. एस. सुर्यवंशी (एम.एस्सी., बी.एड.)

■ गणित विभाग

- प्रा. एस. एस. कांबळे (एम.एस्सी., सेट)

■ संख्याशास्त्र विभाग

- प्रा. सौ. एम. आर. दंडगे (एम.एस्सी.)
प्रा. कु. एन. के. लोंढे (एम.एस्सी., सेट)
प्रा. सौ. एस. पी. पाटील (एम.एस्सी.)
प्रा. कु. पी. एन. कुराडे (एम.एस्सी.)

■ वनस्पती शास्त्र

- डॉ. व्ही.ए. सरदेसाई (एम.एस्सी., पीएच.डी.)

■ प्राणीशास्त्र विभाग

- प्रा. के. जे. अदाटे (एम.एस्सी.) विभागप्रमुख
डॉ. व्ही. एम. देशमुख (एम.एस्सी., पीएच.डी.)

■ सूक्ष्म जीवशास्त्र

- प्रा. सौ. एस. आर. मिसाळ (एम.एस्सी., बी.एड.)
प्रा. कु. पी. आर. काळगे (एम.एस्सी.)
प्रा. कु. ए. आर. आरभावे (एम.एस्सी.)
प्रा. कु. एल. ए. पाटील (एम.एस्सी., एम.बी.ए.)

■ पर्यावरण शास्त्र

- प्रा. सौ. एस. पी. गाडवी (एम.एस्सी., बी.एड.)
प्रा. सौ. एस. एम. देसाई (एम.एस्सी.)

■ शारीरिक शिक्षण

- डॉ. आर. डी. मगदुम (बी.कॉम., एम.पी.एड, पीएच.डी.) विभागप्रमुख

■ ग्रंथालय विभाग

- प्रा. एस. आर. कुराडे (बी. एससी., एम.लिब, सेट) ग्रंथपाल

विना अनुदान विभाग प्राध्यापक वृंद

■ बी. बी. ए. विभाग

- प्रा. आर. डी. कमते (एम.बी.ए., एम.फिल.) : विभागप्रमुख
प्रा. ए. यु. पटेल (एम.ए., एम.फिल.)
प्रा. के. एस. देसाई (एम.बी.ए., एम.फिल., नेट)
प्रा. सौ. यु. एस. पाटील (एम.सी.ए.)
प्रा. सौ. टी. पी. मुत्नाळे (एम.कॉम., बी.एड.)
प्रा. पी. पी. तिनईकर (एम.बी.ए.)
प्रा. श्रुती घस्ती (एम.एस्सी., पर्यावरणशास्त्र)
प्रा. एस. बी. पाटील (एम.बी.ए.)

■ बी. सी.ए. विभाग

- प्रा. के. एस. देसाई (एम.बी.ए., एम.फिल., नेट)
प्रा. बी.एस. पठाण (एम.एस्सी., एम.बी.ए.)
प्रा. सौ. यु. एस. पाटील (एम.सी.ए.)
प्रा. सौ. एम. पी. कांबळे (एम.एस्सी.-कम्प्युटर)
प्रा. सौ. पी. बी. आजरी (बी.ई. - कम्प्युटर)
प्रा. डी. सी. लोंढे (बी.ई.-कम्प्युटर)
प्रा. सौ. टी. पी. मुत्नाळे (एम.कॉम., बी.एड.)

■ बी. एस्सी. कंप्युटर सायन्स एंटायर (बी.सी.एस.) विभाग

- प्रा. आर. बी. खोत (एम.एस्सी.-कंप्युटर सायन्स) : विभागप्रमुख
प्रा. सौ. एम. आर. दंडगे (एम.एस्सी.)
प्रा. एन. जी. चव्हाण (इलेक्ट्रॉनिक्स)
प्रा. व्ही. पी. कळसगोंडा (एम.एस्सी.-कंप्युटर सायन्स)
प्रा. एस. पी. कुपेकर (एम.सी.ए.)
प्रा. यु. पी. कानडे (एम.सी.ए.)
प्रा. पी. एल. यमगेकर (बी.ई.)
प्रा. यु. बी. पाटील (एम.ई., सी.एस.ई.)
प्रा. वाय. बी. पाटील (एम.सी.ए.)
प्रा. बी. ए. देसाई (एम.एस्सी.-कंप्युटर सायन्स)

- प्रा. डी. एस. महाजन (एम.एस्सी.-कंप्युटर सायन्स)
प्रा. एस. एस. भोसले (एम.एस्सी.-मॅथॅमेटिक्स)
प्रा. एस.एम. घस्ते (एम.एस्सी.-पर्यावरणशास्त्र)

■ बी. एस्सी. (कंप्युटर सायन्स)

- प्रा.आर.के.पाटील (एम.एस्सी.-कंप्युटर सायन्स)
प्रा.सौ. डी. एस. खांडेकर (एम.एस्सी.-कंप्युटर सायन्स, सेट)
डॉ. सौ. व्ही. पी. कळसगोंडा (एम.एस्सी.-कंप्युटर पीएच.डी., सेट)
प्रा. एस.पी. कुपेकर (एम.सी.ए.)
प्रा. यु. बी. पाटील (बी.ई.)
प्रा. आय. पी. सुतार (एम.सी.एम.)
प्रा. एस. के. पाटील (बी.ई., सी.एस.ई.)

■ बी. एस्सी. (फूडसायन्स)

- प्रा. टी. ए. काझी (एम.टेक, सेट, नेट)
प्रा. आय.टी. दळवी (एम.एस्सी., फूडसायन्स)
प्रा. एन.बी. नाईक (एम.एस्सी., फूडसायन्स)
प्रा. के.जी. हराळे (एम.टेक, बायो. टेक)
प्रा. ए. व्ही. आरभावी (बी.एस्सी.)
प्रा. एस. ए. पाटील (एम.एस्सी., बी.एड.)

■ बी. एस्सी. (अॅनीमेशन)

- प्रा.बी.एस. पठाण (एम.एस्सी., एम.बी.ए.)
प्रा. ओ. आर. पाटील

■ बी. कॉम. (आयटी)

- डॉ.बी.एम. जाधव (एम.ए., पीएच.डी., सेट, नेट)
प्रा.एम.जे. पाटील (एम.सी.ए.)
प्रा.सौ.एन.एस. गावडे (एम.कॉम.)
प्रा.सौ.एस.के. गायकवाड (बी.कॉम., एल.एल.एम.)
प्रा.सौ.पी.व्ही. शिंदे (एम.कॉम.)
डॉ.व्ही.के. हेरेकर (एम.ए., पीएच.डी., सेट, नेट)

पदव्युत्तर विभाग - प्राध्यापक वृंद

■ मराठी विभाग

- डॉ. एम. व्ही. राजे : शिवराज महाविद्यालय, गडहिंग्लज
डॉ. ए. बी. कुंभार : शिवराज महाविद्यालय, गडहिंग्लज
डॉ. ए. के. मोरमारे : शिवराज महाविद्यालय, गडहिंग्लज
प्रा. डॉ. ए. पी. गवळी : यशवंतराव चव्हाण कॉलेज हलकर्णी
प्राचार्य, डॉ. बी. व्ही. चौगुले : आर्ट्स कॉमर्स कॉलेज गडहिंग्लज
प्रा. बी. जे. शिंदे : आर्ट्स, कॉमर्स कॉलेज गडहिंग्लज
डॉ. ए. एस. बल्लाळ : आजरा महाविद्यालय आजरा

■ हिंदी विभाग

- डॉ. एन. बी. एकिले : विभाग प्रमुख : शिवराज महाविद्यालय
डॉ. एस. बी. माने : शिवराज महाविद्यालय, गडहिंग्लज
डॉ. के. आर. पाटील : प्राचार्य, आर्ट्स, कॉमर्स कॉलेज, नेसरी
प्रा. यू. एस. पाटील : यशवंतराव चव्हाण कॉलेज, हलकर्णी
प्रा. एन. एस. खरुजकर : यशवंतराव चव्हाण कॉलेज, हलकर्णी
प्रा. डॉ. एस. बी. घरपणकर : राजा शिवछत्रपती महाविद्यालय, महागाव
डॉ. सौ. एस. एस. पाटील : आर्ट्स, कॉमर्स कॉलेज, गडहिंग्लज
डॉ. अशोक बाचुळकर : आजरा महाविद्यालय, आजरा

■ इंग्रजी विभाग

- प्रा.डी.यू जाधव : विभागप्रमुख : शिवराज महाविद्यालय, गडहिंग्लज
प्रा. सौ. एम. एस. पाटील : सदाशिवराव मंडलिक महाविद्यालय, मुरगूड
प्रा. पी. ए. पाटील : यशवंतराव चव्हाण कॉलेज, हलकर्णी
डॉ. आय. आर. जरळी : यशवंतराव चव्हाण कॉलेज, हलकर्णी
डॉ. बी. आर. दिवेकर : टी. के. कोलेकर महाविद्यालय, नेसरी

- प्रा. एस. बी. दिवेकर : र.भा. माडखोलकर महाविद्यालय, चंदगड
डॉ. सौ. पी. ए. पाटील : विवेकानंद कॉलेज, कोल्हापूर
डॉ. ए. एस. जरग : डी. आर. माने कॉलेज, कागल

■ समाजशास्त्र विभाग

- प्रा. डॉ. एस. डी. सावंत : शिवराज महाविद्यालय, गडहिंग्लज
डॉ. आर. पी. हेंडगे : शिवराज महाविद्यालय, गडहिंग्लज
प्रा. डॉ. के. एस. काळे : कला महाविद्यालय, कोवाड
डॉ. व्ही. बी. मुसाई : टी. के. कोलेकर महाविद्यालय, नेसरी
डॉ. ए. व्ही. पौडमल : यशवंतराव चव्हाण कॉलेज कोल्हापूर
डॉ. यू.बी. पाटील : महावीर कॉलेज, कोल्हापूर
डॉ. एस. एस. देसाई : बापूजी साळोखे कॉलेज कराड
प्रा. जे. के. सासणे : पी. के. कॉलेज, नेसरी

■ अर्थशास्त्र विभाग

- डॉ.एस. जी. मुंज : शिवराज महाविद्यालय गडहिंग्लज प्रमुख,
पदव्युत्तर विभाग (३१/०१/२०२४ पर्यंत)
डॉ. जी. जी. गायकवाड : विभागप्रमुख : शिवराज महाविद्यालय
गड. अर्थशास्त्र विभाग
डॉ. डी. जी. चिघळीकर : कला, वाणिज्य आणि विज्ञान
महाविद्यालय गडहिंग्लज
डॉ. एस. एस. सावंत : र. भा. माडखोलकर महाविद्यालय, चंदगड
प्रा. डॉ. पी. वाय. निंबाळकर : यशवंतराव चव्हाण
महाविद्यालय, हालकर्णी
प्रा. के. एस. पोवार : सदाशिवराव मंडलिक कॉलेज, मुरगूड
प्रा. डॉ. के. आर. तणंगे : कला, वाणिज्य आणि विज्ञान
महाविद्यालय गडहिंग्लज
डॉ. के. पी. वाघमारे : कला महाविद्यालय, कोवाड

■ वाणिज्य विभाग

- प्रा. डी. पी. खेडकर : शिवराज महाविद्यालय गडहिंग्लज.
डॉ. एम. डी. चौगुले : शिवराज महाविद्यालय गडहिंग्लज
डॉ. एन. बी. जाधव : प्राचार्य राजा शिवछत्रपती महाविद्यालय महागाव
प्रा. व्ही. एस. वांद्रे : दत्ताजीराव कदम आर्ट्स, कॉमर्स, सायन्स
कॉलेज इचलकरंजी
डॉ. टी. के. जाधव : प्राचार्य एस. के. पाटील महाविद्यालय, कुरुंदवाड
डॉ. एस. ए. कोळी : सदाशिवराव मंडलिक कॉलेज, मुरगूड
डॉ. एम. एम. बागवान : देवचंद कॉलेज, अर्जुननगर
डॉ. एस. आर. पोवार : कर्मवीर हिरे महाविद्यालय, गारगोटी.
प्राचार्य, डॉ. पी. बी. पाटील : कर्मवीर हिरे महाविद्यालय, गारगोटी
डॉ. एस. आर. चौगुले : भोगावती महाविद्यालय, कुरुकली
डॉ. एम. ए. कांबळे : भोगावती महाविद्यालय, कुरुकली
डॉ. अशोक शिंदे : यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालय, इस्लामपूर

■ एम. एस्सी. कॉम्प्युटर सायन्स विभाग

- प्रा. एस.जी. शिंदे (एम. एस्सी., नेट)
प्रा. रोहन हत्ती (एम. एस्सी.)
डॉ. व्ही. पी. कळसगोंडा (एम. एस्सी., पीएच. डी., सेट)

■ एम.एस्सी. : केमिस्ट्री

- प्रा. एन.आर. भोसले (एम.एस्सी., सेट)
प्रा. डॉ. सी. आर. डोंगरे (एम.एस्सी., पीएच.डी.)
प्रा. जी. पी. पाटील (एम.एस्सी.)
प्रा. एस. ए. समडोळे (एम.एस्सी., बी.एड.)

■ एम.एस्सी. : मायक्रो बायोलॉजी

- प्रा. एस.आर. मिसाळ (एम.एस्सी., बी.एड.)
प्रा. ए.आर. आरभावे (एम.एस्सी., बी.एड.)

संभाजीराव माने साहित्य, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालयाचा प्राध्यापक वृंद

■ मराठी विभाग

प्रा. टी. व्ही. चौगुले (एम. ए. बी. एड.)

प्रा. सौ.जी. आय. देसाई (एम. ए., बी.एड.)

■ इंग्रजी विभाग

प्रा. सौ. बी. ए. कुराडे (एम.ए., बी.एड.)

प्रा. सौ. पी. बी. जाधव (एम. ए., बी.एड.)

प्रा.जे. बी. कांबळे (एम.ए., बी.एड.)

■ हिंदी विभाग

प्रा. सौ. एल. एम. डिसोझा (एम. ए., बी.एड.) (३०/०४/२०२४ पर्यंत)

■ समाजशास्त्र विभाग

प्रा. एस. पी. पाटील एम. ए., बी.एड., डी.एस. एम, जी डी सी अॅण्ड ए

■ अर्थशास्त्र विभाग

प्रा. टी. डी. भांडुगरे (एम.ए., बी.एड.)

प्रा. एस. ए. कांबळे (एम.ए., बी.एड.)

■ मानसशास्त्र विभाग

प्रा. एम. एस. घस्ती (एम.ए., बी.एड.)

प्रा.सौ.डी.ए. कुलकर्णी (एम.ए., बी.एड.)

■ पर्यावरणशास्त्र विभाग

प्रा सौ. एस. पी. गाडवी (एम. एस्सी,बी.एड.)

■ वाणिज्य विभाग

प्रा. सौ. ए. व्ही. पाटील (एम.कॉम., बी.एड.)

प्रा. सौ. एस. एन. जांगनुरे (एम.कॉम., एम.एड.)

■ पदार्थ विज्ञान विभाग

प्रा. ए. बी. कोकणे (एम.एस्सी., बी.एड.)

प्रा. आर. टी. पाटील (एम.एस्सी., बी.एड.)

प्रा. एस. आर. भादवणकर (एम.एस्सी., बी.एड.)

प्रा. अश्विनी तेलंग (एम.एस्सी., बी.एड.)

प्रा. एन. एम. खोत (एम.एस्सी., बी.एड.)

■ जीवशास्त्र विभाग

प्रा. व्ही. वाय. पाटील (एम.एस्सी., बी.एड.)

प्रा. जे. बी. दोरुगडे (एम.एस्सी., बी.एड.)

प्रा. एस.एम. देसाई (एम.एस्सी., बी.एड.)

प्रा. आय. एफ. आगा (एम.एस्सी., बी.एड.)

■ रसायनशास्त्र विभाग

प्रा. सौ. एस. ए. पाटील (एम. एस्सी., बी.एड.)

प्रा. सौ. एस. एल. कांबळे (एम. एस्सी. बी.एड.)

प्रा. एस. एम. पाटील (एम. एस्सी., बी.एड.)

■ गणित विभाग

प्रा. के. व्ही. कदम (एम.एस्सी., बी.एड.)

प्रा. एन. एम. निंबाळकर

प्रा. एस. एस. यादव (एम.एस्सी., बी.एड.)

■ शारीरिक शिक्षण विभाग

प्रा. जे. एम. पाटील (एम.ए., एम.पी.एड.)

■ आय. टी. विभाग

प्रा.एस. पी. कुराडे (एम.एस्सी. कॉम्प्युटर)

प्रा. सौ. आर. ए. सावरतकर (बी.ई. कॉम्प्युटर)

प्रा. सौ. एस. आय. पटेल (एम.सी.ए., बी.एड.)

महाविद्यालयातील प्रशासकीय कर्मचारी वृंद

■ प्रबंधक

डॉ. एस. आर. शहापूरकर (एम. ए., पीएच.डी., एम.बी.ए.)

■ कनिष्ठ लघुलेखक

श्री. के. टी. कुंभार (एम. कॉम.)

■ कनिष्ठ लेखनिक

श्री. एन. एस. काबळे (बी.ए., एम.लिब.)

श्री.ए. एम. पोवार (बी. कॉम., एम. लिब.)

श्री. एन. झेड. दळवी (एम. ए.)

श्री.बी. बी. जाधव (बी.ए.)

श्री. पी. डी. सोरप (बी.ए., जी.डी.सी.अॅण्ड ए)

■ सहाय्यक ग्रंथपाल

श्री. आर. ए. जाधव (एम.ए., एम.लिब., एम.फिल.)

■ ग्रंथालय लेखनिक

श्री.बी. एल. कोरवी (बी.ए.)

■ ग्रंथालय परिचर

श्री. व्ही.आर. टेंबरे

श्री. पी. बी. नडगेरी (३१/१२/२०२३ पर्यंत)

श्री. ए. एल. कलकुटकी (एम.ए., सेट, बी. लिब)

श्री.ए.एस. सावंत

श्री. एन. बी. असोदे

श्री. एम. बी. शिंदे

श्री. एस.ए. शिरहट्टी

■ प्रयोगशाळा सहाय्यक

श्री. एस. व्ही. शिंदे (बी.एस्सी., बी. लीब. सायन्स)

श्री. पी. एस. पाटील (बी.बी.ए.)

श्री.सी. आय. बाबर (एम.ए.)

■ प्रयोगशाळा परिचर

श्री. एस. बी. खोत (बी. कॉम.) (३१/०३/२०२४ पर्यंत)

श्री. टी. आर. देवडकर

श्री. व्ही. व्ही. कोंडूसकर

श्री. टी. बी. कांबळे

श्री. आर. के. वडर

श्री. एस.एम. मोरबाळे

श्री. के. आर. कांबळे

श्री. एस. एम. कांबळे

श्री. व्ही. बी. पाटील

श्री. डी. जी. हुंदळेकर (बी.कॉम.)

श्री. एस. एन. पाटील (एम.ए., एम.बी.ए.)

श्री. एस. डी. कुरळे (३१/१२/२०२४ पर्यंत)

श्री. एम. के. गोदुरे

श्री. यू. डी. राऊत

श्री. व्ही. ए. सुतार

श्री. एन. टी. पाटील

■ शिपाई

श्री. ए. एच. नाईक

श्री. व्ही. एस. गुरव (एम.ए)

श्री. के. एम. सूर्यवंशी (एम.ए)

श्री. एस. जी. हिले (एम.ए)

विना अनुदान विभाग

कर्मचारी वृंद

सौ. एस. बी. निकम (एम.कॉम., एम.एस.डब्ल्यू.) ज्यु.क्लार्क
सौ. एस. बी. आजरी (बी.कॉम.) ज्यु.क्लार्क
श्री. व्ही. एम. घेज्जी (बी.ए.) ज्यु.क्लार्क
श्री. वाय. एस. शेंडे (एम.ए.) ज्यु.क्लार्क
श्री. एस. एस. चौगुले : लॅब अटेंडंट
श्रीमती. आर. एन. पाटील : लायब्ररी अटेंडंट
श्री. जे. जे. पाटील : ज्यु.क्लार्क
श्री. बी. जी. चौगुले : (एच.एस.सी.) लॅब अटेंडंट
श्री. आर. एन. कांबळे (लॅब अटेंडंट) हार्ड. टेक.
श्री. ए. जी. भाटले (एम.ए.) लॅब अटेंडंट
श्री. जी. डी. निढोरे (बी.ए.) झेरोक्स ऑपरेटर
सौ. पी.ए. पाटील (एम.ए.) ज्यु. क्लार्क
श्री. एम.एम. नोरेंज : ज्यु. क्लार्क
श्री. ए. के. पेडणेकर (बी.एस्सी.) लॅब अटेंडंट
श्री. एस.बी. काटे : कम्प्युटर लॅब प्रमुख
श्री. ए. आर. पाटील : हार्ड. टेक.
श्री. के. एस. नाईक : ज्यु. क्लार्क
श्री. जे. एस. देसाई : हार्ड. टेक.
श्री. एन.डी. देसाई : हार्ड. टेक.
श्री. एस. टी. हजारे (एच.एस.सी.) शिपाई
श्री. एम.बी. रेडेकर (एच.एस.सी.) शिपाई
श्री. एम. बी. यादव (एच.एस.सी.) शिपाई
श्री. डी.के. पताडे : शिपाई
श्री. एस. एस. कडुकर : शिपाई

श्री. टी.जी. कुराड : शिपाई
श्री. एस. एस. मोकाशी : शिपाई
श्री. ए. एस. पालकर : शिपाई
श्री. जे. एस. माने : शिपाई
श्री. ए. एस. पाटील : ड्राईव्हर
श्री. एस. एस. गवळी (बी.ए.) शिपाई
श्री. डी. एस. पाटील (एच.एस.सी.) शिपाई
श्री. एस. जे. साबळे (एच.एस.सी.) शिपाई
श्री. एस. व्ही. पाटील (एच.एस.सी.) शिपाई
श्री. एच. टी. मकानदार (शिपाई)
श्री. ए. सी. देसाई (शिपाई)
श्री. एस.डी. कांबळे (शिपाई)
सौ. एस. एस. ठबे (स्वीपर)
श्री. आय. बी. बारदेस्कर (इलेक्ट्रीशियन)
श्री. बी. एस. दोरुगडे (वाँचमन)
सौ. डी. ए. मगदूम (लायब्ररी अटेंडंट)
कु. के.टी. मळगेकर (बी.कॉम.) ज्यु. क्लार्क
श्री. किशोर सागर (माळी)
श्री. प्रविण लाखे (स्वीपर)
कर्मवीर वि.रा. शिंदे शिक्षण संस्था (प्रशासकीय कर्मचारी वृंद)

■ प्रशासकीय प्रमुख :

श्री. विक्रम एल. शिंदे (एम.बी.ए., एम.ए.बी.एड, एम.एस.डब्ल्यू.)

मराठी विभाग

या नभाने या भुईला दान द्यावे
आणि या मातीतून चैतन्य गावे
कोणती पुण्ये अशी येती फळाला
जोधळ्याला चांदणे लगडून जावे

या नभाने या भुईला दान द्यावे
आणि माझ्या पापणीला पूर द्यावे
पाहता सुगंध कांती सांडलेली
पाखरांशी खेळ मी मांडून गावे

गुंतलेले प्राण या रानात माझे
फाटकी ही झोपडी काळीज माझे
मी असा आनंदुन बेहोष होता
शब्दगंधे तू मला वाहून घ्यावे।

- ना. धों. महानोर

अनुक्रमणिका

गद्य विभाग

बळीप्रथा : एक घोर पाप आठवण संतांची	आकाश दंडवते (बी.कॉम. भाग-२) अमृता पांडुरंग सागर (बी. एस्सी. भाग- २) (Food Science)
स्त्री जन्मा तुझी कहानी हरवलेला माणूस होय मी एक मुलगी आहे समाज आणि संस्कृती निसर्गाचा आस्वाद	सानिका पाटील (११ वी कॉर्सेस) गायत्री विष्णू नाईक (बी.कॉम. भाग २) (इंग्रजी) श्रेया पाटील (बीए १) श्रुती सुनिल पाटील (बी.कॉम. १) सानिया शिवाजी पाटील (बी.ए. १)
नारायण मूर्ती : मूल्ये जपणारे एक अद्वितीय व्यक्तिमत्त्व इडली ऑर्किड आणि मी उद्योग जगतातील यशस्वी व्यावसायिक : रतन टाटा संवेदनशील उद्योगपती	सायली जोतिबा कर्णेकर (बी.सी.ए. २) प्रणाली आनंदा मोरबाळे (बी.सी.ए. २) ऐश्वर्या आर चौगुले (बी.सी.ए. २) स्वरूपा संजय तेली (बीसीए भाग २)

पद्य विभाग

मैत्रीण नातं नाहीतर लढता येणार नाही कवितेस कारण की आई निसर्ग बाप आणि लेकीचं नात सौंदर्य कोठे आहे चंद्र	जिज्ञासा जालंदर जावळे (बी.ए. १) साक्षी शशिकांत गोडसे (बी.ए. २) अंकिता केरबा जोधळे (एम.ए. १) चारुदत्त माळी (एम.ए. भाग १०) साक्षी राजेश मोहिते (बी.ए. भाग-२) त्रुतिका दुंडाप्पा किंवडा (बी.ए. २) जिज्ञासा जालंदर जावळे (बी.ए. १) अमृता सागर (बी.एस्सी २) रविना करमे (बी.ए. २)
--	--

बळीप्रथा : एक घोर पाप

आकाश दंडवते (बी.कॉम. भाग-२)

कलियुग हे खूप अधर्मी लोकांचे असणार हे आधीच पौराणिक कथा मधून सांगण्यात आले होते आणि त्याप्रमाणे घडत देखील आहे. या पृथ्वीवरील अब्जावधी लोक हे अधर्माच्या मार्गावर चालले आहेत. पण लाखात एक अशी व्यक्ती असते जी धर्माच्या मार्गाने चालली आहे.

बळीप्रथा ही वर्षानुवर्षे चालत आलेली परंपरा आहे. पण ती खूप चुकीची प्रथा आहे. बळीप्रथेमध्ये जे निर्दोष पशूपक्षी, प्राणी असतात, त्यांची कत्तल केली जाते. त्या निर्दोष जीवाला किती वेदना होत असतील! याचा विचार कोणच करत नाहीत. सर्वांना आपले स्वार्थ साधायचे असतात. कोणाला

मांस खायचे असते, तर काहींना वाटते की त्याची स्वप्ने पूर्ण होतील. पण ही एक चुकीची समजूत आहे. कारण एखाद्या निर्देशित जीवाची हत्या करून आपले आयुष्य कधीच बदलत नसते. जे कर्माचे फळ असते ते मिळत जात असते. जर कर्म चांगले असतील तर त्याला त्याचे फळ हे मिळतेच. म्हणून आपले कर्म चांगले असावे.

आपणा सर्वांना माहित आहे की, कर्माचे फळ हे कधी ना कधी भोगावे लागते. पण आपल्याला त्याचा विसर पडला आहे. तरी मी या माझ्या लेखातून जाणीव करून देण्याचा प्रयत्न करित आहे. एखाद्या निरपराध प्राण्याला मारून खाणे

हे खूप चुकीचे आहे. तरी देखील आपल्या क्रूर मनाला शांत करण्यासाठी तुम्ही मांसाहार भक्षण करताच. जरा प्राण्यांच्या मनाचा विचार करा. त्याला किती वेदना होत असतील. पण आपल्याला हे कळत नाही कारण आपण एक राक्षसाचे मन बाळगत असतो.

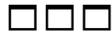
मला वाटतं की, विश्वासघात म्हणजे काय, हे आपल्यापेक्षा जास्त त्या मुक्या प्राण्यांना माहित असेल. कारण एखादी गाय किंवा म्हैस आपल्या मालकावर येवढा विश्वास ठेवत असते की, ते शब्दात सांगता येत नाही. पण जेव्हा ती दूध द्यायची बंद करते, तेव्हा मात्र तिचा मालक तिला कसाबाला विकून टाकतो. तेव्हा तो हे विसरतो की, त्या जनावरांने आपल्यासाठी आर्थिक मदत केलेली असते. त्या जनावराला खूप दुःख होत असते. कारण त्याला कधी वाटलेच नसते की, मी दूध द्यायचं बंद केल्यावर माझा मालक मला मारण्यासाठी तयार होईल.

आज या जगात खूप कत्तलखाने चालू झाले आहेत आणि आपल्या भारत देशात देखील जनावरांची सर्वात जास्त कत्तल होत असते आणि हा कत्तलखाना महानगरपालिकाच चालवतात. कारण त्यांना समाजाचे आरोग्य चांगले ठेवायचे असते म्हणे. त्यांना हे कळत नाही की स्वच्छ अन्न खाल्ल्याने देखील समाजाचे आरोग्य चांगले राहू शकते.

जेव्हा कोणत्याही देवाची यात्रा असते, जसे की काळभैरीची, लक्ष्मीची त्यावेळी कितीतरी बकरी व रेडे बळी दिले जातात. पण हे चुकीचे आहे, हे लोकांना कळत नाही. कारण कोणत्याच देवाने असे बोलले नाही की, मला प्राण्यांचा बळी पाहिजे. कारण देव हा मांसभक्षण करत नसतो व असा चुकीचा आग्रह करित नसतो.

हा लेख वाचून प्रत्येकाला स्वतः मध्ये थोडा तरी बदल करावा असे वाटले तर एक सत्कर्म झाले असे मी समजेन.

एक विनंती... मांसाहार सोडा आणि शाकाहारी व्हा!

मैत्रीण

कधी कधी वाटतं एखादी मैत्रीण असावी
जी मला समजून घेणारी मला झेलणारी
माझ्या विनोदावर मनमुराद हसणारी
कधी माझ्यावर प्रेम करणारी
कधी माझ्यावर रागावणारी ...
मैत्री हे असं नातं असतं
ज्यामध्ये नसतं कोणाचं बंधन
ना असते कोणती अडचण
ना असतो कुठला द्वेष
म्हणूनच म्हणतात मैत्री असावी निरपेक्ष
म्हणूनच मैत्री असते बेस्ट
मैत्रीण असते आपली जीवनात खास
याला नसतो कोणताच क्लेश
माझी पण आहे एक अशीच मैत्रीण
जी आहे खूप माझ्यासाठी खास
पण मला ती देते खूप त्रास
पण तरीही माझ्या आयुष्यात
आहे खूप खास
आता इतकं लिहून करते बास
कारण तिला नाही ना सवय
इतकं चांगलं स्वतःबद्दल ऐकायची
नाहीतर तिला होईल त्रास
म्हणून माझी मैत्रीण आहे माझ्यासाठी
खूप खूप खास

जिज्ञासा जालंदर जावळे

बी.ए. १

आठवण संतांची

अमृता पांडुरंग सागर (बी. एस्सी. भाग- २) (Food Science)

तेराव्या शतकाच्या सुरुवातीला महाराष्ट्रामध्ये अशी एक चळवळ, एक परंपरा सुरू झाली. ज्या परंपरेचे आध्यात्मिक क्षेत्र हे देह, पैठण, आळंदी असेल. पण त्या परंपरेचे कार्यक्षेत्र होते हे प्रत्येक माणसाचे हृदय. ज्या काळातील वेदांना व ऋग्वेदात ऋचांना फक्त मानवी मनाच्या ओठांचा स्पर्श होत होता व माणसाला माणसाचा स्पर्श विटाळ वाटत होता. त्या काळामध्ये

माणसाच्या हृदयाला माणसाच्या हृदयाची जोड देण्याचे काम ज्या परंपरेने केलं, ती म्हणजे संत परंपरा.

लोकांच्या अल्पमतीचा व अंधश्रद्धेचा फायदा घेऊन त्यांना आपल्या भजनी लावणारे महंत, मलंग व जोगी हे समाजाचे शाक्ते झाले होते. पोटासाठी व प्रतिष्ठेसाठी ते परमार्थ साधनेचा लिलाव करत होते. लोक त्यांच्यापुढे झुकत होते, वाकत होते, वाहत जात

होते. हे 'मावेचे महंत' धर्माचे खरे मारेकरी होते.

'तुका म्हणे वेश विटंबला त्यांनी
आम्हा हे कौतुक जगा घावी नीत
करावी फजिती चुकती ते
दया तिचे नाव भूतांचे पालन
आणिक निर्दलन कंटकांचे'

या तुकोबाच्या वचनावरून संतांची भूमिका स्पष्ट होते.

'जनी जनार्दन' 'विश्वी विश्वंभर' 'भूती भगवंत' पाहणाऱ्या संतांना आत्महित व समाजहित त्यात परस्पर विरोध आहे असे वाटले नाही. व्यक्ती कर्तव्यदक्ष असेल, सर्वार्थ आणि विवेकी असेल, अंतर्मुख, समर्थ, त्यागप्रवण व महत्त्वाकांक्षी असेल, तर अशा व्यक्तींनी घडलेला समाज आदर्श जीवनाच्या वाटेवर आपोआप उभा राहिल असा सहृदय संतांचा सरळ तर्क होता. संतांनी धर्मपालनावर भर दिला. तसाच पाखंड खंडनाचाही प्रयत्न केला.

ज्ञानदेवांनी नेवासे नावाच्या एका लहानशा गावी 'भावार्थ दीपिकेची' रचना केली. ती समोर असणाऱ्या लोकांच्या साक्षीने. समोर लोक नसते किंवा लोकाविषयी ज्ञानेश्वरांना अगत्य नसते, तर त्यांनी केलेले विवरण त्यांच्या हातून घडले नसते. तुकाराम महाराजांनी लोकांचा त्याग केला व एकांतवास पत्करला. पण त्यांच्या अभंगवाणीचे प्रकटीकरण घडले ते लोकांच्या ओढीने 'बुडती हे जन न देखवे डोळा' म्हणून तुकाराम महाराजांना आलेला कळवळा अभंगातून व्यक्त झाला.

आपल्या उपदेशाचे चिंतन करताना साहित्याचे निकष लावून साहित्याचे वाङ्मयीन मूल्यमापन करण्याचा प्रयत्न कोणी करू नये. ही त्यांची भूमिका होती. 'शब्दची आमुच्या जीवाचे जीवनशब्द वाटू धन जनलोका' असे म्हणणारे संत तुकाराम व 'माझा मराठीची बोलू कौतुके, परी अमृतातेही पैजा जिंके' असा विश्वास व्यक्त करणारे ज्ञानदेव ही मायभाषेचे अभिमानी होते. पण त्यांनी साहित्याचा सवता सुभा थाटला नाही.

अल्पशिक्षित आणि निरक्षरांनी गोंधळून जावे, आगतिक व्हावे व मूढतेला धर्म मानावे हा प्रकार या देशात सतत घडत आला आहे. या मानसिकतेपासून जनसामान्यांना दीनदलिताना मुक्त करण्याचे काम एखादा विचारवंत करतो. तुकोबा हे या जातीचे

होते. देव हा गृहीत धरून त्याच्या नावाने मठ, मंदिरे व धर्मशाळा बांधण्याऐवजी तो शोधावा, जाणावा, अनुभवावा व लोकांना दाखवावा असे ज्या थोड्या निर्भय व निस्वार्थी परमार्थिकांना वाटले त्यांनी उभारलेल्या भागवतधर्म मंदिराचा तुकोबा हे कळस झाले.

सुहृदयता, सरळता, मृदुता हे गुण अंगी असूनही संतांनी तडजोड केली नाही. लोकप्रियतेपायी लोकहिताचा बळी देऊन लोककल्याणाची वार्ता करण्याचे कौशल्य त्यांच्या अंगी नव्हते. 'मऊ मेणाहून आम्ही विष्णुदास, कठीण वज्रासी भेदू ऐसे' असे स्वाभिमानपूर्वक तुकाराम सांगतात.

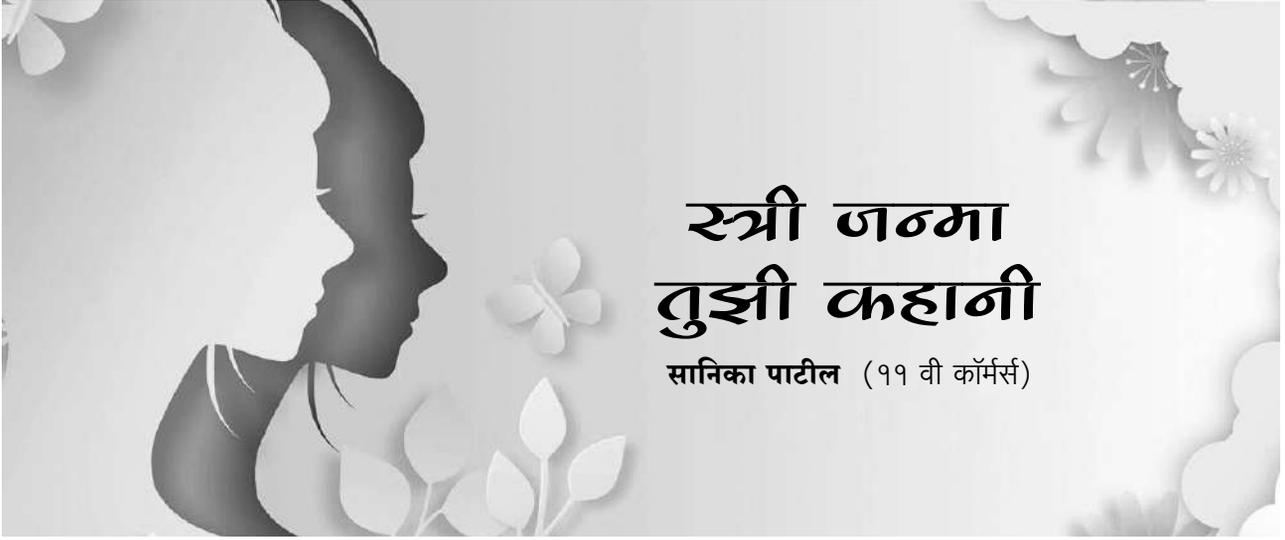
आजचे समाजजीवन पाहिले म्हणजे भगवंतांचे अधिष्ठान उन्मळल्याचे लक्षात येते. राजकारणात तत्त्व नाही, धर्मात अर्थ नाही, समाजकारणात विवेक नाही, व्यक्ती जीवनात सत्त्व नाही. भयान ओसाडीत भयग्रस्त लोकांची आंधळी धावपळ, धडपड चालावी तसे आजचे लोकजीवन सैरभर व विस्कळीत झाले आहे.

अशा परिस्थितीत इतिहासाची पुनरावृत्ती घडली व संतांची प्रवृत्ती व प्रकृती लाभलेली काही माणसे पुढे आली, तर समाज सावरला जाईल. अंतरी निर्मळ व वाचेने रसाळ लोक असे प्रांजळ नागरिकत्व आदर्श लोकशाहीची निर्मिती करू शकेल.

दुरितांचे तिमिर जाईल व सामाजिक न्यायाचा सूर्य उगवेल. प्रत्येकाने अंशतः संतपण संपादन करण्याची तयारी ठेवली तर आपले पाऊल पुढे पडेल. यासाठी कोणाकडे अर्ज करण्याची आवश्यकता नाही. एखाद्या तांत्रिक अटीची पूर्तता निगडीची नाही. हवी ती शुद्ध भावना..

आजच्या मोबाईल व इंटरनेटच्या यांत्रिक युगामध्ये तर खऱ्या अर्थाने संतांच्या शिकवणीची, अभंगांची खरी गरज आहे. आज नैतिकदृष्ट्या समाजाचे अधःपतन होताना दिसते आहे. स्वैराचार, गुंडगिरी, भ्रष्टाचार समाजात वाढला आहे. नैतिकता, नीतिमत्ता समाज विसरत चालला आहे. त्यासाठी संतांचे अभंग, कविता, भारुडे, गौवळणी, पदे यांची खरी गरज आहे असे म्हणावे लागेल. ज्ञानेश्वरापासून निळोबापर्यंतच्या सर्वच वेगवेगळ्या जाती-धर्मातील संतांनी तत्कालीन समाजाला चांगल्या शुद्ध आचार-विचारांची शिकवण दिली हे विसरून चालणार नाही.

□□□

स्त्री जन्मा तुझी कहाणी

सानिका पाटील (११ वी कॉर्सेस)

स्त्री म्हणजे काय हो? स्त्री म्हणजे एक आई, आईभवानी. ज्या स्त्रीला तुम्ही सर्वजण देवी मानता तिला कधी खरच देवी मानला का हो? जी स्त्री स्वतःला त्रास करून घेत असते तेव्हा तिचं दुःखं पाहिला का हो तुम्ही? अशा अनेक प्रश्नांनी स्त्री त्रासली आहे. पण तिला या जगात कधी प्रेम दिला का हो? का सतत तिचा छळ करता? का तिला समाजात तुच्छ लेखता? हे लोक आजपण त्याच स्त्रीच्या पोटी जन्म घेतात. पण त्याच आईला आपण कधी तिचा प्रेमाने, मायेने घास भरवला आहे का हो?

अहो! आजकाल स्त्री अवकाशात झेप घेताना दिसत आहे. कोणी स्त्री पायलट आहे, तर कोणी राष्ट्रपती आहे. प्रत्येक स्त्री स्वतःच्या पायावर उभी आहे. तरीही लोकांना हे पण बघवत नाही. तरीही हे सगळं सहन करून स्त्री पुढे चालत असते. 'स्त्री जन्माही तुझी कहाणी' पूर्ण झाली आहे का? सामान्य स्त्रीचं आयुष्य चाकोरीचं आहे. तिला कधी समाजात मान दिला आहे का?

पुरुष स्वतःला खूप महान समजतात ना. पण कधी स्त्रीला आपले मानला आहे का? कधी तिचं स्थान तिला दिलं आहे का? अहो! स्त्रीच स्त्रीचा गळा कापते. पहा या जगात काय चालले आहे. मुलगी असली की तिला गर्भातचं मारायचं आणि मुलगा असला की, त्याला जन्म द्यायचा. का हो असं का बरं?

समाजात तर मुलगा आणि मुलगी समान मानता ना? मग असं का? मुलगा हा वंशाचा दिवा मग मुलगी ही वंशाची पणती होऊ शकत नाही का? मुलगाच घर चालवतो का? मुलगी चालवू शकत नाही का? मुलगी ही मुलगापेक्षा श्रेष्ठ असते.

स्त्री शिवाय या जगात पवित्र स्थान कोणतंच नाही. एकाच घरात मुलींवर मुली जन्माला आल्यावर त्यांना तुम्ही तुच्छ लेखता. त्या मुली तरी तुम्हांला सांगायला आल्या नव्हत्या ना, की आम्हांला जन्माला घाला म्हणून. तुम्हीच जन्माला घालता आणि तुम्हीच मारता. तेव्हा ती मुलगी म्हणते की...

आई मारू नको मला, बाबा मारू नका मला.

मला जन्माला येऊद्या जग मला पाहू द्या.

नवीन कपडे घ्या माझ्या भावाला.

गोड-धोड खाऊ आणा माझ्या भावाला

नको मला नवीन कपडे, परकर चोळी सुध्दा घालीन
तुम्ही जेवल्यावर जेवीन, शिळपाक सुध्दा खाईन पण,
मला जन्माला येऊ द्या, जग मला पाहू द्या...

नका करू हो असं त्या आईचा, त्या मुलगीचा आणि त्या स्त्रीचा त्रास त्यांचं दुःख नाही समजणार या जगाला. म्हणून सांगते स्त्रीला मान सन्मान द्या. तिची काळजी घ्या. तिला समाजात स्थान मिळवून द्या. तिला प्रेम द्या आणि तिचा आदर करा.

□ □ □

हरवलेला माणूस

गायत्री विष्णू नाईक (बी.कॉम. भाग २) (इंग्रजी)

नमस्कार मित्रहो. या लेखाद्वारे मला माझे समाजाविषयी असलेले वेगळे विचार आणि आताच्या समाजाची एक वेगळी बाजू जी धावपळीच्या आयुष्यात आपण विसरत जात आहोत ती मांडायची आहे.

सर्वात वेगळा, बुद्धिमान प्राणी म्हणून माणसाला ओळखले जाते. विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाच्या सहाय्याने त्याने सगळं काही साध्य केल आहे. पण खरंच आज आजचा माणूस माणसाप्रमाणे वागतो का? त्याच्यात माणुसकी अजून जिवंत आहे का? याबद्दल थोडस विचार करू. आपण म्हणतो माणसाला भावना आहेत, तो संवेदनशील आहे. पण हाच माणूस त्याला जन्म देणाऱ्या आई-बाबांना वृद्धाश्रमात ठेवतो. घरी असले तर चांगली वागवणूक देत नाही. ते म्हातारे बिचारे त्यांच्याच मुलांना नकोसे होतात. काही माणसं दहा हजारचे कुत्रे घेतात. रोज त्यांना शंभर रुपयांची पेडीग्री घालतात. पण स्वतःच्या आई-बाबांच्या आनंदासाठी त्यांनी आयुष्याच्या

सरतेशेवटी तरी थोडं सुखात राहावं, असं काही करत नाहीत. ते आयुष्यभर आपल्या सुखासाठी राबतात. पण आपण याच का आपल्या भावना ?

आज सोशल मीडियामुळे माणसं जवळ आली आहेत. पण मनाने ती खूप लांब गेली आहेत, छोटयाशा जागेत मोठी इमारती बांधून त्यामध्ये खूप माणसे राहू शकतात. पण त्याच मोठ्या बिल्डींगमध्ये एखादया फ्लॅट मध्ये काही वार्ट घडलं तरी कोणी कोणाच्या मदतीला जात नाहीत. माणसे जवळ असून पण मनाने खूप लांब जात आहेत. दोन दिवस कोणी पाहुणे आले तर ते कॅव्हा जातील? याची वाट बघतो. संगळ्याबरोबर मिळून मिसळून आनंदात नाही राहू शकत का? सिंधुताई संकपाळ यांच कोणही नव्हतं पण त्यांनी स्वतःच स्वतःचं पालन पोषण केलं व इतर हजारो अनाथांच्याही त्या आई बनल्या.

मी मोठ्या लोकांकडून ऐकलं आहे की, आताची मुलं

बिघडली आहेत. मोठ्यांचा आदर करत नाहीत, चांगलं वागत नाहीत. फक्त मोबाईल घेऊन बसतात, त्यांना वळण नाही. पण तुम्ही स्वतःच तुमच्या आई-वडिलांचे किती ऐकता हो? तुम्ही स्वतःच किती चांगल्या शिष्या देता? तुम्ही सर्वांशी कसे वागता? ते बघुनच लहान मुलं वागतात ना? याचाच अर्थ समाज सुधारायचा असेल तर लहान-मोठ्या प्रत्येकाने प्रयत्न केले पाहिजेत आणि हे एक चांगल्या संस्कारामुळेच होऊ शकते. संस्कार म्हणजे तरी काय हो? तर व्यक्तीचे बोलणे, चालणे, इतरांशी वागणे हे नीट असायला पाहिजेत. संस्कार फक्त आई-बाबा, आजी-आजोबा आणि गुरू करू शकतात. पण आता आजी-आजोबा दुसरीकडे आणि आई-बाबा कामावर, मूलांवर लक्ष ठेवायला, त्यांना चांगल-वाईट सांगायला कोणी नसतं. आजची पिढी एकटी पडलीय. त्यामुळ ती वॉर्ड संगतीत राहतेय, गुन्हेगारी शिकतात नाहीतर मोबाईल वर टाईमपास करून स्वतःची मानसिक स्थिती बिघडवून घेतात. चिडचिड करतात. याचा उपाय म्हणजे सामाजिक कार्यात सहभागी होणे, विविध कौशल्ये विकसित करणे, व्यस्त राहाणे.

कधी एखादी व्यक्ती पडली तर लोकांच्या मनात त्याला उचलने नसून त्यावर हसणे असतं. यात कोणता जोक असतो हो? रस्त्यावर एखादा अपघात झाला तर खूपजण जमतात. पण त्याला हॉस्पिटलमध्ये घेऊन जाण्यासाठी नाही, तर त्या अपघाताचं शूटिंग करण्यासाठी, सर्वात आधी सोशल मीडियावर पोस्ट करण्यासाठी, काही माणसं तर घाबरून लांब पळून जातात. जर एखादी व्यक्ती अपघातामध्ये वारली, तर त्याचं भूत पाठी लागतं म्हणे. त्या अनोळखी व्यक्तीच्या जागी तुमच्या कुटुंबातील व्यक्ती असती तर तेव्हा पण असंच केला असता का? एका सर्व्हे वरून समजले आहे की, अपघातापेक्षा वेळेवर हॉस्पिटलची सुविधा न मिळाल्याने माणसे मरतात जो वेळ आपण मोबाईलमध्ये सोशल मीडियावर घालवतो. तोच वेळ आपण समाजातील वेगवेगळ्या, अनोळखी माणसांमध्ये यांचे कार्य आणि संघर्ष समजून घेण्यात घालवला. तर आपण धाडसी व एक जबाबदार नागरिक नक्कीच बनू शकतो.

सध्याचा मनुष्य खूप स्वार्थी, लोभी झाला आहे. मान्य आहे माणूस आहे आणि स्वार्थीपणा हे त्याचे एक गुणवैशिष्ट्य आहे. पण आपण खालून उरलेला घास जर भुकेल्याच्या तोंडात

घालण्यासारखं मन तर नक्कीच बनवू शकतो. माणसाला स्वतः पुढे जाण्यापेक्षा पुढे असलेल्या माणसांना पाठीमागे खेचण्यात खूप आनंद मिळतो. आपल्या भारताची लोकसंख्या १४० कोटीपेक्षा जास्त आहे. म्हणजे आपल्या पुढे कितीतरी कोटी लोक आहेत. कोणाला पाठी ओढून स्वतःचे आयुष्य वाया घालवण्यापेक्षा स्वतःच्या क्षमता वाढवून पुढं गेलेलं बर नाही का? ग्रामीण भागामध्ये तर एखादयाचं वॉर्ड होण्यासाठी केवढे खटाटोप करतात लोक. पण हे सगळं करून आपल्याला काय मिळणार आहे? आयुष्य खूप सुंदर आणि छोटसं आहे. त्यात सर्वजण एकत्र मिळून आनंदानं नाही राहू शकत का? जगावर ताबा करणारा सिकंदर जाताना हेच शिकवून गेला की, आपण जसे रिकाम्या हाताने येतो तसेच रिकाम्या हाताने जातो. पाठीमागे वर्षानुवर्षे राहतात त्या फक्त कर्तबगार लोकांच्या आठवणी.

हल्ली लोकं काहीही झालं तर सरळ मोदींना नावं ठेवतात. मोदीमुळे महागाई वाढली, प्रत्येक गोष्टीसाठी कागदपत्रं वाढली. कमी शिकलेल्या माणसांना समजत नाही कसं करायचं? कसं जगायचं? कोटी मध्ये लोकसंख्या असलेल्या १५०-२०० वर्ष पारतंत्र्यात असलेल्या राष्ट्रचा कारभार बघणे सोपी गोष्ट आहे का? आपले पंतप्रधान नरेंद्र मोदी वेग-वेगळ्या देशात जाऊन आंतरराष्ट्रीय स्तरावर भारताला स्थान मिळवून देण्यासाठी अहोरात्र कष्ट करत आहेत. आपणही आपल्या पातळीवर एक चांगला नागरिक, एक चांगला सरकारी नोकरदार बनण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे.

सरकारने हे नाही केलं, ते नाही केलं असे दोष देत बसतो. पण आपण स्वतः किती कर्तव्यनिष्ठ आहोत? आपण साधा कचरा, कचराकुंडीत टाकायचा त्रास घेत नाही. निम्मा कचरा कचराकुंडीच्या बाहेरच पडतो. जिथे थुंकू नका असे लिहले असते तिथेच थुंकतो. सार्वजनीक स्वच्छतागृहे इतकी स्वच्छ ठेवतो की काय सांगायलाच नको. याचा अर्थ तुम्ही गाडगेबाबा व्हा असा नाही. पण आपण जिथं जातो, राहतो ती जागा खच्छ नका करू, पण... किमान घाण तरी नका करू. लांब कुठं तरी ऊभं राहायचं आणि कचराकुंडीला निशाना करून कचरा फेकायचा असं नको.

होय मी एक मुलगी आहे

श्रेया पाटील (बीए १)

होय मी एक स्त्री आहे. माझे असणे ही अभिमानाची गोष्ट आहे आणि माझं अस्तित्व माझं घर आहे. मी एक स्त्री आहे. म्हणून प्रश्न उत्तरे उत्तरे विचारता म्हणून काही प्रश्नांची उत्तरे माझ्या बाजूने देत.

हो, काही प्रश्नांची उत्तरे माझ्या बाजूने समाजाला आवाज ऐकू येत नाही. ही निष्पाप मुलगी आपल्या आईच्या उदरातून नुकतीच बाहेर आलेली आहे. ती जोरजोरात रडत आहे. ओरडत आहे. ओरडून सांगत आहे की, मलाही बाहेर यायचं आहे. मलाही हे जग बघायचं आहे. मलाही आई-वडिलांचे नाव मोठं करायचं आहे आणि मलाही माझ्या आजी-आजोबांचे प्रेम मिळवायचे आहे आणि सर्वांना भेटायचे आहे. या समाजाला मुलीचे हाल दिसत नाही आहे. ती आपल्या आईला म्हणते आहे, मला शिकायचं आहे, मोठं व्हायचं आहे, या देशाचे नाव उज्ज्वल करायचे आहे. प्राचीन काळापासून स्त्रियांवर अन्याय अत्याचार होत आले आहेत. जे तेव्हापासून

आतापर्यंत सर्व महिला सहन करत आहेत. प्राचीन काळी सर्व क्षेत्रात फक्त पुरुषांचेच वर्चस्व होते. म्हणून माझी आई मला सांगत आहे की, तू आतच रहा. बाहेर नको येऊस. बाहेरचं जग तुला जगू देणार नाही. तुला सगळं जग फाडून टाकेल. तू या जगात येऊ नये म्हणूनच मी तुला या जगातून वाचवून या जगात आणले आहे. तुला या सर्वांना उत्तर द्यायला हवं. हे उत्तर देऊन काय करू मी. मी मुलगी आहे मूल तर उत्तर देत नाहीत. समाजाला वाटते की मला मुलगा झाला तर माझ्या कुटुंबाचे नाव मोठे करेल. पण आता मुलीच मुलांपेक्षा चांगले काम करतात. मुलींना कमकुवत करू नका. तिला मोठे व्हायला शिकवा. म्हणून मला समाजाला सांगायचे आहे की, 'मुलगा नशिबाने जन्माला येतो

पण मुलगी ही सौभाग्याने जन्माला येते.'

पण मुली कधीच मुलांची बरोबरी करू शकत नाहीत. शरीराच्या जडणघडणीपासून घराबाहेर पडण्याच्या पद्धती पासून

आपण वेगळे आहोत. आम्हाला तर प्रत्येक ठिकाणी परीक्षा द्यावी लागते. पण हे सगळं मुलीच्या नशिबात का लिहिलंय? काहीही केले तरी मुलीने काय करावे? मुलाने काय करू नये? मुलांना तर परिस्थिती शिकवून जाते आणि समाज मुलांना शिकवतो आणि आम्ही काय करावं मुली आणि मुलांमध्ये समानता आपल्या अस्तित्वात का नाही? आम्ही असणं किंवा नसणं हे देखील मुलं ठरवतील. काही मुलांमुळे आपल्याला भीती वाटते की ते खूप वाईट असतात. मी सगळ्या मुलांना वाईट म्हणत नाही. पण जे वाईट आहेत यांना वाईट म्हणून, जे वाईट नाही त्याला मी वाईट का म्हणू? कारण माझा भाऊ आणि वडील ही त्यात आहेत. मी कोणासोबत राहते तेथे मला खूप सुरक्षित वाटतं. पण कधीही मी बाहेर जाते तेव्हा मी भीत भीत बाहेर जाते. मला कोण छेडणार तर नाही ना? अशी भीती मनात येते. रात्री घराबाहेर पडण्याची भीती वाटते. माझ्या आवडीची कपडेसुद्धा घालताना भीती वाटते. शांत रस्त्यावरून चालताना भीती वाटते. म्हणूनच माझे वडील आणि माझा भाऊ माझ्यासाठी सर्वस्व आहेत. म्हणूनच आपण सगळे म्हणतो की माझे वडील...

‘कधी धरती तो कधी आसमान है पिता

कभी मेरी आन तो कभी मेरी शान है पिता’

सामाजिक नियम काही समजत नाही. मी एखाद्या मुलाशी बोलले तर समाज माझ्याकडे चुकीच्या नजरेने पाहतो. समाजात चांगली वाईट माणसे पण आहेत. आम्ही तर चांगली माणसं आहोत. आपण चांगल्या लोकांशी बोललो, तर काय मुलगा आणि मुलगी कधीच मित्र असू शकत नाहीत का? समाज हेही चुकीचे मानतो का? जर मुलगा आणि मुलगी भाऊ-बहीण असू शकतात तर ते मित्र का होऊ शकत नाहीत? किती दिवस आपण त्यांच्या अस्तित्वासाठी लढणार आहोत? एक मुलगी तिचंही या पृथ्वीवर काहीतरी काम असेल म्हणूनच देवाने तिला एका आईच्या मदतीने या जगात आणले असावे. माणसांचा जन्म सगळ्यांना मिळत नाही, पण हे बंधन का आहे? कधी यायचे? कोणाला भेटायचे? कोणाशी बोलायचे? आणि घरी कधी जायचे? हे आमच्या कुटुंबातील सदस्यांनी आणि समाजाने ठरवले आहे.

शारीरिक ताकदीच्या बाबतीत आपण नक्कीच मुलांच्यापेक्षा थोडे कमकुवत आहोत. पण आपण कमकुवत आहोत की बलवान हे समाजच ठरवतो. कसे राहायचे तेही तुम्हीच ठरवता. आणि आम्ही मोठे झाल्यावर काय बनू इच्छितो तेही तुम्हीच ठरवता. तुम्ही तुमच्या मुलीला कोणत्याही मुलाशी बोलण्यापासून रोखता, मैत्री करण्यापासून रोखता, परंतु तुम्ही तुमच्या मुलाला सांगता तुम्हाला तर चांगले वाटतं की मुलगा तरुण आहे. आम्ही मुलींनी काहीही केले तर ते चुकीचे आहे आणि मुलांनी काही केले तर ते बरोबर आहे. लहानपणापासून ते मरेपर्यंत आपले अस्तित्व कुठेच दिसून येत नाही. परंतु आम्हाला आमच्या आईच्या घरी नावाने हाक मारली जाते पण नवऱ्याच्या घरात आम्हाला नवऱ्याच्या नावाने हाक मारली जाते. ते आपल्याच नशिबी का? इतरांना जे योग्य वाटतं तेच करावं लागतं.

का होतो आपल्यात एवढा भेदभाव? मुलाला जन्म देताना आपण मरणाच्या दारातून येतो आणि त्याहूनही मृत्यूला सामोरे जातो. पण मुलाला नेहमी त्याच्या वडिलांच्या नावाने ओळखले जाते. बलात्कार झाला की घरात लपवलं जातं. मुलं नेहमी जिच्यासोबत आयुष्य घालवायचं असतं पण आईचं घर कधीच स्वतःच नसतं. शेवटी माझे घर कुठे आहे? शेवटी मी कोणाची आहे? माझे स्वतःचे घर कुठे आहे? शेवटी आपले आयुष्य आपल्या हातात कधी येणार? किती दिवस लोकं आम्हाला सांगणार की आम्हाला काय करायचं आहे? आपले स्वतःचे जीवन खूप दुःखी आहे परंतु आम्ही सर्व आपल्यासाठी लढतो. आपण नेहमीच आपली ओळख निर्माण करत असतो. पण आज हे जग खूप नाही पण थोडे बदलले आहे आणि मला मुलगी असल्याचा थोडासा अभिमान आहे.

‘मुलगी ही निसर्गाची देणगी आहे. तिचा अनादर करू नका. मुलगी ही निसर्गाची देणगी आहे. तिलाही जगण्याचा अधिकार आहे.’

समाज आणि संस्कृती

श्रुती सुनिल पाटील (बी.कॉम. १)

समाज म्हणजे काय? समाजात अनेक लोक असतात. विविध धर्मांचे, जातीचे, पंथांचे लोक, हे समाजात राहत असतात. त्यातूनही लोक संस्कृती निर्माण करत गेले. वेगवेगळ्या धर्मांची एक वेगळी संस्कृती असते. जसे की हिंदू समाजाच्या संस्कृतीमध्ये मूर्तीची पूजा केली जाते, मुस्लिम समाजाच्या संस्कृतीमध्ये अल्लाह वर विश्वास ठेवतात, अशी बरीच उदाहरणे आहेत. ज्या संस्कृतीचे गोडवे गाताना जगातील कानाकोपऱ्यात संकोच वाटणार नाही, अशी मानवी संस्कृती आहे. म्हणूनच भारतीय असून इजिप्त, ग्रीक संस्कृती आपल्याला परकीय वाटणार नाही. जगातील

कानाकोपऱ्यात तिचं आकर्षण दिसून येतं. संस्कृती, धर्म, पंथ यांचा खूप जवळचा संबंध आहे. अनेक मंदिरे, मशिदी, चर्च, स्तूप, गुरूद्वार अशा विविध धार्मिक वास्तू या उत्कृष्ट कलाकृती वा वास्तूकला ठरतात.

समाजातील लोक एकत्र येऊन आपले सण उत्सव साजरे करत असतात. पण जसजसे समाजात परिवर्तन घडत गेले, कलियुग सुरू झाले, तेव्हा ह्या समाजात अडीअडचणी निर्माण झाल्या. वैर निर्माण होत गेले. ज्यावेळी इंग्रज भारतावर राज्य करून गेले, तेव्हा त्यांनी हिंदू मुस्लिम वाद निर्माण केला. पाकिस्तान, बांगलादेश हा

भारताचाच भाग आहे, पण वादामुळे आता हा वेगळा झाला आहे. समाज म्हटले की वाद हा होणारच. पण हा वाद जीवघेणा होईल असे वाटले नव्हते. आज आपले सैनिक देशाच्या संरक्षणासाठी सीमेवर आपल्या प्राणांची आहुती देत आहेत. समाजातील लोक एकत्र यावेत म्हणून लोकमान्य टिळकांनी गणेशचतुर्थी सुरू केली पण आज गणेशचतुर्थी, शिवजयंती असे विविध कार्यक्रम संस्कृती म्हणून साजरे केले जात नाहीत, तर एक मनोरंजनाचा भाग म्हणून साजरे केले जातात. याचा लोकांना समाजाला त्रास होतो. परंतु याचा फारसा विचार केला जात नाही.

आताच्या ह्या आधुनिक युगामध्ये संस्कृती नावाची गोष्ट उरली नाही. समाजात होणारे राजकारण आणि ह्या राजकारणामुळे बिघडणारे लोक, राजकारणामुळे भावाभावात वाद निर्माण झाले आहेत. आपले जवळचे कोण? परके कोण? हे लक्षात घेतले जात नाही. खास करून महाराष्ट्रात मनोज जरांगे-पाटील आणि शासन यांच्यात आरक्षणावरून सुरू असणारे वाद, अंगणवाडी सेविका आपल्या पगार वाढीसाठी करत असणारे आंदोलन, शेतकरी आपल्या मालाला चांगला भाव मिळावा म्हणून करत असणारे आंदोलन, यामुळे सतत समाजात निर्माण होणारा वाद समाजातील बिघडणारे वातावरण यामुळे खरंच आपली संस्कृती राहिल का? असा प्रश्न निर्माण होतो. हा आधुनिक युगाचा समाज खूप 'मॉडर्न' झाला आहे. समाजात आपले वागणे कसे आहे यावरून आपली संस्कृती समजते. कुठे तरी आपली संस्कृती जपली पाहिजे.

भारतीय संस्कृती ही अद्वितीय आहे. विविध धर्मातील लोक एकत्र येऊन आपले सण उत्सव साजरे करत आहेत. भारतीय संस्कृती ही एक समृद्ध आणि वैविध्यपूर्ण संस्कृती आहे. जी शतकानुशतके विविध प्रकारच्या प्रभावांनी आकारली आहे. भारतीय संस्कृती कौटुंबिक समुदाय आणि नाते संबंधाच्या महत्त्वावर देखील भर देते. आपल्यापेक्षा वयाने मोठ्या असणाऱ्या व्यक्तीचे आदरातिथ्य आणि इतरांबद्दल आदर बाळगण्यासाठी ओळखली जाणारी संस्कृती आहे. यामुळेच तर आपला समाज एकजुटीने आणि मिळून मिसळून राहत आहे. भारतीय संस्कृती ही जगातील सर्वात जुनी आणि सर्वात वैविध्यपूर्ण संस्कृतीपैकी एक आहे. जिचा इतिहास हजारो वर्षांचा असला तरी या संस्कृतीचा विसाव्या शतकात विसर पडत आहे. आपले आई-वडील, आजी-आजोबा आपल्या नातवंडांना पूर्वीच्या गोष्टी सांगत. पण

त्यांना ते जुनाट विचार वाटतात. आताची पिढी अशा संस्कृतीला जुनाट पद्धत बोलते. हा समाज आधुनिक पद्धतीचा झाला आहे. आधुनिक पद्धतीचा समाज स्वतःहून झाला नाही त्यांची परस्पर संबंध जीवनशैली त्यानुसार लोक एकत्र आणून प्राचीन समुदाय बनला आहे. समाज हा हवेत असू शकत नाही. त्याचे भौगोलिक स्थान प्रदेश यावर त्यांचं अस्तित्व अवलंबून असते. प्रत्येक समाजाला स्वतःची अशी संस्कृती असते. प्रत्येक समाजाला स्वतःची अशी संस्कृती असते. संस्कृती नसलेला समाज हा शोधूनही सापडणार नाही. जीवन जगण्याची त्यांची आदर्श रीत म्हणजे संस्कृती होय. प्रत्येक समाजाची संस्कृती वेगळी असते. संस्कृतीमुळे समाज टिकून राहतो. समाज हा अमूर्त असतो.

□□□

नातं

भाऊ हे एक नाव असतं
खरं नातं तर त्याच्या प्रेमात असतं
एक धागा नावाला असतो
विश्वासाशिवाय बंधन नसते

एकमेकात राग तर खूप असतो
एक शब्द भांडण्यासाठी महत्त्वाचं असतं
एका ताटात जेवण असतं
पण एका लाडूसाठी दिवसभर बोलणं बंद असतं

स्वतःला त्रास झाला तर चालतं
पण दुसऱ्यांनी बोललेलं सहन होत नसतं
कारण ते नातं
भाऊ-बहिणीचं असतं

साक्षी शशिकांत गोडसे

बी.ए. २

निसर्गाचा आस्वाद

सानिया शिवाजी पाटील (बी.ए. १)

उन्हाळ्याचे दिवस होते. कॉलेजला दोन महिने सुट्टी पडली होती. उठलं सुटलं की मामाकडे का जावं? हा विचार करत करत कधी झोप लागली कळलच नाही. जाग आली तेव्हा डोकं शांत होतं मी फ्रेश झाले. मनात विचार आला की आपण परिवारासह फॉरेन ट्रीपला जायला काय हरकत आहे? तिकडे जाऊन सुंदर पर्यटनाचा आस्वाद घेतला तर.! त्यावेळी दुपार झाली होती. सर्व झोपी गेले. मग ठरवलं की, आज संध्याकाळी सर्वासमोर हा विषय काढून बघू. पण काय प्रतिक्रिया असेल देव जाणे. संध्याकाळी सातच्या सुमारास मी सर्वांना माझी कल्पना सांगितली. सर्वांना ही कल्पना आवडली. पण सर्वांना कामाचा व्याप होता. कोणाचेच एकमत होत नव्हते. अचानक मित्र-मैत्रिणींचा फोन आला की आपण सर्वजण परदेशी सहलीसाठी जाऊया. मी माझ्या घरी परवानगी मागितली. माझ्या घरून परवानगी मिळाली. जाण्याचे प्लॅनिंग करत होते त्या आधी सर्व कागदपत्रे पासपोर्ट विजा गोळा करून ठेवलं. कारण नंतर प्रॉब्लेम नको. आमचे युरोपला जायचे ठरलं होतं. जायचा दिवस आणि यायचा दिवस पक्का झाला. आम्ही निघालो. सर्वप्रथम आम्ही युरोपमधील सुप्रसिद्ध सरोवरे, सुंदर ठिकाणे, अभयारण्ये पाहिली. तेथील सुंदर, स्वच्छ रस्त्यांवर पिवळी गुलाबी फुले, त्यांचे वेल पाहून मन भरले. सुंदर रस्ता, तेथील निसर्ग व त्या ठिकाणाची प्रगती आणि युरोपमधील तंत्रज्ञान

सर्व पाहून डोळे तृप्त झाले. 'रीड मार्श' हे ठिकाण मला ऐकून माहीत होतं. आम्ही मोबाईल व रीड मार्श हे ठिकाण पाहिलं. बघण्यासारखी जुनी घरं, सुंदर झाडे असे हे रीड मार्श जवळून पाहूया असं ठरलं. पण प्रवासाचा कंटाळा आला होता म्हणून आम्ही ठरवलं की, रीड मार्शला उद्या भेट देऊया.

रीड मार्शला जाण्याचा दिवस उजाडला. आम्ही ब्रेफफास्ट करून काही महत्वाचे यंत्र सोबत घेऊन ट्रेकिंग साठी निघालो. आम्ही जात असताना वाटेत बरीच सरोवरे पाहून डोळे दिपून गेले. आम्हाला निघताना सकाळी दहा वाजले होते. पण बारा वाजून गेले तरी रीडमार्श काही येत नव्हतं. माझ्या उजव्या हाताला एक रस्ता गेला होता. मला वाटू लागले की, हा रस्ता कदाचित रीडमार्श कडे गेला असेल. तसं बघितलं तर माझ्यासाठी हे शहर आणि येथील परिसर हा नवा होता. त्यामुळे कशाचाच अंदाज नव्हता. मला उजव्या रस्त्यावर माणसे ये जा करत असलेली दिसली. मी माझ्या मित्रांना म्हणाले,

“आपण खूप वेळ चालत आहोत तरी रीडमार्श येत नाही. कदाचित उजव्या हाताला गेलेला रस्ता रीडमार्शला गेला असेल.”

यावर माझा मित्र म्हणाला,

“हे बघ वैभवी, आपण येथे नवीन आहोत. कोणता रस्ता कुठे गेला हे आपल्याला माहीत नाही. आम्ही नकाशाच्या वाटेने

चाललोय. चुकून उजव्या रस्त्याला वळालो आणि काही चित्र विचित्र घटना घडली तर? त्यामुळे आपण आहे त्या वाटेने जाऊ.”

मला काही फरक पडला नाही. मी त्यांच्या नकळत उजव्या हाताला वळले आणि ट्रेकिंग करत पुढे चालले. आजूबाजूला असणारी माणसे नाहीशी व्हायला लागली. नंतर रस्ता सामसूम पडला. घनदाट जंगलातून निमुळता रस्ता होता. सुरुवातीला काही भीती वाटत नव्हती पण नंतर जंगलातील भयाण शांतता बघून मला वाटलं ‘काय दुर्बुद्धी सुचली आणि मित्रांचं न ऐकता उजव्या दिशेला वळाली.’ माझ्याकडे दिशादर्शक होतं. पण घनदाट जंगल, आजूबाजूला घनदाट झाडे असल्याने दिशादर्शक बंद पडले. माझा मोबाईल बंद झाला. मोबाईलला रेंज नव्हती. सगळी माध्यमे बंद झाली. उरली ती फक्त समोर असणारी वाट. काही वेळ चालून झाल्यावर रस्ता संपला. अचानक चारही दिशेला घनदाट जंगल व झाडे झुडपे लागली. मला काही कळेनासे झाले. अचानक मला अंधारून आल्यासारखं वाटलं. मी तेथे साधी झोपडी पाहून लगेच आत गेले. तेथे विश्रांती घेतली. अंधारून आल्याबरोबर मुसळधार पाऊस सुरु झाला. पाऊस असा पडत होता की समोरचे झाडे दिसत नव्हती. एक ते दोन तासानंतर पाऊस कमी झाला आणि मी ट्रेकिंग करत पुढे चालले. वाटेतील वेली, झुडपे काठीने ढकलत, बाजूला सारत मी चालले. पाऊस नुकताच पडून गेला होता. त्यामुळे तेथील निसर्गाला अधिकच सौंदर्य प्राप्त झालं होतं. चकचकीत झाडे, हिरवी हिरवी पाने, त्यावर पाण्याचे थेंब, मतीचा घमघमणारा मनमोहक सुवास, जणू काही स्वर्गच अवतरला आहे. पांढरे शुभ्र नभ, त्यामध्ये लपलेला भास्कर, हे सर्व पाहून मला तर कविता सुचू लागली होती.

‘नभ आले दाटूनी

काळोख जमला बाजूनी
थेंबांचा वर्षाव चोहीकडे
सर्व पाहून भयभीत मी वेडी
पोचला तो घन वर्षाव
मनी ठरविले पुढे चालावं

मातीच्या गंधाने दरवळून गेला आसमंत सारा
झाडातून वाहणारा तो गोड मंजुळ वारा
घन वर्षावातील हिरवीगार वेली
नखशिकांत शहरणारी हिरवीगार झाडी’

हे सर्व पाहून मन भरून आलं. ह्या निसर्ग सौंदर्याचा आस्वाद घेत मी निघाले. चालता चालता लहान-मोठी सरोवरे दिसली. लहान मोठी झाडे आपल्या देशातील निसर्ग सौंदर्य आणि येथील निसर्ग सौंदर्य यामध्ये जमीन आसमानाचा फरक आहे. घड्याळात बघितले तर खूप वेळ झाला होता. १२:०० ला निघालेली मी २:०० वाजून गेले तरी रीडमार्शचा पत्ता लागत नव्हता. मला कळून चुकले, की मी त्या घनदाट जंगलामध्ये हरवले आहे. मी खूपच भयभीत झाले. जितक्या लवकर होईल तितक्या लवकर मी रीडमार्शला पोहोचण्याचा प्रयत्न करत होते. कारण माझे सवंगडी चिंताग्रस्त असतील. मीही त्यांना अशी न सांगता गायब झाले. १२ पासून ३ वाजायला आले तरी मी जंगलातील झाडाझुडूपातून वाट काढत निघत होते. जंगलातील विचित्र प्राण्यांना सामोरे जाऊन जीव वाचवून मी एका लहान वाडीमध्ये आले. तिथे युरोपमधील म्हणजे एका जमातीचे लोक राहत होते. त्यांच्याकडे मी गेले. मला युरोपियन भाषा येत नव्हती पण मी इंग्रजी भाषेत त्यांच्यासोबत संवाद साधला. मी म्हणाले,

“नमस्कार काका, मला रीडमार्श या ठिकाणी जायचे आहे. पण माझी दिशाभूल झाली आणि मी वाट चुकली. मला रीडमार्शला जाण्यासाठी काही मदत कराल का?”

ते काका गालातल्या गालात हसले. मला काही कळाले नाही म्हणून मी त्यांच्याकडे पहात स्तब्ध राहिले आणि म्हणाले,

“काय झालं काका, का हसलात?”

त्यावर ते म्हणाले,

“नाही गं बाळ, तू दोन तास ज्या आवारात फिरून माझ्याकडे आलीस, तेच आहे रीडमार्श.”

मला काही कळले नाही. मी हे ऐकून स्तब्धच झाले, आश्चर्यचकित झाले आणि माझ्या समोरच्या रस्त्याने माझे सवंगडी चालत येताना पाहून माझा आनंद गगनात मावेनासा झाला. ते आले, त्यांना मी घडलेली सर्व हकीकत सांगितली.

मी वाट चुकले हे मला माहीत नव्हतं. मला वाटू लागले की मी मोठी चूक केली आहे उजवा रस्ता धरून. पण नंतर समजलं वाट चुकल्यानंतर जे निसर्गसौंदर्य पाहायला मिळालं तो अद्भुत क्षण होता. आणि हा माझ्या आयुष्यातील अविस्मरणीय क्षण बनून गेला.

नारायण मूर्ती : मूल्ये जपणारे एक अद्वितीय व्यक्तिमत्त्व

सायली जोतिबा कर्णेकर (बी.सी.ए. २)

‘इन्फोसिस’ ह्या जगप्रसिद्ध कंपनीचे संस्थापक नारायण मूर्ती यांचा जन्म २० ऑगस्ट १९४६ मध्ये मैसूर संस्थानातल्या कोलार जिल्ह्यातल्या चीटलगड्डा गावच्या एका ब्राह्मण कुटुंबात झाला होता. त्यांचे वडील नागावारा रामाराव एका हायस्कूलमध्ये शिक्षक होते. त्यांना पाच मुली व नारायण मूर्ती यांच्यासह तीन मुले असा त्यांचा परिवार होता. कुटुंबाची संपूर्ण जबाबदारी ही नारायण मूर्तीच्या वडिलांवर होती. ते स्वतः शिक्षक असल्यामुळे त्यांना शिक्षणाचे महत्त्व माहित होते. मूर्तींचे वडील नेहमी त्यांना सांगायचे की, ‘आयुष्यातल्या अडचणींवर मात करण्याचा एकमेव उपाय म्हणजे चांगले शिक्षण.’

नारायण मूर्ती हे शाळेच्या अभ्यासात सुरुवातीपासूनच अतिहुशार होते. त्यांना आय.आय.टी.मध्ये प्रवेश मिळवायचा होता. म्हणून शाळेतून बाहेर पडल्यावर ते त्या अभ्यासाला लागले. प्रवेश परीक्षा झाली, निकाल लागला, त्यामध्ये हजारो परीक्षार्थींपैकी पास होणाऱ्यांमध्ये त्यांचा सतरावा नंबर होता. परंतु पुरेसं आर्थिक बळ नसल्याने त्यांनी नाईलाजानी

इंजिनियरिंग कॉलेजमध्ये प्रवेश घेतला. तेथेही त्यांनी उत्कृष्ट काम करून पदवी परीक्षेत पहिला नंबर घेतला. नशीब आधी त्यांना स्कॉलरशिप मिळाली. मग त्यांनी कानपूरच्या आय.आय.टी.मध्ये एम.टेक. केले. अभ्यास पूर्ण झाल्यावर नोकरी करत असताना त्यांची ओळख सुधाताईशी झाली व थोड्या कालावधीने त्यांचा विवाहही झाला. आय.आय.टी.मध्ये एम.टेक. केल्यानंतर मूर्तींनी अहमदाबादच्या इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट मध्ये नोकरी स्वीकारली. त्यानंतर कॉम्प्युटर सॉफ्टवेअर डेव्हलपमेंट प्रोग्राम तर्फे त्यांना पॅरिसला जाण्याची संधी मिळाली.

पॅरिसहून परत येत असताना युगोस्लाव्हिया आणि बल्गेरियाच्या सीमेवर ते एका युवतीशी बोलत होते, तेव्हा कोणीतरी पोलिसांचे कान फुंकले आणि सुधा मूर्तींना हेरगिरी करत आहेत, या गुन्हावरून पोलीसकोठडीत ६० तास काढावे लागले. या घटनेनंतर साम्यवादाबद्दल भ्रमनिरास होऊन मूर्तींनी निश्चय केला की माणसाने खूप पैसा मिळविला पाहिजे. आणि त्या पैशाने गरजू लोकांना मदत केली पाहिजे. त्यानंतर

भारतात परत आल्यावर असलेली चांगली नोकरी सोडून त्यांनी स्वतःची कंपनी सुरू करायची असं ठरवलं. त्यासाठी त्यांनी सुधाताईकडून दहा हजार रुपये उसने घेतले आणि १९८१ मध्ये त्यांच्या आणखी सहा मित्रांना बरोबर घेऊन पुण्यामध्ये इन्फोसिसची स्थापना केली. मूर्तीचे मित्र पटणी कॉम्प्युटर्स सर्विसेस मुंबई येथे नोकरी करत होते. तेही कॉम्प्युटर टेक्नोलॉजीचे विशेषज्ञ होते. त्या सर्वांची खात्री होती की, जागतिक स्तरावर सॉफ्टवेअर उद्योगाचं भविष्य खूप उज्ज्वल असणार आहे. त्या सर्वांना पैसे कमावूने ही गौण गोष्ट होती. त्या सर्वांना फक्त माहिती तंत्रज्ञानामध्ये भारत मागे राहू नये याची काळजी होती. एन.आर.नारायणमूर्ती, नंदन निलेकणी, के. दिनेश, एस. गोपाळकृष्णन, एन. एस. राघवन, एस.डी. शिबुलाल, अशोक अरोरा हे सात जण होते. ज्यांनी भारताच्या भविष्याचा विचार केला.

इन्फोसिस एक मोठी कंपनी म्हणून १९९० च्या दशकाच्या सुरुवातीला प्रस्थापित झाली होती. त्यांनी त्यांच्याकडे घेतलेले कॉम्प्युटर विशेषज्ञ खूप काळजीपूर्वक निवड करून घेतलेले असायचे. इतर कंपन्या कमी पगारात काम करून घेण्याच्या लोभाने कमी दर्जाच्या संस्थांत शिकलेले इंजिनियर्स घेत असत. इन्फोसिस मात्र त्यांच्या तत्वांना धरून होती की ते सर्वश्रेष्ठ शिक्षणसंस्थेतले सर्वश्रेष्ठ इंजिनियर्स नेहमी घेतील. इन्फोसिस मध्ये काम करणाऱ्यांचे पगार आणि सवलती इतर कंपन्यांच्या इतक्याच किंवा त्याहून बऱ्याच जास्तही होत्या. त्याचबरोबर कामाच्या जागेतील वातावरण उत्कृष्ट बनवण्यासाठीही ही इन्फोसिसनं प्रचंड प्रयत्न केले. हा विचार डोळ्यासमोर ठेवून १९९३-९४ मध्ये इन्फोसिसने बंगळूरमध्ये सर्व सुखसोयी असलेली एक विशाल इमारत बांधली. ही इमारत इन्फोसिसच्या यशाचे एक मोठं प्रतीक झाली. इन्फोसिसला १९९३ मध्ये 'आय.एस.ओ. गुगल' गुणवत्ता प्रमाणपत्र देण्यात आलं.

आज अस्तित्वात असणारी ही इन्फोसिस कंपनी चालू करण्यासाठी नारायण मूर्तींनी या पाठीमागे भरपूर मेहनत घेतली होतीच. सुरुवातीच्या काळात कंपनीला फोन कनेक्शन मिळण्यासाठी एक वर्षे वाट बघावी लागली होती. त्या मधल्या काळात ते कोपन्यावरच्या एका दुकानातल्या फोनचा उपयोग करत असत आणि बाहेर गावच्या फोन कॉलसाठी तासन तास वाट बघावी लागे. परदेशातून कॉम्प्युटर आयात करण्यासाठी

त्यांना तीन वर्षे वाट बघावी लागली होती. सुरुवातीची दहा वर्षे कंपनीला अनंत अडचणी आल्या इतक्या की कंपनी बंद करण्याची किंवा विकून टाकण्याची वेळ आली होती. परंतु खंबीर आत्मविश्वासामुळे मूर्तींनी कंपनी वाचवली. त्यांच्या त्या प्रचंड आत्मविश्वासामुळेच अगदी थोड्या भांडवलावर सुरू केलेली कंपनी जगातील एक प्रसिद्ध कंपनी होऊ शकली. बंगळूर मधलं इन्फोसिसच आवार हे जगातलं सर्वात मोठं कॉम्प्युटर सॉफ्टवेअर आवार आहे आणि आज जगभर कंपनीच्या शाखा उपशाखा पसरल्या आहेत.

कित्येक वर्षांपूर्वीच त्यांनी ठरवलं होतं त्याप्रमाणे कंपनीनेच स्थापलेल्या इन्फोसिस फाउंडेशनच्या गरजू लोकांना मदत करण्यासाठी किती एक योजना आहेत आणि सरकारी व सेवाभावी संस्थांच्या सहकार्याने मानव संसाधन क्षेत्रात प्रगती करण्यासाठी कितीतरी कामं इथे होत असतात. मूर्ती हे १९८१ ते २००२ पर्यंत २१ वर्षे इन्फोसिसचे सी.ई.ओ. होते आणि त्यांच्यानंतर सहसंपादक नंदन निलेकणी होते. २००२ ते २०११ पर्यंत चेअरमन म्हणून मूर्तींनी कामगिरी केली. २०११ मध्ये ते बोर्डातून पायउतार झाले आणि चेअरमन ए मेरिट्स झाले. जून २०१३ मध्ये मूर्ती यांची पाच वर्षांच्या कालावधीसाठी कार्यकारी अध्यक्ष म्हणून नियुक्ती करण्यात आली.

नारायण मूर्ती यांची पत्नी सुधामूर्ती एक उद्योगपती, शिक्षक, लेखिका आणि इन्फोसिस फाउंडेशनच्या अध्यक्षा आहेत. मूर्ती यांना दोन मुले. एक मुलगा रोहन मूर्ती आणि एक मुलगी अक्षता मूर्ती. जून २०१३ मध्ये रोहन आपल्या वडिलांचा कार्यकारी सहाय्यक म्हणून इन्फोसिस मध्ये रुजू झाला. २००९ मध्ये अक्षताने ऋषी सुनक यांच्याशी लग्न केले. जे नंतर रिचमंड यॉर्कशायरचे खासदार आणि नंतर कॅन्झर्व्हेंटिव्ह पक्षाचे नेते आणि युनायटेड किंगडमचे पंतप्रधान बनले.

सात व्यक्तींनी सुरू केलेल्या इन्फोसिस मध्ये आज ९० हजाराहून ही जास्त माणसं काम करतात. २००८ च्या आर्थिक वर्षात त्यांचे भांडवल चार अब्ज १८ कोटी अमेरिकन डॉलर्स पेक्षाही जास्त होतं. आज नारायण मूर्ती लाखो युवक युवतींचे आदर्श आणि मार्गदर्शक झाले आहेत.

इडली ऑर्किड आणि मी

प्रणाली आनंदा मोरबाळे (बी.सी.ए. २)

कामत ग्रुपचे सर्वेसर्वा डॉ. विठ्ठल व्यंकटेश कामत यांचे 'इडली ऑर्किड आणि मी' हे पुस्तक उद्योजक बनण्याची प्रेरणा देते. त्यांचा जन्म मुंबईत व्यंकटेश कामत यांच्या पोटी झाला. विठ्ठल कामत यांनी लिहिलेलं अनुभव विलक्षण आहेत. हे पुस्तक खरंच प्रेरणादायी आहे. खरंच कष्टात सौख्य मानावे. व्यवसायातले प्रांजळ अनुभव. पैसे नसले तरी पण तीव्र इच्छा असली तर ध्येय साध्य करता येते, हा धडा मिळतो. सर्व व्यवसायिकांनी वाचण्यासारखे पुस्तक उत्तम व्यक्तिमत्व, साधे राहणीमान असा त्यांचा स्वभाव, अगदी एखाद्या दगाडाला पाझर फुटावा तसे.

त्यांचे व्यावसायिक जीवन पहावे तर सर्वसाधारण खानपानवाला ते उद्योजक बनण्याची प्रेरणा देतं. ऑर्किड सारख्या पंचतारांकित हॉटेलचा मालक हा त्यांचा प्रवास या पुस्तकातून वाचक अनुभवतो. १९५० साली कामत यांच्या वडिलांनी चर्चगेट रेल्वे स्टेशनपाशी सत्कार हे हॉटेल सुरू केलं.

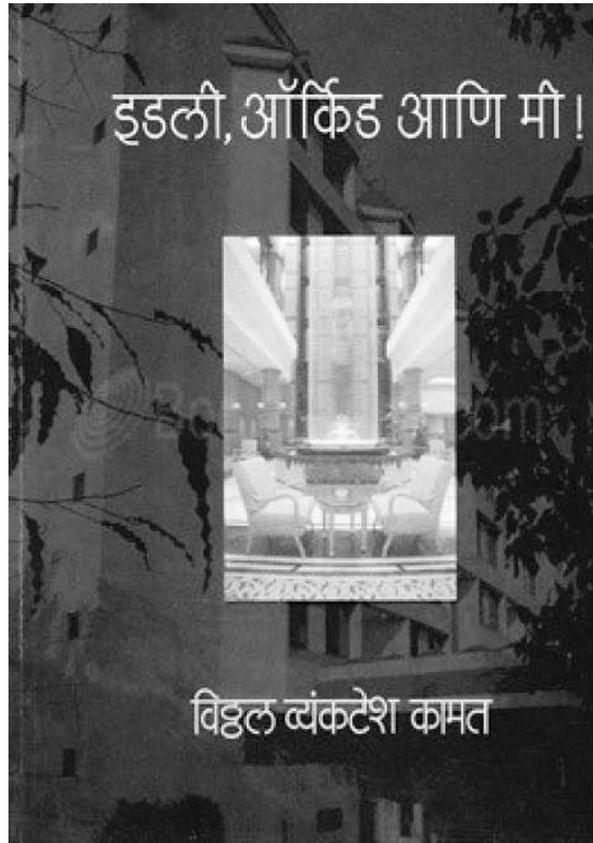
आईचे दागिने गहाण ठेवून हे हॉटेल उभा राहिले. याच हॉटेलने पुढे इतिहास घडविला. सत्कार पासून सुरू झालेला प्रवास दिमाखदार ठरला. 'पर्यावरणाचा तोल राखणारे सर्वोत्कृष्ट हॉटेल'चा मान ही त्यांच्या हॉटेलला

मिळाला. मराठी माणसाला उद्योजक होता येत नाही, ही उक्ती खोटी ठरवणारं कामत यांचेही आत्मचरित्रपर लेखन वाचावं असेच आहे.

विठ्ठल १९७० मध्ये त्यांच्या वडिलांसोबत व्यावसायात सामील झाले आणि आता ते आशियातील पहिले इकोटेल हॉटेल 'द ऑर्किडचे' अध्यक्ष आहेत.

त्यांनी लंडनमधील एका रेस्टॉरंटमध्ये स्वयंपाकी म्हणून काम केले आणि तेथे हॉटेल व्यवसायाचे कौशल्य शिकले. भारतात परतल्यानंतर त्यांनी उर्वरित विकासाच्या मूलभूत तत्वांसह सुरुवात केली आणि भारतातील पहिले इकोटेल हॉटेल 'द ऑर्किड' उघडले आय. आय. एम. अहमदाबाद बी. आय. टी. एस पिलानी आणि भारत आणि परदेशातील अनेक व्यवस्थापन संस्थांमध्ये भेट देणारे प्राध्यापक आहेत. १९८४ मध्ये कामतने चार तारांकित हॉटेल 'एअरपोर्ट प्लाझा' विकत घेतले आणि त्याचे नाव बदलून 'कामत प्लाझा' असे ठेवले. ज्याला नंतर 'कामत हॉटेलस' म्हटले गेले.

विठ्ठल कामत यांनी आपल्या आयुष्यात घडलेले प्रसंग, त्यांनी अनुभवलेले विलक्षण अनुभव 'इडली, ऑर्किड आणि मी' या पुस्तकांमध्ये छोट्या छोट्या गोष्टींच्या रूपात वाचकांना

सांगण्याचा प्रयत्न केला. आयुष्यात कोणत्या तत्त्वांच्या वाटेवर चालावे हे त्यांनी सांगण्याचा प्रयत्न केला आहे. आयुष्यात कोणतीही गोष्ट सहज भेटत नाही हे त्यांनी सांगितले आहे. त्यासाठी अपार कष्ट मेहनत करावी लागते.

पुस्तकातील पहिले पान उघडलं तर त्यांनी त्यामधील लिहिलेले आहे. कारण... यामध्ये त्यांनी 'इडली, ऑर्किड आणि मी' हे नाव का आणि कसं दिलं याचा उल्लेख केला आहे. मी म्हणजे स्वतः विव्कल कामत, आर्किड म्हणजे त्यांचं हॉटेल ज्याच्यामुळे त्यांचं आयुष्य घडलं आणि इडली म्हणजे म्हणजे आईच्या हातचा उत्तम असा खाद्यपदार्थ. आर्किड हे जगातले बेस्ट इकोटेल ज्याने सर्वात जास्त बक्षीसे मिळवली. यामध्ये यशाची गुरुकिल्ली सांगितली आहे.

'Determination, dedication and discipline is the key of success.'

त्यांनी त्यांच्या आयुष्यातील प्रत्येक चांगल्या, वाईट गोष्टी या पुस्तकांमध्ये मांडण्याचा प्रयत्न केला आहे. त्यामध्ये एक म्हणजे एक जीवघेणं कपट नाट्य.

कोट्यावधी रुपये कर्ज काढून अर्धवट बनवलेलं ऑर्किड विकण्याची बळजबरी. स्वतःची माणसे आपल्याला कशी फसवत असतात हे सांगितलं आहे. जगातला कुठलाही प्रोजेक्ट / बिझनेस शॉर्टकट शिवाय होत नाही. कुठेतरी कायदा वाकवला जातो, हे त्यांनी सांगितलं आहे. आणि त्याचा अनुभवही घेतला आहे.

त्या मधलीच एक गोष्ट म्हणजे 'आणि मी प्रेमात पडलो' यामध्ये ते एका मुलीच्या नाही, तर आर्किडच्या प्रेमात पडले होते.

जगावं की मरावं हा प्रश्न आपल्याला आयुष्यात एकदा तरी पडतोच आणि एक दिवस तुला जगण्यापेक्षा मरण बरं वाटेल, असं म्हणणारं आपल्याला आयुष्यात कोणीतरी असतं. पण मरण हा प्रत्येक प्रॉब्लेमचा उपाय नसतो. ना उमेद होऊन आत्महत्या करण्यापर्यंत गेलेला माणूस परत आपल्या पायावर नुसताच उभा राहिला नाही, तर इको फ्रेंडली हॉटेलच्या शर्यतीत इकोटेलला प्रथम क्रमांक मिळवून दाखवला.

□□□

नाहीतर लढता येणार नाही

इतकी वर्षे लोटली तरी
जखमा अजून ताज्याच आहेत
आग देऊनही गोठून राहिलेल्या
संवेदना माझ्याच आहेत...

आता आता कुठे मला
थोडं थोडं जाणवू लागलंय
आता आता कुठे माझं
डोळ्यातलं पाणी आटू लागलंय...

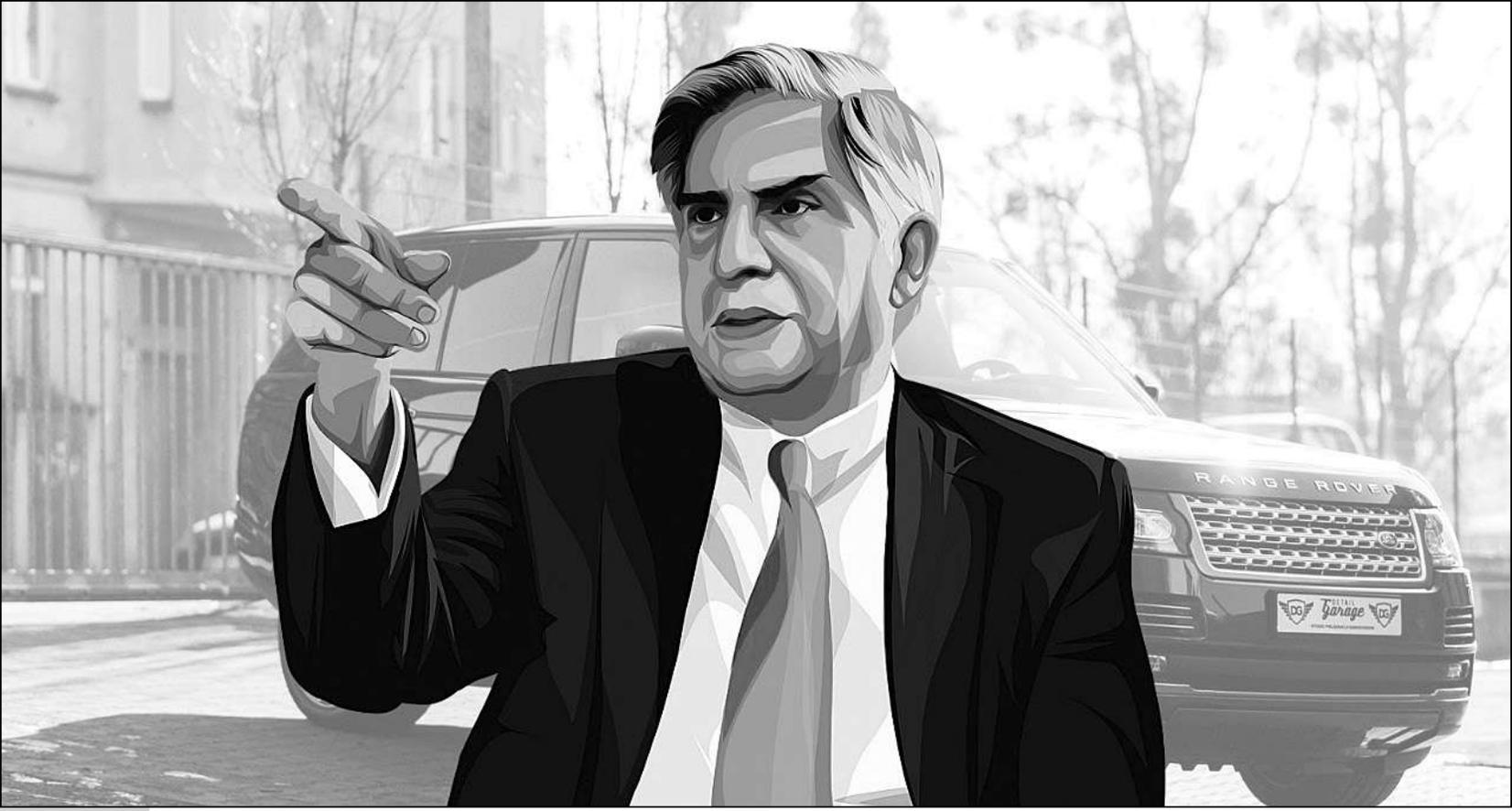
क्षितिज खूप दूर आहे
आत्ताशा पाऊल पडू पाहतंय
दिवस व्हायला अवकाश आहे
आत्ताशा अंधार मिटू पाहतंय...

होईल होईल म्हणता म्हणता
होईल सुद्धा ठीक सारं
वाहीन वाहील म्हणता म्हणता
वाहीन सुद्धा बदलाचे वारं...

मला मात्र तरीही सारं
विसरून काही चालणार नाही
जखम ताजीच ठेवावी लागेल
नाहीतर लढता येणार नाही!

अंकिता केरबा जोधळे

एम.ए. १

उद्योग जगतातील यशस्वी व्यावसायिक : रतन टाटा

ऐश्वर्या आर चौगुले (बी.सी.ए.- २)

सन १९३७ मध्ये जन्मलेले रतन हे नवल टाटा यांचे पुत्र आहेत. ज्यांना नंतर टाटा समूहाचे संस्थापक जमशेदजी टाटा यांचे पुत्र रतनजी टाटा यांनी दत्तक घेतले होते. ते कॉर्नेरल युनिव्हर्सिटी कॉलेज ऑफ आर्किटेक्चर आणि हॉवर्ड बिजनेस स्कूलचे व्यवस्थापक कार्यक्रमाचे माजी विद्यार्थी आहेत. जेथे त्यांनी १९७५ मध्ये शिक्षण पूर्ण केले.

१९६१ मध्ये ते त्यांच्या कंपनीत रुजू झाले, तेव्हा ते टाटा स्टीलच्या शॉप फ्लोअरवर काम करायचे आणि १९९१ मध्ये जे.आर.डी. टाटा यांच्या निवृत्तीनंतर ते त्यांचे उत्तराधिकारी बनले.

त्यांनी टाटा टी कंपनी विकत घेतली, टाटा मोटर्स घेऊन, जग्वार, लँड रोव्हर विकत घेतली आणि टाटा स्टील घेऊन कोरस कंपनीचे अधिग्रहण केले. त्यांनी मोठ्या प्रमाणात

भारतकेंद्री गटातील टाटा समूहाला जागतिक व्यवसायात रूपांतरित करण्याचा प्रयत्न केला.

एक काळ असा होता जेव्हा रतन टाटा टाटा मोटरमध्ये पराभूत होत होते. मग त्यांनी ही कंपनी फोर्डला विकण्याचा विचार केला. पण फोर्डचे मालक बिल फोर्ड यांनी रतन टाटांना सांगितले की,

“जेव्हा तुम्हाला कार बनवायला येत नाही, तर या कंपनीवर इतके पैसे कशाला गुंतवायचे? आणि मी तुमची ही कंपनी विकत घेऊन तुमच्यावर उपकार करत आहे.”

बिल फोर्डचे हे वाईट वर्तन पाहून रतन टाटा निघून गेले आणि त्यांनी टाटा मोटर न विकण्याचा निर्णय घेतला. रतन टाटांनी या कंपनीवर बरेच काम केले आणि आज टाटा कडे बेस्ट सेलिंग कार आहेत.

रतन टाटा यांचा जन्म २८ डिसेंबर १९३७ रोजी ब्रिटिश कालीन भारतात मुंबई येथे झाला. त्यांच्या वडिलांचे नाव नवल टाटा आणि आईचे नाव सोनी टाटा होते. रतन टाटा दहा वर्षांचे असताना त्यांच्या आई-वडिलांचा घटस्फोट झाला. त्यानंतर रतन टाटा यांचा सांभाळ त्यांच्या आजीने केला. रतन टाटा त्यांचा सावत्र भाऊ नोअल टाटा यांच्याबरोबर मोठे झाले.

रतन टाटा यांचे प्राथमिक शिक्षण मुंबईतील कॅम्पियन स्कूल आणि मुंबईच्या कठेर दत्त अँड जॉन कानन स्कूल मध्ये झाले. शिमला येथील बिशप कॉटन स्कूलचे ते माजी विद्यार्थी आहेत. रतन टाटा यांना स्वतःच्या बळावर काहीतरी करायचे होते म्हणून ते पुढील शिक्षणासाठी अमेरिकेला गेले आणि तिथे त्यांनी न्यूयॉर्कच्या रिव्हरडेल कंट्री स्कूल आणि हॉवर्ड बिझनेस स्कूल मधून आपले शिक्षण पूर्ण केले. रतनला स्वतःची फी भरायची होती त्यामुळे त्यांनी अमेरिकेत शिकण्याबाबत अनेक छोट्या-मोठ्या गोष्टी केल्या. रतन टाटा यांनी कॉर्नेल विद्यापीठातून आर्किटेक्चर मध्ये पदवी घेतली आहे. रतन टाटा यांनी आर्किटेक्चरमध्ये करिअर करायचं होतं. पण नंतर त्यांना वाटले की, हे एक बिझनेस फॅमेलीतून आले आहेत. म्हणून त्यांनी बिझनेसमध्ये करिअर करण्याचा विचार केला.

मोठी स्वप्ने पाहणे आणि ती प्रत्यक्षात आणणे हा गुरुमंत्र रतन टाटांनी दिला आहे. या स्वप्नामधून इंडिगो आणि नॅनो कारची निर्मिती झाली.

रतन अभ्यासात इतका हुशार होता की, त्यांना अमेरिकेची सर्वात मोठी कंपनी आय.बी.एम.ची ऑफरही आली. पण त्यांनी आपला विचार बदलला होता आणि त्यांनी ही ऑफर नाकारली होती.

१९६१ मध्ये रतन यांनी टाटा स्टीलमध्ये पहिली नोकरी सुरू केली आणि ते येथे पीओपी आणि दगडांचा पुरवठा पाहत असत. यानंतर टाटांच्या प्रत्येक कंपनीत छोटी-मोठी कामे केली. जेणेकरून त्यांना आपला संपूर्ण व्यवसाय समजू शकेल. पूर्ण माहिती मिळाल्यानंतर रतन यांना १९७१ मध्ये टाटांची टीव्ही आणि रेडिओ कंपनी टेलको देण्यात आली. नंतर काही कारणास्तव ही कंपनी बंद करावी लागली आणि रतन टाटांसाठी हा मोठा पराभव होता. तरीही हार मानली नाही आणि आणखी एक बुडत चाललेली टाटा कंपनी टाटा एक्सप्रेस मिल पुन्हा सुरू करायची इच्छा होती. पण ही कंपनीही काम

करू शकली नाही.

१९९१ मध्ये रतन टाटा यांची टाटा समुहाचे चेअरमनपदी नियुक्ती झाली आणि आतापर्यंत यांनी उद्योग जगतात इतके चांगले ज्ञान संपादन केले होते त्यांनी २१ वर्षे टाटाचा प्रसार भारतातच नव्हे तर परदेशातही केला. इथूनच त्यांच्या यशाची शिडी सुरू झाली. आपल्या कामाच्या काळात रतन मोटारने जग्वार आणि लँड रोव्हर आणि टाटा स्टीलने कोरस सारख्या मोठ्या कंपन्या विकत घेतल्या.

एक काळ असा होता जेव्हा रतन टाटा मोटारमध्ये पराभूत होत होते. तेव्हा त्यांनीही कंपनी फोर्डला विकण्याचा निर्णय घेतला.

त्यांच्या कारकिर्दी कंपनीचा नफा हा पाच पटीने वाढला. सुरुवातीला त्यांनी जे काही निर्णय घेतले ते त्यांनी सिद्ध करून दाखविले होते. कोरस, जग्वार, टेटली सारख्या जगातल्या नामांकित कंपन्या टाटांनी एका पाठोपाठ खरेदी केल्या. या भरारीने देशातल्या तरुणांना नवी उर्जा दिली.

रतन टाटा यांचे जनहिताचे काम :

१. रतन टाटा हे एक व्यापारी आणि गुंतवणूकदार तसेच एक महान सामाजिक कार्यकर्ते होते. त्यांनी लोक हितासाठी केलेले कार्य अत्यंत कौतुकास्पद आहे.
२. टाटा समूहांनी कॉर्नेल विद्यापीठात शिकणाऱ्या भारतीय पदवीधर विद्यार्थ्यांना २८ दशलक्ष डॉलर्सची शिष्यवृत्ती दिली आहे.
३. २०१० मध्ये टाटा समूहाने हॉवर्ड बिजनेस स्कूलमध्ये एक्झिक्यूटिव्ह उभारण्यासाठी ५० दशलक्ष डॉलरची देणगी दिली आहे.
४. या हॉलच्या बांधकामासाठी १०० दशलक्ष डॉलर्सपेक्षा जास्त खर्च आला.
५. टाटा कन्सल्टन्सी कंपनीने कार्नेगी मेलन युनिव्हर्सिटीला संशोधनासाठी ३५ दशलक्ष डॉलरची देणगी दिली.
६. टाटा ट्रस्टने इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्सला ७५ कोटी रुपयांची देणगी दिली.
७. रतन टाटा आणि टाटा समूहाने दिलेल्या देणग्यांपैकी ही देणगी सर्वात मोठी आहे.

संवेदनशील उद्योगपती

स्वरूपा संजय तेली (बीसीए भाग २)

शून्यातून विश्व उभे करणारे कोल्हापूरचे उद्योगपती म्हटले की, संजय घोडावत यांचे नाव अग्रक्रमाने घ्यावे लागते.

संजय घोडावत फाऊंडेशन देशाच्या सीमेवर रक्षण, करणाऱ्या शहिदांच्याप्रती नेहमीच संवेदनशील राहिलंय. सरकारी मदत मिळेल याची वाट न बघता फाऊंडेशन नेहमीच अशा कुटुंबीयांच्या मदतीस धावून जाते. आजवर कित्येक शहीद जवानांच्या कुटुंबीयांना आर्थिक मदत करून त्यांना मायेचा उबारा देण्याचे कार्य संजय घोडावत यांनी केले आहे.

घोडावत गुपचा पाया रचून छोट्याशा झाडाचं वटवृक्षात रुपांतर करणारे संजय घोडावत यांच्या नावे विद्यापीठाचीही स्थापना करण्यात आलीय. घोडावत विद्यापीठाचे अध्यक्ष प्रसिद्ध उद्योगपती संजय घोडावत यांचा आजपर्यंतचा जीवनप्रवास सर्वांसाठीच प्रेरणादायी आहे. संजय घोडावत फाऊंडेशन नेहमीच समाजातील उपेक्षित घटकांना मदत करण्यासाठी तत्पर असते. फाऊंडेशनने आजवर अंध, अपंग शाळा, पुरग्रस्त अनाथालये, दुष्काळग्रस्त शेतकरी, वृद्धाश्रमे, शहीद जवानाचे कुटुंब, आरोग्य केंद्रे, सेवाभावी संस्था, राष्ट्रीय खेळाडू, गरीब गरजूंना मदतीचा हात पुढे करून सामाजिक भान जपले आहे.

घोडावत गुपने पान मसाला उत्पादनासाठी १९९३ ला घोडावत पान मसाला उत्पादनाची स्थापना केली. ज्याची विक्री 'स्टार ब्रँड' नावाने केली जाते, ज्याने महाराष्ट्रातील कोल्हापूर आणि सांगली भागात ओळख मिळवली. कालांतराने कंपनीने पवन ऊर्जा. उच्च तंत्रज्ञान. कृषी, रसायने, लवचिक पॅकेजिंग, खाद्यतेल यासह विविध क्षेत्रांमध्ये विविधता, आणली. घोडावत गुपचा विस्तार करत आज संजय घोडावतांनी अनेक क्षेत्रात जोरदार प्रगती केली आहे. घोडावत अॅग्री, घोडावत एव्हिएशन, घोडावत कन्झ्युमर प्रोडक्ट अशा विविध क्षेत्रात घोडावतांनी नावलौकिक मिळवलेला आहे. संजय घोडावत गुप सातत्याने आज १५ वर्षे 'नॅशनल असोसिएशन फॉर द ब्लाइंड'

संस्थेला या सामाजिक उपक्रमात सहकार्य करित असून, मिरज याठिकाणी अंधशाळा अखंडरीतीने चालवीत आहेत. या शाळेतून शिक्षण घेऊन आजवर जवळपास १००० हून अधिक विद्यार्थी आपले शिक्षण घेऊन बाहेर पडलेत आणि ते आज विविध संस्थामध्ये नोकरी देखील करित आहेत. काही माजी विद्यार्थ्यांनी स्वरगंधार नावाचा म्युझिक बँड स्थापित करून आज पुण्यासारख्या ठिकाणी आपले अस्तित्त्व निर्माण केले. विद्यार्थ्यांचे अन्न-पाणी व त्यांच्या देखभालीचा सर्व खर्च संजय घोडावत फाऊंडेशन करित आहे. या अंधशाळेमध्ये दोन वेळ अल्पोपहार आणि दोन वेळ जेवण विद्यार्थ्यांना दिले जाते. या कार्याबदल संजय घोडावत विद्यापीठाचे अध्यक्ष संजय घोडावत यांना 'नॅशनल असोसिएशन फॉर द ब्लाइंड' या संस्थेमार्फत 'अंधमित्र' पुरस्काराने गौरविण्यात आले.

'जैन इंटरनेशनल ट्रेड ऑर्गनायझेशन,' 'इंजिनिअरिंग अँड मॅनेजमेंट प्रोग्राम'चे अध्यक्ष म्हणून निवडून येण्याबरोबरच त्यांना महाराष्ट्राचा आदर्श व्यवसाय पुरस्कार, महाराष्ट्र राज्य 'वनश्री पुरस्कार,' 'भारतीय उद्योग रत्न' पुरस्कार, ५० उत्कृष्ट पुरस्कारासह अनेक प्रादेशिक आणि राष्ट्रीय पुरस्कार देखील मिळाले आहेत. भारतातील 'रोषणिक उद्योजक' 'ग्लोबल यंग आंत्रप्रेन्योर अवॉर्ड,' 'इकॉनॉमिक टाईम्स अवॉर्ड,' 'जैन रत्न

अवॉर्ड' समाजातील परोपकारी सेवा आणि शिक्षण व्यवसाय क्षेत्रातील उल्लेखनीय कार्यासाठी 'समाजभूषण गौरव पुरस्कार,' इकॉनॉमिक टाइम्सचा 'गेम चेंजर्स ऑफ महाराष्ट्र अवॉर्ड' अलीकडेच त्यांना 'ग्लोबल फिलान्थ्रोपिस्ट ऑफ द इयर २०२१' पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले. मातीचा खरा सुपुत्र म्हणून त्यांनी समाजाला सदैव मदत केली आहे. त्यांनी सैनिक शहिदांच्या कुटुंबियांना देणगी दिली आहे. कोल्हापूर, सांगली भागातील अनेक दुष्काळग्रस्त शेतकऱ्यांना त्यांच्या उदार योगदानाने मदत केली आहे आणि कोविड - १९ सारख्या साथीच्या आजाराने वेळी आणि भूकंप आणि पूर यासारख्या इतर नैसर्गिक आपत्तीमध्ये मदत केली आहे.

२००६ मध्ये घोडावत ग्रुपने STAR-PVG एक्सपोर्टसची स्थापना करण्यासाठी महाराष्ट्र, कर्नाटक PVG समूहासोबत भागीदारी केली आणि आणि राजस्थान सुमारे २ अब्ज गुंतवणूक करून. क्षमतेचे पवन फार्म विकसित केले.

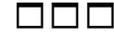
२००८ मध्ये संजय घोडावत समूहाने घोडावत इंडस्ट्रीज

मार्फत, ऊर्जा तंत्रज्ञान कंपनी अमेरिकन सुपरकंडक्टर कॉर्पोरेशन (AMSC) सह भागीदारीद्वारे पवन टर्बाइन निर्मिती प्रवेश केला. पुढे समूहाने परसेप्ट पिक्चर कंपनी सोबत अनेक हिंदी आणि मराठी चित्रपटाची निर्मिती करून मनोरंजन क्षेत्रातही विस्तार केला. ज्याला जेल (२००९) नील नितीन मुकेश कॅरी ऑन पांडु (२००९).

घोडावत ग्रुपचा, विद्यापीठाचे अध्यक्ष प्रसिध्द उद्योगपती संजय घोडावत यांचा आजपर्यंत जीवनप्रवास सर्वसाठी प्रेरणादायी आहे. म्हणूनच शून्यातून विश्व उभे करणारे उद्योगपती म्हणून संजय घोडावत यांचे नाव सर्वत्र गाजत आहे.

संघर्ष

हा यशाचा एकमेव मार्ग आहे जर तुम्हाला आयुष्यामध्ये, खूप संघर्ष करावा लागत असेल. तर स्वतःला खूप नशिबवान समजा, कारण संघर्ष करण्याची संधी त्यांनाच मिळते. ज्यांच्यात क्षमता असते.

कवितेस कारण की

कवितेस कारण की,
खूप काही बोलायचं होतं....
आम्ही भारताचे लोक...
प्राण आमचा 'लोकशाही'
व्यवस्था इथली राजा
अन् गुलाम झाली शाई...
शाई इथल्या राजाला
मिळवून देते सत्ता...
आम्ही राहतो स्वप्न बघत
कधी व्हायचं आपण 'महासत्ता'
साखर झोपेतलं स्वप्न आमचं
उघड्या डोळ्यांनी बघायचं होतं
कवितेस कारण की खूप काही बोलायचं होतं.....
आम्ही भारताचे लोक.....
'धर्मनिरपेक्ष' ही असतो....
'धर्माचा गांजा' मिळतो...
मग आम्ही झिंगून जातो
तेव्हा आम्ही करतो दंगली
समूहाने हत्याही करतो..
जो पाजेल जास्त गांजा
मग त्याच्याच मागे फिरतो....
गांजा सोडून व्यसन सोडून
'धर्मनिरपेक्ष' ही राहायचं होतं
कवितेस कारण की
खूप काही बोलायचं होतं....
आम्ही भारताचे लोक....
'मानवताही' जपत असतो
मी डावा तू उजवा
यांच्यामध्ये खपत असतो
माणसांपेक्षा आम्हास असते
महत्त्वाची एक 'बाजू'
जिकडे झुकते:

चारुदत्त माळी
एम.ए. भाग १

आई

डोळे पाणवले की,
सर्वात आधी आई आठवते.
आपल्या बाळाला हसवण्यासाठी
जी स्वतः रडायला तयार असते.
ती फक्त आई असते.
डोळे बघून जे मनातलं ओळखते,
ती फक्त आई असते.
आई जितकी प्रेमळ असते
आणि तितकीच कणखर दिसते.
भर उन्हात आपल्याला
गारवा देणारी सावली असते
ती फक्त आई असते.
डोळे मिटेपर्यंत प्रेम करते
ती फक्त आई असते.
खरंच आई किती वेगळी असते

साक्षी राजेश मोहिते
बी.ए. भाग-२

शिवराज कॉलेज, गडहिंग्लज

निर्गम

माझं सौंदर्य कधी पाहिलंच नसेल
माझा अनुभव कधी घेतलाच नसेल
माझ्या कुशीत कधी येऊन पहा
कधी मलाही तुम्ही जवळून पहा

डोंगराची वस्ती माझ्यात आहे
झाडे वेलींची गर्दी माझ्यात आहे
नद्या, नाली, ओढे धुंद ती हवा
कधी माझ्या अंगणात येऊन पहा

रिमझिम पावसात भिजून जा
कधी घडत धुक्यात न्हाऊन जा
लांब पारंब्यावर झुलत रहा
कधी झन्यातून चालून पहा

सुंदरता अजूनही माझ्यात आहे
बस तुमच्या मदतीची साथ पाहे
आज ही देईन तीच गार हवा
किमान एक तरी झाड लावून पहा
किमान एक तरी झाड लावून पहा

ऋतिका दुंडाप्पा किंवडा

बी.ए. २

बाप आणि लेकीचं नातं

बाप हा शब्द कानी पडण्यासाठी
आतुरलेले असतात कान
शब्द कानी पडताच
हरपून जाते भान
प्रत्येक मुलीच्या आयुष्यात
आवडती असते एक व्यक्ती
त्याच्या समोर चालत नाही
जगातली कोणतीच शक्ती
बापासाठी मुलगी असते जीव की प्राण
मुलीसाठी बाप असतो खूप महान
हे माहीत असतं बापाला
मुलगी आहे परक्याचं धन
म्हणून मुलीला तो जपतो लाडात
मारीत आयुष्यातला प्रत्येक क्षण
मुलीसाठी बाप असतो हळवा
बाप लेकीच्या नात्यामधला जिव्हाळा

जिज्ञासा जालंदर जावळे

बी.ए. १

सौंदर्य कोठे आहे .....

सौंदर्य कपड्यात नाही ते आपल्या स्वाभावात आहे.
सौंदर्य नटण्यात नाही विचारांत आहे.
सौंदर्य शृंगारात नाही साधेपणात आहे.
सौंदर्य सभोवताली नाही ते मनात आहे.
सौंदर्य आळसात नाही कामात आहे
सौंदर्य द्वेषात नाही प्रेमात आहे.
सौंदर्य मुकेपणात नाही व्यक्त होण्यात आहे.
सौंदर्य नाकारण्यात नाही समजून घेण्यात आहे.
सौंदर्य भीतीत नाही हिम्मत दाखविण्यात आहे.
सौंदर्य आपलेपणात नाही दुसऱ्यासाठी जगण्यात आहे.

अमृता सागर

बी.एस्सी २

चंद्र

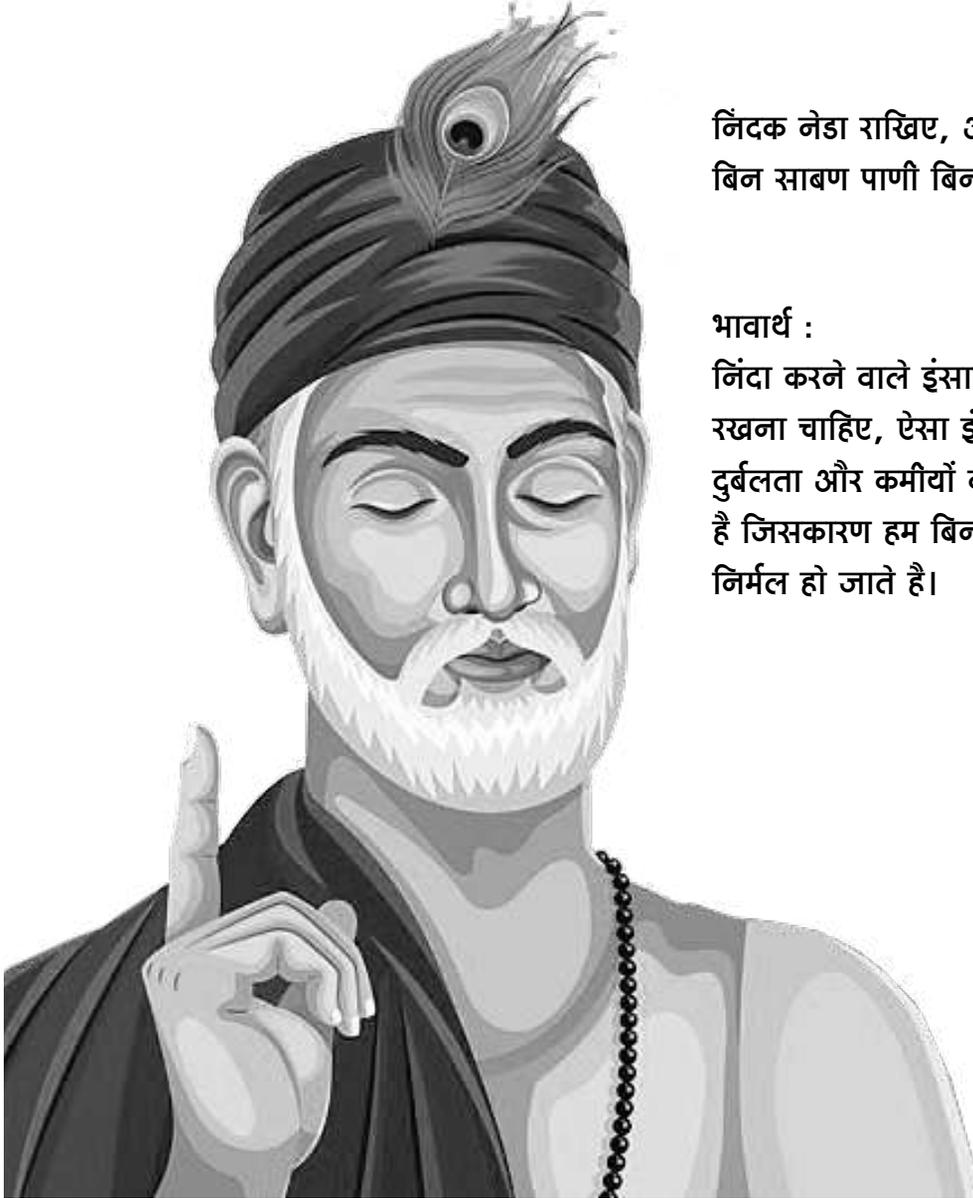

वसंत ऋतू आल्याने जसा झाडांना बहर येतो,
तसा तुझ्या येण्याने माझ्या आयुष्यात बहर आला..
आकाशातला चंद्र तू, त्या चंद्रावर नितांत
प्रेम करणारी शुक्र चांदणी मी...
तू माझा गुलाब, मी तुझी जाई
तू म्हणजे मी, मी म्हणजे तू
तू माझा दिवस, मी तुझी रात्र असा आपला संसार...
पण नियतीचा खेळच वेगळा असतो,
ज्या हाताने देते, त्या हाताने हिरावूनही घेते...
ती शुक्र चांदणी सतत लुकलुकत राहिली त्या चंद्राभावती,
पण त्या वेडीला हे माहीतच नाही की, तो चंद्र आहे...
तो तिचा कधी होणार नाही
तो तिचा कधी होणार नाही...

रविना करमे

बी.ए. २

हिंदी विभाग

निंदक नेडा राखिए, आंगणि कुटी बंधाई
बिन साबण पाणी बिना, निरमलता करे सुभाई
- संत कबीर

भावार्थ :
निंदा करने वाले इंसान को हमेशा अपने साथ
रखना चाहिए, ऐसा इंसान हमारे अंदर की
दुर्बलता और कमीर्यों को हमारे सामने लाता
है जिसकारण हम बिना पानी, साबुन के ही
निर्मल हो जाते है।

अनुक्रमणिका

गद्य विभाग

युवा पिढी देश की शक्ती	सना नदीम नदाफ (बी.ए. भाग १)
हमारी जीवन मे शिक्षा का महत्व	श्रेया संजय पाटील (बी.ए. भाग १)
हमारी राष्ट्रभाषा हिंदी	सानिया शेख (बी.ए. भाग २)
हिंदी भाषा का महत्त्व	करुणा नामदेव यादव (बी.ए. भाग २)
मेरे प्रभू श्री राम आए हैं।	सना नदाफ (बी.ए. भाग १)
जीवन संघर्ष	श्रेया संजय पाटील (बी.ए. भाग १)

पद्य विभाग

गुरु	हर्षदा बाबासाहेब चराटे (बी.सी.एस. भाग १)
वीर जवान	राजश्री रामचंद्र गायकवाड (बी.ए. भाग २)
सच्चाई	शारदा पाटील (बी.ए. भाग ३)
हिंदुस्थान	सोहम बेदीगिरे (बी.ए. भाग ३)
वीर सैनिक	संजीवनी परसू कांबळे (बी.ए. भाग २)
दोस्ती	साक्षी राजेश मोहिते (बी.ए. भाग २)
वीर शहीद जवान	सोनाली रायगोंडा गवळी (बी.ए. भाग २)
जीवन पथ	तृप्ती कुंभार (बी.ए. भाग १)
आजादी	सोनाली रायगोंडा गवळी (बी.ए. भाग २)

युवा पिढी देश की शक्ती

सना नदीम नदाफ (बी.ए. भाग १)

प्रस्तावना :

युवा वर्ग एक समाज की ऊर्जा, शक्ती और उत्कृष्टता का प्रतीक है। वो देश के विकास में महत्वपूर्ण भूमिका निभाते है। उनका योगदान देश निर्माण करने में महत्वपूर्ण है क्योंकि ये हमारे भविष्य की निर्मिती में है।

युवाशक्ती का महत्व :

युवाशक्ती समाज की नीव है। जिस पर देश का भविष्य टीका है। युवा पिढी का उत्साह, जोश और साहस नये विचारों और नवाचारों को संजीवनी देता है। वे न केवल शिक्षा में अपने आप को निष्कलंक सिद्ध करते है, बल्कि समाज के मानव संसाधन के रूप में भी महत्वपूर्ण योगदान करते हैं।

युवाओं की भूमिका :

युवाओं का योगदान देश के विभिन्न क्षेत्रों में महत्वपूर्ण हैं। जैसे की शिक्षा, विज्ञान, साहित्य, कला, खेल-कुद सामाजिक कार्य,

राजनीति आदी। युवा वर्ग की सोच समय के साथ बदलती रहती हैं। और इससे नये दिशा निर्देश और परीप्रेक्ष्य सिध्द होते हैं।

भारत देश में युवाओं को अगर सही दिशा में प्रशिक्षित किया जाये और वे भी अपना योगदान सही दिशा में दे तो भारत देश पुरे विश्व में सबसे उच्च कोटी का बन जायेगा। ऐतिहासिक पृष्ठभूमी में जाये तो यह पता चलता है की हमारे देश के लिए समृद्धी और सन्मान दिलाने में युवाओं की भागीदारी और सक्रियता उच्चकोटी की रही हैं। समाज मे व्याप्त समस्याओं पर कार्य करके युवा दुसरों के लिए एक आदर्श बन सकते हैं।

युवावस्था जीवन की वह अवधी है जो शक्ती और क्षमता के साथ आगे बढती है। किसी भी समस्या का समाधान युवा सकारात्मकता से हल करना जानती हैं। किसी भी देश के युवा उस देश का भविष्य होते हैं। और उस देश की प्रगती और विकास में उनकी प्रमुख भूमिका होती हैं। समाज को बेहतर बनाने और देश

निर्माण के कार्य में युवाओं को संमिलित करना महत्वपूर्ण है।

शिक्षा :

युवा शिक्षा क्षेत्र में अपनी ज्ञान और प्रतिबद्धता के साथ महत्वपूर्ण योगदान कर सकते हैं। ये शिक्षा के क्षेत्र में शिक्षक के रूप में नहीं बल्कि शिक्षा प्रौद्योगिक और विचारों के प्रसार में भी योगदान कर सकते हैं।

सामाजिक कार्य

युवाओं को सामाजिक सेवा में जुटने का अवसर मिलता है। जैसे की गरीबों की शिक्षा, स्वच्छता अभियान, रोजगार, सृजन आदी समाज में सकारात्मक परिवर्तन लाने का काम करते हैं।

विज्ञान और तकनीकी :

युवा पिढी विज्ञान और तकनीकी क्षेत्र में नये अविष्कार और नवचारों के साथ योगदान करके देश को आगे बढ़ाने में महत्वपूर्ण भूमिका निभा सकती हैं।

राजनीति और युवा :

युवा वर्ग राजनीतिक क्षेत्र में भी अपने विचारों और योजनाओं के साथ योगदान कर सकते हैं। इस कारण देश में नये और उत्कृष्ट नेतृत्व का निर्माण हो सके। आज हमारे देश के युवा ही हमारे देश का भविष्य हैं। भारतीय राजनीति में युवा ही है जो देश को सोच के साथ आगे बढ़ा सकते हैं। युवा चाहे तो भारत को तेजी से विकसित कर सकते हैं।

निष्कर्ष

युवाओं का योगदान देश निर्माण में अत्यंत महत्वपूर्ण है। उनकी ऊर्जा, उत्साह और प्रतिबद्धता से ही हमारे देश का भविष्य निर्माण होता है। युवा वर्ग को समाज में एक महत्वपूर्ण भूमिका निभाने का अवसर मिलता है। वे इसे सजीव रूप से निभाने के लिए प्रतिबद्ध होने चाहिए। देश का सर्वोत्तम विकास हो सकता है जब युवाओं को सही मार्गदर्शन और सरंचनीत तरीके से मार्गदर्शित किया जाएगा तब समाज में जुटाने का अवसर भी प्रदान किया जाता है।

गुरु

जीवन की राह पर चलना सिखाते है गुरु
हर मंजिल पर राह दिखाते है गुरु
जिंदगी में जीने के लिए सक्षम बनाते है गुरु
निराशा की राह पर, आशा की किरण बनकर
आते है गुरु

ना कभी डरना, ना कभी झुकना
अच्छाई और इमानदारी की राह पर
चलना सिखाते है गुरु

काटों की राह पर

हिंमत की डोर हमेशा पकडी रखना

तू उसे कभी मत तोडना

हमेशा स्वाभिमान से रहना

यही सिखाते है गुरु

संस्कारों की पहेलियों पर चालना

आसमानों को छुते रहना

लेकिन कभी घमंड मत करना

पाँव हमेशा जमीन पर रखना

यही सिखाते है गुरु

दया दान का धर्म है

लालच बुरी बला है

हात खुले छोड के देना सिख

माँग कर लेना नहीं कभी

उपरवाला भी तुम्हें खुश रखेगा

यही सिखाते है गुरु

निराशा दो पल की है

जिंदगी जीवन भर की है

निराशा से उभरना सिख

ना की जीवन त्यागना

यही सिखाते है गुरु

हर्षदा बाबासाहेब चराटे

बी.सी.एस. भाग १

हमारी जीवन में शिक्षा का महत्व

श्रेया संजय पाटील (बी.ए. भाग १)

जिंदगी में अगर हमें कुछ बनना है या आत्मनिर्भर होना है तो हमें शिक्षित होने की आवश्यकता है। शिक्षा एक रोशनी की तरह है। जो जिंदगी के अज्ञानता भरी अंधकार को दूर कर देती है। शिक्षा प्राप्त करने से एक व्यक्ति ही केवल शिक्षित नहीं होता, बल्कि उसका सुप्रभाव परिवार पर भी पड़ता है। प्राचीन काल में ऋषीमुनीयों द्वारा शिक्षा आश्रम में दी जाती थी। कई तरह के वेद पुरानों की शिक्षा दी जाती थी। उसके कई दशकों के बाद अंग्रेजों के आगमन के पश्चात स्कूलों का निर्माण हुआ। बच्चों ने स्कूल जाकर ज्ञान अर्जन किया। शिक्षा प्राप्त करने का अधिकार सभी को है। ज्ञान बाटने से ज्ञान बढ़ता है।

साक्षर का मतलब है की उस इंसान को लिखना पढ़ना

आता है। लेकिन क्या सिर्फ साक्षर होना काफी है? नहीं अगर आपको जिंदगी में किसी पर निर्भर नहीं होना है तो आपको शिक्षित होने की आवश्यकता है। शिक्षित होने का तात्पर्य है अपनी जिंदगी में विद्या का सही उपयोग जिंदगी के हर क्षेत्र के लिए काबिल बनना। शिक्षा का उपयोग और जिंदगी के हर चित्र के लिए लाभदायक है। अगर आप शिक्षित है तो आप एक सुखमय जीवन व्यतीत कर सकते है। आपको अच्छे, बुरे, सही, गलत का ज्ञान होता है। आप जिंदगी में कोईभी काम आत्मविश्वास के साथ कर सकते है।

हम शिक्षित है तो हम अपनी सुविधानुसार कही पर भी नौकरी कर सकते है। समाज में आपकी इज्जत रहती है।

अगर कोई भी व्यक्ति अशिक्षित है तो उसे जिंदगी में हर वक्त कठिनाईयों का सामना करना पड़ सकता है। उन्हें जैसे की गिनती से लेकर पढ़ने तक हर क्षेत्र में असुविधा का सामना करना पड़ेगा।

उन्हे अशिक्षित होने का घुटन महसूस होने लगेगा। सिखने की कोई विशेष उम्र नहीं होती है। अगर मनुष्य किसी कारण वश अपनी शिक्षा पुरी नहीं कर पाया तो उसे घबराने की जरूरत नहीं है। वह शिक्षा संस्थानों से संपर्क कर प्रवेश पा सकता है। शिक्षा की लौ मनुष्य की जिंदगी में रोशनी भर देती है। शिक्षित व्यक्ति परिश्रम करके अपना रोजगार चला सकता है। उसका करिअर भी अच्छे से स्थापित हो जाता है।

शिक्षा पर सभी धर्म, जाती, लिंग का अधिकार है। शिक्षा ग्रहण करना सभी का मौलिक अधिकार है। इसमें किसी प्रकार का भेदभाव निंदनीय है। अगर व्यक्ति शिक्षित है तो वह अपने ज्ञान से हर मुश्किल आसान कर देता है।

मनुष्य शिक्षित होने पर अपने परिवार की भलीभांती देखभाल कर पाता है। जिंदगी के कठीण फैसले वह खुद लेने में सक्षम रहता है। शिक्षित व्यक्ति अपने जीवन में अपनी हर चाह को पूरी कर सकता है। और मेहनत कर सफलता के मार्ग पर अग्रेसर होता है। शिक्षित व्यक्ति देश के प्रति जिम्मेदारियों को बेखुबी निभाता है। उसे नैतिक और कानूनी अधिकारों के बारे में सब पता होता है। वह सरकार द्वारा हर आदेश का पालन करता है और गलत रास्ते नहीं जाता है।

अशिक्षित व्यक्ति शिक्षा के अभाव में जिंदगी में गलत मार्ग और शॉर्टकट चीजे अपनाते है। यहाँ उनकी जिंदगी बर्बाद हो जाती है। शिक्षित व्यक्ति की इज्जत समाज करता है। और उस व्यक्ति से राय लेता है। आशिक्षित व्यक्ति को समाज झुटला देता है। आशिक्षित व्यक्ति की बातों पर कोई भी ध्यान नहीं देता है। शिक्षित व्यक्ति को हर छोटी बड़ी बातों ज्ञान होता है। वह रोज जिंदगी में नवीन तत्वों को सिखता है और पुस्तकों का अध्ययन भी करता है। जिस वजह से कोई भी साधारण व्यक्ति उसे मूर्ख नहीं बना सकता है।

शिक्षित व्यक्ति हर महत्वपूर्ण चीजों की जांच करता है और किसी भी अनजान व्यक्ती की बातों में नहीं आता है। वह हर

पहलू को तोल मोल करके ही अपना फैसला लेता है। किसी भी कागज को बिना पढ़े हस्ताक्षर नहीं करता है। समाज और देश की प्रगती के लिए हर व्यक्ति का शिक्षित होना अनिवार्य है। लेकिन कुछ वजह से समाज में हर व्यक्ती को शिक्षा नहीं मिल पा रही है। इसका मूल कारण जनसंख्या वृद्धि है। देश में जनसंख्या बढ़ती चली जा रही है। जिसकी वजह से प्रत्येक कोने में स्कूल नहीं खुल पा रहे है।

देश में गरीबी एक प्रमुख समस्या है। मजदूर और गरीब वर्ग के लोग जो दैनिक आय पर जिते है। रोज खाने के लिये ही पैसा जुट पाता है। वह शिक्षा अपने बच्चों को दिलाने में असमर्थ है। गाव में कई किलोमीटर उन्हे पढ़ने हेतु जाना पड़ता है। हर व्यक्ती सोचने और न्याय करने की अपनी क्षमता के साथ पैदा होता है। शिक्षा के माध्यम से ही अपनी प्रतिभा को पहचान पाते है। हम उसे अंमल में लाने के बारे में सिखते है। हमारे देश के युवा उचित शिक्षा के साथ अच्छे और व्यवहार से अभिनव लहर ला सकते है। इसलिये भारतीय युवा के पास खुद को सीखने और शिक्षित करने के लिए पर्याप्त संसाधन होने चाहिये। शिक्षा देश को आगे बढ़ने और विकसित करने में सबसे अहम भूमिका निभाती है।

शिक्षा के दम पर हम जीवन के विभिन्न पहेलूओं के बारे में ज्ञान, कौशल्य, प्रशिक्षण प्राप्त करते है। उचित शिक्षा के बिना हम अपने जीवन को सफल और सुखी नहीं बना सकते है। शिक्षा हमारे जीवन में आवश्यक है क्योंकि हमारे लिए विकास का रास्ता खोलती है। यह हमे आत्मनिर्भर और कुशल बनाती है। शिक्षा सभी के लिए आवश्यक है। शिक्षित लोग अशिक्षित लोगों की तुलना में अधिक खुशहाल जीवन जीते है। अच्छी शिक्षा से हम एक बेहतरीन करिअर बना सकते है। हम अपनी जरूरतों को को पुरा नहीं कर पाते है। इसलिये शिक्षा हमारी जीवन में महत्वपूर्ण है।

शिक्षा और मेहनत की सुनहरी चाबी के समान है जो हमारे बंद भाग्य के दरवाजे बहुत आसानी से खोल देती है।

हमारी राष्ट्रभाषा हिंदी

सानिया शेख (बी.ए. भाग २)

हर भारतीय की शक्ति है हिंदी
एक सहज अभिव्यक्ती है हिंदी।

विश्व की प्राचीन और सरल भाषाओं की सूची में हिंदी को अग्रिम स्थान मिला है। हिंदी भारत की मुल भाषा है। यह भाषा, संस्कृती और संस्कारो की पहचान है। हिंदी भाषा हमे आंतरराष्ट्रीय स्तर पर मान और गौरव प्रदान करती है। हिंदी भाषा का जन्म लगभग एक हजार वर्षे पहले हुआ था। ऐसा माना जाता है की हिंदी का जन्म देवभाषा संस्कृत की कोख से हुआ है। संस्कृत, पाली, पाकृत, अपभ्रंश, हिंदी यह हिंदी भाषा का विकासक्रम है।

हिंदी भारत की सबसे अधिक बोली जानेवाली भाषा है। संस्कृत को सरल करने के लिए हिंदी का जन्म हुआ है। हिंदी के बाद भारत वर्षे में तमिल, तेलगू, कन्नड, गुजराती, उर्दू तथा कही अन्य भाषा अस्तित्व मे आई। आज के आधुनिक संसार में ऐसा कोई देश नहीं जहाँ हिंदी न बोली जाती हो क्योंकि हर जगह का अस्तित्व भारत से हुआ है और हिंदी भारत की धरोहर है।

हिंदी शब्द का जन्म संस्कृत भाषा के सिंधू शब्द से हुआ है। सिंधू एक नदी का नाम है। जो की भारत वर्ष की प्रमुख और प्राचीन नदियों में से एक है। बाहरी महाद्विप के लोग इसी नदी को सिंधू न कहके हिंदू पुकारने लगे। क्यूकी उनके तलाफूज में स शब्द

निकलना बहुत कठीण होता था। जिस वजह से स की जगह ह लगाकर सिंधू को हिंदू कहने लगे। हमारे देश मे हिंदी को राष्ट्रीय भाषा का दर्जा मिला है। परंतु अधिकारीक काम में कोई अहमीयत नहीं। अधिकाधिक कामकार्जों में अंग्रेजी को ही महत्व दिया जाता है। आज के समय हिंदी भाषा सिर्फ नाममात्रा के लिए श्रेष्ठ है। इसका महत्व लोग भूल रहे है। हम सभी हिंदी में ही वार्तालाप करते है। एक बहुत अच्छी बात है। हिंदी एक मात्र ऐसी भाषा है जिसको समजना बाकी भाषा से सरल है।

हिंदी हर एक भारतीय को आनी चाहिये। क्यूकी इसने हमें जीवन के आदर्श सिखाये है। हिंदी देवनागरी लिपी में लिखी जाती है। हिंदी भारत की राष्ट्रभाषा नहीं है। क्यूकी भारत के संविधान में किसी भी भाषा को राष्ट्रीय अधिकार नहीं दिया गया है। हिंदी भाषा से ही अन्य सभी भाषाओं का विस्तार हुआ है।

हिंदी की देवनागरी में ११ स्वर और ३३ व्यंजन होते है। जो की बाई से दाये लिखे जाते है। भारत में हिंदी को सर्वप्रिय माना जाता है। हिंदी भाषा आज के समय मजाक का विषय बनती जा रही है। आज के समय अंग्रेजी को जादा महत्व दिया जा रहा है। आज के समय में किसी विद्यार्थी से हिंदी की वर्णमाला सुनाने को कहाँ जाये तो नब्बे प्रतिशत लोग इसमें असफल रहेंगे। वही अंग्रेजी की

वर्णमाला शायद ही किसी पढ़नेवाले विद्यार्थी से न बने।

आज के समय हिंदी विश्व की सबसे प्रसिद्ध भाषाओं में से एक है। एक तरह से समजा जाये तो हिंदी हमारे दिल की भाषा है। आज अंग्रेजी पेट की भाषा है। आज देश में हिंदी और अंग्रेजी की लड़ाई में हारती जा रही है। देश में हिंदी बोलनेवाले को महत्व नहीं दिया जा रहा है। हिंदी ही एक मात्र भाषा है। जिसमें इन्सान अपनी अनुभूती अभिव्यक्ती पूर्ण रूप से जाहीर कर सकता है। अन्यथा ये किसी और भाषा में पूर्ण रूप से नहीं पाया जाता। हिंदी का सबसे बड़ा महत्व ये है कि इस भाषा में त्रुटी बिलकुल भी नहीं है। ये जैसी बोली जाती है वैसे ही सोची और समझी जाती है। भारत की हिंदी फिल्में पूरी दुनिया में देखी और पसंद की जाती है और भारत का संगीत जो की हिंदी भाषा से निर्मित सबसे ज्यादा गाया और बजाया जाता है। भारत की हिंदी फिल्मों का देश के लोगों पर जबरदस्त प्रभाव होता है और ये भारत के बाहर भी अपनी छाप छोडती है। दुनिया में सबसे ज्यादा गीत हिंदी भाषा में बने है। किसी भी देश की भाषा उसकी उन्नती का मार्ग होती है। और भारत मे हिंदी ने सबसे अहम भूमिका निभाई है। हिंदी भाषाही एक भाषा है जिसने पूरे देश को एकता के बंधन में बांध रखा है।

हमारे देश के संविधान में हिंदी को देश की संघभाषा का दर्जा दिया गया है। आज पुरे विश्व में तकरीबन १३० देशों में हिंदी भाषा का अध्ययन होता है। आज के समय कोई भी व्यक्ति पूर्ण रूप से शुद्ध हिंदी मे वार्तालाप नहीं करता। यह एक गंभीर विषय है जिसे समय रहते इसका समाधान ढुंढना बहुत आवश्यक है। भारत देश के विश्वप्रसिद्ध नेताओंने हिंदी का महत्व बखूबी समझा उसे बहुत सन्मान दिया है। जैसे स्वर्गीय श्री. अटल बिहारी वाजपेयी, लाल बहादूर शास्त्री, राजीव गांधी आदि।

श्री. अटल बिहारी वाजपेयीजीने एक बार संयुक्त राष्ट्र की बैठक में हिंदी में इतना प्रभावशाली भाषण दिया की जिसको विश्व में सभी सुनने वाले लोग स्तब्ध रह गये थे। वर्तमान में भारत के प्रधानमंत्री श्री नरेंद्र मोदीजीने हिंदी का महत्व दुनिया को बताने में कोई कसर नहीं छोडी। उनके भाषण हमेशा हिंदी में रहते है। चाहे वो किसी भी राज्य, या देश में जाये। हिंदी भाषा इतनी प्रभावशाली है कि आज दूर देश से लोग हिंदी पढ़ने भारत आते है।

पिछले कुछ वर्षों में हिंदी का स्तर काफी बड़ा है। जिसमें श्री. नरेंद्र मोदी जी का बहुत बड़ा योगदान है। फिर भी हिंदी का स्तर उस स्थान पे नहीं है जहाँ उसे होना चाहिये था। इसके लिये हमें

अपनी शिक्षा व्यवस्था में काफी सुधार करने पडेंगे। वैसे भी हमारे देश की शिक्षा प्रणाली निचले स्तरपे है। भारत में हिंदी लेखक को ने बहुत बडी भूमिका निभाई है। जिसमे कई प्रसिद्ध लेखक, कवी, गीतकार और साहित्यकार को आज भी उनके कार्य के लिए हमेशा याद किया जाता है।

जिसमें कालिदास, आर्यभट्ट, कबीर, मुशी प्रेमचंद, हरिवंशराय बच्चन, आनंद बक्षी, समीर, अंजान, गुलजार, जावेद अख्तर, रवींद्र जैन ये सब वो नाम है जिसकी तारीफ के लिए हिंदी के सभी शब्द कम पड जाये। हिंदी के गीतकार समीर को २०१५ में तकरीबन ३५२४ हिंदी गीत लिखने पर गिनीज बुक ऑफ वर्ल्ड रेकार्ड से सन्मानित किया गया।

हिंदी भाषा देश की एकता का सूत्र है। पुरे विश्व में भारतीय संस्कृती को प्रचार करने के लिए श्रेय हिंदी भाषा को दिया जाता है। भाषा की जननी और साहित्य की गरिमा हिंदी भाषा जन आंदोलन की भाषा रही है।

ये सभी बाते हिंदी की महानता को दर्शाती है। १४ सितंबर को हिंदी दिवस के रूप में बहुत धुमधाम से हर जगह मनाया जाता है। सन १९४९ मे भारत की संविधानसभा में देवनागरी लिपी में गणराज्य भारत की हिंदी को अपनाया था। हिंदी भारतीय संस्कृती की आत्मा है। इसलिये एक भारतीय होने के नाते यह हमारा कर्तव्य है की हमें भी हिंदी के महत्व को बढ़ाना चाहिए। हिंदी का महत्व खुद समझे और दुसरो को भी समझाये।

हिंदी हमारी राजभाषा
इसपे हमे अभिमान है।
अपनेपन की मिश्री जैसे
प्यारी ये जबान है।
सारी भाषाओं से देखो
कितनी ये आसान है
हिंदी ही बने राष्ट्रभाषा
बस यही अरमान है।

इसप्रकार हमें हिंदी के महत्व को आगे बढ़ाना चाहिए। हिंदी भाषा से हमारा भविष्य उज्वल होनेवाला है।

हिंदी भाषा का महत्व

करुणा नामदेव यादव (बी.ए. भाग २)

प्रस्तावना :

हिंदी भाषा हमारे देश की ही नहीं बल्कि पुरी दुनिया में बोली जाने वाली सबसे पुरानी प्राचीन भाषा है। जो हमारे देश में सर्वाधिक बोली जाती है। इसके अलावा कई देश हैं जहाँ पर भी हिंदी का उपयोग किया जाता है। किसी भी देश की भाषा उसकी पहचान होती है। इस तरह हमारे देश की भाषा हिंदी है यह हमारी पहचान है।

हिंदी हमारी मातृभाषा है जो हमारे लिए एक भाषा नहीं बल्कि एक दुसरे से जोड़ने अपने विचार को व्यक्त करने के लिए उपयोग किया जाता है। पुरे विश्व में बोली जानेवाली हिंदी हमारी भाषा है। विदेश में जादातर लोग इंग्लिश बोलते हैं लेकिन हिंदी भाषा ने अपना एक ऐसा अस्तित्व बनाया है की अब विश्व इसे जानने को इच्छुक है और इसका उपयोग करने लगा है। हिंदी को संस्कृत का सरलतम रूप कहाँ जाता है। क्योंकि इसमें संस्कृत के शब्दों का उपयोग जादातर किया जाता है।

हिंदी का विकास :

हिंदी भाषा का विकास शेकडो वर्ष पूर्व हुआ था। जो की वर्तमान में सबसे जादा बोले जाने वाली भाषा है। यह हमारी मातृभाषा के नाम से भी जानी जाती है। जिसका विकास वर्तमान में हमारे देश ही नहीं बल्कि पूरे विश्व में तेजी से बढ़ा है। पुरे विश्व में हजारो भाषायें हैं लेकिन इसके बाद भी हिंदी भाषा को जानने में पुरा विश्व रुची रखता है। इससे ही अंदाज लगाया जा सकता है की हिंदी भाषा का विकास पुरे विश्व में किस तेजी से बढ़ रहा है।

हिंदी भाषा का महत्व :

हिंदी भाषा एक ऐसी भाषा है जो हमें एक दुसरे से आपस में जुड़े हुए रखती है। यह किसी धर्म, जाती या समुदाय से किसी

प्रकार का भेदभाव ना करते हुए सभी को एकजुट बनाये रखती है। इसकी सहायता से हम अपने विचार को आसानी से दुसरो के साथ बांट सकते हैं और वार्तालाप कर सकते हैं। क्योंकि इसे सभी बोल और समझ सकते हैं।

इसके साथही हिंदी भाषा से हमारे देश की संस्कृति, वेशभुषा, रहनसहन आदि की भी पहचान होती है। यही हमारी भाषा हमारे देश का आकर्षण का केंद्र भी है।

हिंदी का क्षेत्र :

हिंदी भाषा क्षेत्र बहुत बड़ा है। पहले भारत के कुछ हिस्सों में ही हिंदी भाषा का उपयोग किया जाता था लेकिन अब धीरे धीरे इसका उपयोग पुरे भारत में किया जाने लगा है। ऐसा कोई क्षेत्र नहीं है जहाँ पर हिंदी भाषा का अस्तित्व ना हो। सभी जगह पर हिंदी भाषा का उपयोग होने लगा है। भारत ही नहीं बल्कि पुरे विश्व में भी इसकी लोकप्रियता इतनी बढ़ी है की वर्तमान समय में भी पुरे विश्व में हिंदी भाषा ने अपना महत्वपूर्ण स्थान बनाया है। क्योंकि भारत के अलावा कही ऐसे देश हैं जहाँ पर हिंदी ने अपना महत्वपूर्ण स्थान बनाया है। इस प्रकार हिंदी भाषा का क्षेत्र एक सीमित क्षेत्र में ही नहीं बल्कि पुरे विश्व में है।

हिंदी भाषा की विशेषता :

हिंदी भाषा की कई सारी विशेषता है जो इस पुरे विश्व में लोकप्रियता हासिल करने से नहीं रोक पायी। आसानी से पढ़, लिखा और बोला भी जा सकता है। इससे हमारी संस्कृति का रहन सहन और हमारे अस्तित्व की पहचान भी होती है। अब इसका उपयोग इंटरनेट कम्प्युटर पर भी तेजी से होने लगा है जिससे हमे किसी भी जानकारी पढने लिखने और जानने में आसानी होती है। इसतरह हिंदी भाषा की कई सारी विशेषता है। जिसकारण से इसने पुरे विश्व में अपना एक अलग ही

स्थान बनाया है।

इंटरनेट मे हिंदी का स्थान :

पहले इंटरनेट पर कई सारी भाषाएं उपलब्ध नहीं थी जिस कारण से हमें कई सारी समस्यायें उत्पन्न होती थी लेकिन वर्तमान समय में इंटरनेट पर हिंदी भाषा का विकास जिस रफ्तार से हुआ है वह बहुतही महत्वपूर्ण है। अब हमे इंटरनेट पर कोई भी जानकारी बड़ी आसानी से हिंदी में प्राप्त हो जाती है। इंटरनेट पर हिंदी के कारन शिक्षा, चिकित्सा, समाचार पत्र इत्यादी की जानकारी हम कुछ ही सेकंड में आसानीसे प्राप्त कर सकते है।

उपसंहार :

हिंदी भाषा भारत और हमारी पहचान है जो हमे हमारी संस्कृती रहन सहन, रिती रिवाज आदी से जुडे हुए रखती है। कुछ लोग इसका उपयोग ना करके इंग्लिश का उपयोग करते है। और हिंदी बोलने वालों को अपमानित करते है लेकिन वह यह नहीं जानते की यह हमारे लिए कितनी महत्वपूर्ण है। हिंदी भाषाही है जिसने आज हमारे विश्व में एक अलग पहचान बनाई है। आज पुरा विश्व हिंदी सीखने, हमारी रिती रिवाज, हमारी संस्कृति को जानने के लिए इच्छुक है। यह सब हिंदी भाषा की वजह से ही संभव हो गया है।

वीर जयान

सरहद पे गोली खाके
जब टूटी मेरी सांस
मुझे भेज देना यारो
मेरी बुढी माँ के पास
बडा शौक था उसे
मैं घोडी चढू
ढमा ढम ढोल बजे
तो एसा ही करना
मुझे घोडी पे लेके जाना
ढोलक बजाना
पुरे गाव में घुमना
और माँ से कहना
बेटा दुल्हा बनकर आया है
बहु नहीं ला पाया तो क्या
बारात तो लाया है
मेरे बापूजी, पुरानी फौजी,
बडे मन मौजी,

कहते थे
बच्चे तिरंगा लहरा के आना
या तिरंगे मे लिपट कर आना
कह देना उनसे
उनकी बात रखली
दुश्मन को पीठ नहीं दिखाई
आखरी गोली भी सिने पर खाई
मेरा छोटा भाई उसे केहना
क्या मेरा वादा निभायेगा ?
मैं सरहदों से बोल कर आया था
की एक बेटा जाएगा तो दुसरा बेटा आएगा

राजश्री रामचंद्र गायकवाड

बी.ए. भाग २

मेरे प्रभू श्री राम आगु हैं।

सना नदाफ (बी.ए. भाग १)

बहुत ही हर्ष का दिवस है की, सोमवार, दिनांक २२ जनवरी, २०२४ के पवित्र दिन पर भगवान श्री राम के बाल रूप को श्रीराम जन्मभूमी पर विराजित किया जाएगा। उस दिन अयोध्या में ही नहीं संपूर्ण भारत के हर मोहल्ले, गाँव, कॉलोनी में राम भगवान के जयकार लगाए जाएंगे, सही मायने में दिवाली मनाई जाएगी क्योंकि भगवान श्रीराम आ रहे हैं। यह कोई साधारण जीत नहीं है। अगर इतिहास पर नजर डालें तो सन १५२८ में मीर बाकी ने श्रीराम मंदिर को विरोध किया और इतने वर्षों के संघर्ष के बाद यह शुभ दिवस आया है। ऐसा नहीं है की श्रीराम भगवान यह स्वयं नहीं कर सकते थे वह

चाहते तो पहले दिन ही अपने राज्य पर किसी का कब्जा नहीं होने देते पर वह मर्यादा पुरुषोत्तम श्रीराम भगवान उन्हें किसी राजगद्दी का मोह कैसा । उन्होंने तो अपने जीवन काल में भी कभी राज्य की इच्छा नहीं रखी और अपने राज्य को त्याग कर वन में चले गए। श्रीराम जी ही क्या उस युग में भगवान श्रीराम जी के किसी भी भाई को राज्य में कोई दिलचस्पी नहीं थी। हर भाई एक दूसरे को राज्य देने के लिए विनंती करता

रहा। आज कलयुग में तो भाई-भाई एक दुसरे की जमीन पर कब्जा करने के लिए क्या क्या कर जाते हैं। श्री राम यहाँ धरती पर राज्य करने नहीं आए थे।

वह तो बहुत शक्तिशाली राक्षसों को मारकर धरती का बोझ हल्का करने आए थे। उन्होंने धरती का कल्याण करने के लिए अवतार लिया था और जो पूरी दुनिया को सब कुछ देने में समर्थ हो, जिनकी पत्नी सीता, माँ लक्ष्मी का अवतार हो। उन्हें किसी भी राजगद्दी से क्या मतलब! पर यह हम भक्तों का श्रीराम भगवान के प्यार के प्रति है। जिन्होंने बहोत कुर्बानियाँ दी है। परंतु शर्म की बात है की यह संभव होने बहोत समय लगा और तो कुछ हिंदुओं ने भी रुकावटें पैदा की। फिर भी यह शुभ दिन आया है।

फिल्म अभिनेता रणवीर किशोर लिखते हैं, कि 'मैं भी उन हिंदुओं में शामिल हूँ, जिन्होंने राम जन्मभूमि पर अस्पताल बनाने का सुझाव दिया था। मुझे शर्म आती है की मैं मर्यादा पुरुषोत्तम श्रीराम और उनके मूल्यों के लिए नहीं खड़ा हुआ।' पुरे समाज का इस प्रकार विचार करना स्वाभाविक है।

वैसे तो हम कह रहे हैं, परंतु श्रीराम जी तो हर भक्त के दिल में रहते हैं। भगवान राम ने अपना सारा जीवन मर्यादा में रहकर व्यतीत किया है। श्रीराम भगवान के आचरणों से यह सीख मिलती है कि परिवार का सम्मान करना चाहिए। अपने परिवार में माता-पिता और भाई- बहन के साथ किस प्रकार का व्यवहार करना चाहिए। कई लोगों को इस बात की जानकारी नहीं है की, आखिर क्यों श्री राम भगवान को मर्यादा पुरुषोत्तम कहा गया है। श्रीराम भगवान अपने गुणों की वजह से ही मर्यादा पुरुषोत्तम कहलाए।

श्रीराम भगवान एक महान राजा थे। उन्होंने दया, सत्य, सदाचार, मर्यादा, करुणा और धर्म का पालन किया। भगवान राम ने समाज के लोगों के सामने सेवा का उत्कृष्ट उदाहरण पेश किया था। इसकारण से इनको मर्यादा पुरुषोत्तम कहा जाता है।

भगवान राम में ऐसे कई गुण पाए जाते हैं, जो आज के

समय में हर इंसान में होना बेहद आवश्यक है। रामायण में उनके चरित्र और कर्मों का जिक्र किया गया है, जो उनके मौलिक मानवीय और आदर्शों को, गुणों को प्रस्तुत करते हैं।

आखिर वो ऐतिहासिक पल आने वाला है जिसका हर कोई बेसब्री से इंतजार कर रहा था। इस बात में कोई दोहराए नहीं है की २२ जनवरी, २०२४ का दिन भारत के इतिहास में सुनहरे अक्षरों में दर्ज किया जाएगा। क्योंकि इस दिन अयोध्या में श्रीराम भगवान के मंदिर का उद्घाटन किया जाएगा।

श्रीराम जन्मभूमि तीर्थ के महासचिव चंपत राय ने बताया की, इस बार भगवान राम की नई प्रतिमा की प्राणप्रतिष्ठा को लेकर काफी विचार विमर्श किया गया। वाराणसी के प्रमुख विद्वान पंडीत गणेश्वर शास्त्री द्रविड के द्वारा २२ जनवरी, २०२४ दोपहर को १२:०० बजे के बाद मुहूर्त निर्धारित किया गया है। पुजा पध्दती रामानंद के अनुसार होगी। दोपहर १२:०० बजे से २:०० बजे के बीच में प्राणप्रतिष्ठा होगी। रामलल्ला की मूर्ती के प्राणप्रतिष्ठा के बाद महापूजा और आरती होगी। जो भी है २२ जनवरी २०२४ को भारत में आयोध्या जन्मभूमि पर रामलल्ला विराजमान हो रहे है। मेरे लिए तो यह महान दिवाली है। इस दिन दिए जलाए। मेरा मन तो यह गुणगुणाता रहता है,

गगन से सुमन बरसे
प्रभू श्रीराम आए है।
करो दर्शन नयन भर के
प्रभू श्रीराम आये है।

छलकती भाव से पलके
चरण असुवन से धो डाले।
बहादो प्रित के झरने
प्रभू श्रीराम आये है।

जीवन संघर्ष

श्रेया संजय पाटील (बी.ए. भाग १)

यदि आप सुख की आशा रखते हैं तो आपको दुःख सहना पड़ेगा यदि आप प्रश्न पूछना चाहते हैं तो आपको उत्तर देना होगा। भावना की और पिडाओं की कभी गनना नहीं की जा सकती यदि आप दुनिया में जीवन में सफलता चाहते हैं तो आपको कठिनाईयों का सामना करना पड़ेगा। एक देखी हुई बात बताती हूँ एक पर्यटक ऐसे शहर में आया जो सारे उधारी मी डूब गया था पर्यटक ने पांचसो रुपये का नोट रखा एक हॉटेल के काउंटर पर और कहा की मैं हॉटेल की कमरे की जांच करने जा रहा हूँ हॉटेल का मालिकने पांचसो रुपये का नोट लेकर घी वाले के पास गया और अपना कर्ज चुकाया वही नोट घीवाला दूधवाली के पास लेकर गया और अपना कर्ज चुकाया दूधवाला गाय वाले के पास गया और ५०० रुपये का अपना कर्ज चुकाया गाय वाला चारा वालों के पास गया और ५०० रुपये का कर्ज चुकाया वही चरवा हा तुरंत होटल में आ गया जो वहा उधार खाता था उसने होटल वाले को ५०० रुपयें चुकाया। फिर वह टूरिस्ट काउंटर पर आया और बोला मुझे कमरा पसंद नहीं है हॉटेल मालिक ने उसे वह ५०० रुपयें का नोट दिया न किसी ने किसी को दिया और न किसी ने लिया सभी ने गलत आकलन किया जब बताओ गलती कहा हुई

कोई गडबड नहीं थी और किसी को बस यही गलत फहमी है की पैसा मेरा है। खाली हात आये थे और खाली हात जायेंगे। सोचों और जीवन का आनंद लो हमेशा खुश रहो मस्त रहो और मुस्कराते रहो खेलते रहो दो पंक्तिया याद रखे

“सास है तब तक जी ले
अच्छे पेड़ को भी पता नहीं चला कि
कौनसे पत्ते गिर रहे हैं
जिंदगी का मतलब ढूंढे तो अर्थ है
नहीं तो सिर्फ स्वार्थ है।”

ऐसी ही एक कहानी है समुद्र के बारे में जब लहर समुद्र तट से टकराती है तो एक बच्चे की चप्पल उसके साथ जाती है। और लडका अपनी उंगली से रेत पर लिखता है समुद्र चोर है। उसी समुद्र के दुसरी और एक मछली पकडनेवाली मकड़ी रेत पर लिखती है। समुद्र पालनपोषण करने वाला है। जब एक जवान आदमी समुद्र में डूब जाता है, तो उसकी माँ लिखती है समुद्र हत्यारा है। दुसरे किनारे पर एक बुढ़ा आदमी कमर झुकाए चल रहा है। उसे एक बड़े सिप में एक छोटासा अमूल्य मोती मिलता है। फिर बुढ़ा आदमी नीचे झुकता है। और लिखता है, की समुद्र दाता है। अचानक एक बडी लहर

आती है और लिखा हुआ सब कुछ मीट जाता हैं। लोग कुछ भी बोल दे, विशाल अथाह समुंदर आपनी तरंगों में अच्छा रहता है। अपने बड़पन को अपने तरीके से सिद्ध करता है। यदि आपको समुंदर बनना है, तो किसी के निर्णय पर ध्यान दिये बिना काम करे। जो आप करना चाहते है। सफलता प्राप्त हो या ना हो सुख दुखों से मन को विचलित नही करना चाहिए। यदि जीवन सुख-शांती से परिपूर्ण होता तो मनुष्य जन्म के समय होता नही। शायद जन्म के समय रोने और मृत्यु के समय रोने के बीच के विरोधाभासी को विचलित नही करना चाहिए। यदि जीवन सुख शांती से परिपूर्ण होता।

लोग पैसा कमाने के लिए अपना स्वास्थ्य खर्च करते हैं। और जो पैसा आता है वह पैसा स्वास्थ्य को बेहतर बनाने के लिए खर्च करता है। इसलिए जीवन पुरा संघर्ष भरा हुआ है और मृत्यु विश्राम जैसी छोटी बाते जीवन में बहुत कुछ सिखाती है। इसलिए जीवन में हमेशा खुश रहो।

जिंदगी आलू के पत्ते पर एक बूंद की तरह है, आज है तो कल नही है। इसलिए कहती हूँ जीवन खुशियों से जिओ और मस्त रहो, व्यस्त रहो।

□□□

सच्चाई

रास्ते कहाँ खत्म होते है
जिंदगी के सफर में
मंजिल तो वही है जहाँ
खवाँहिसे थम जाए
संघर्ष में आदमी अकेला होता है
सफलता में दुनिया उसके साथ होती है
जिस जिस पर ये जग हसा है
उसी ने इतिहास रचा है
स्कूल की वो बॅग
फिर से थमा दे माँ
यह जिंदगी का बोझ
उठाना मुश्किल है
शक से भी अक्सर
खत्म हो जाते है कुछ रिश्ते
कसूर हर बार गलतियों का नही होता

शारदा पाटील

बी.ए. भाग ३

हिंदुस्थान

मै मुस्लिम हूँ, तू हिंदू है।
है दोनो इंसान,
ला मै तेरी गीता पढ लूँ, तू पढले कुरान
अपने तो दिल में है दोस्त
बस एक ही अरमान
एक थाली मे खाना खाये सारा हिंदुस्तान।

नशा है मुझे तिरंगी की आन में
बसा है मेरा दिल इस धरती की जान में
शक हो कोई मन में तो देख लेना
कल भी थे.. कल भी रहेंगे
इसी हिंदुस्तान में...

दे सलामी इस तिरंगे को
जिस से तेरी शान है
सर हमेशा उँचा रखना इसका
जब तक दिल में जान है।

सोहम बेदीगिरे

बी.ए. भाग ३

शिवराज कॉलेज, गडहिंग्लज

वीर सैनिक

तैनात रहते है सीमा पर
अपना सीना ताने
झुक नही सकते
ये है देश के दिवाने
गहारी हो नही सकती है
देश के विपक्ष में
है कुरबान जान भी
धरती माँ के समक्ष में
क्योंकी इस देश को
माँ का दर्जा मिलता है
हर फुल इस वतन में
उनके चरणों में खिलता है
कईयों ने दी है कुर्बानी
धरती माँ के वास्ते
मिटा दिया था, जो भी आया
इस देश के रास्ते
क्यों की यह धरती उनको
जान से ज्यादा प्यारी थी
उन्होंने अपनी जान देकर
इसकी नजर उतारी थी
शहीद होकर भी वो
अमर हो जाया करते है
ऐसे वीर शहीदों को
हम सलाम करते है
शरीर मे पानी नही
रगो में खानी चाहिये
इन शहीदों की तरह
जो जान दे सके
ऐसा हिंदुस्तानी होना चाहिये
संजीवनी परसू कांबळे
बी.ए. भाग २

दोस्ती

किसी के लिए एहसास है
किसी के लिए विश्वास है
पर मेरे लिए दोस्ती का
मतलब ही खास है

दोस्ती है तो बचपन है
यादे है, मुलाकाते है
मुस्कुराहटों की बरसात है
शिकायतों की बाते है

जजबातों का रिश्ता है
मेरे लिये दोस्ती हर
दिल का किस्सा है

किसी के लिए निस्वार्थ है
किसी के लिये स्वार्थ है
किसी के लिए ये
जीवन भर का साथ है

पर मेरे लिये दोस्ती
जिंदगी का अनमोल हिस्सा है
मेरे लिये दोस्ती दिल से
दिल का रिश्ता है

साक्षी राजेश मोहिते
बी.ए. भाग २

वीर शहीद जयान

बुझा है जिस आँगन का चिराग
उस घर की दिवारे भी रोई होंगी
खोया है जिन माँ ने लाल अपना
न जाने वो माँये कैसे सोई होंगी
कतरा कतरा बहे खून का अब
आखिर हिसाब देगा कौन
क्यू न भडके मेरे सीने में भी आग
आखिर कब तक कोई रहेगा कौन
छलनी किया जिन दहशतवादियों ने सीना
अब उन्हे उनकी औकात दिखानी होगी
भूलना नहीं कर्ज ये देश जवानों का
बात यह उनके घर में घुसकर सिखानी होंगी

सोनाली रायगोंडा गवळी

बी.ए. भाग २

जीवन पथ

यह जन्म मिला है तुम्हे एक बार पृथ्वी पर
हो सकता है फिर न मिले जन्म तुम्हें दोबारा इस धरती पर
हरपल टोकता हूँ तु कुछ आगे कर दिखायेगा
इस जीवन में भर देगा रंग परिश्रम का,
दिखायेगा जीवन पथ, परिष्कृत समाज का
तू जल की एक धारा है
अभी तुझे नदी बन सागर मे मिलना है
गरीब असहाय और दरिद्र की पीडा को
तुझे देश प्रदेश से हराना है ।
पर जीवन के मुसाफिर,
तब सार्थक होगा जन्म तेरा, इस भारत भूमी पर
जब तुझ में मानवता बढेगी
प्रत्येक मानव के प्रती।

तृप्ती कुंभार

बी.ए. भाग १

आजादी

पंछी है कैद अगर,
तो उडणे में कर मदत तू।
रात है काली अगर
दिया जलाकर रोशन कर तू।
बीत गये कई साल
रुढीवादी विचारों में उलझकर
सुलझा मन के भाव तू ।
औरत, आदमी या ही कोई बच्चा
सबके जीवन का कर सम्मान तू।
तू तोड दे दिवारे सारी,
आगे बढ विजयी राह पग।
उन वीरों ने क्या पाया
अगर तू अब भी डर में खोया।
उठ जा तू, छु लेना आसमान,
आजादी पे है सब का हक।

सोनाली रायगोंडा गवळी

बी.ए. भाग २

English Section

Be so busy improving yourself that
you have no time to criticize others.

- Chetan Bhagat

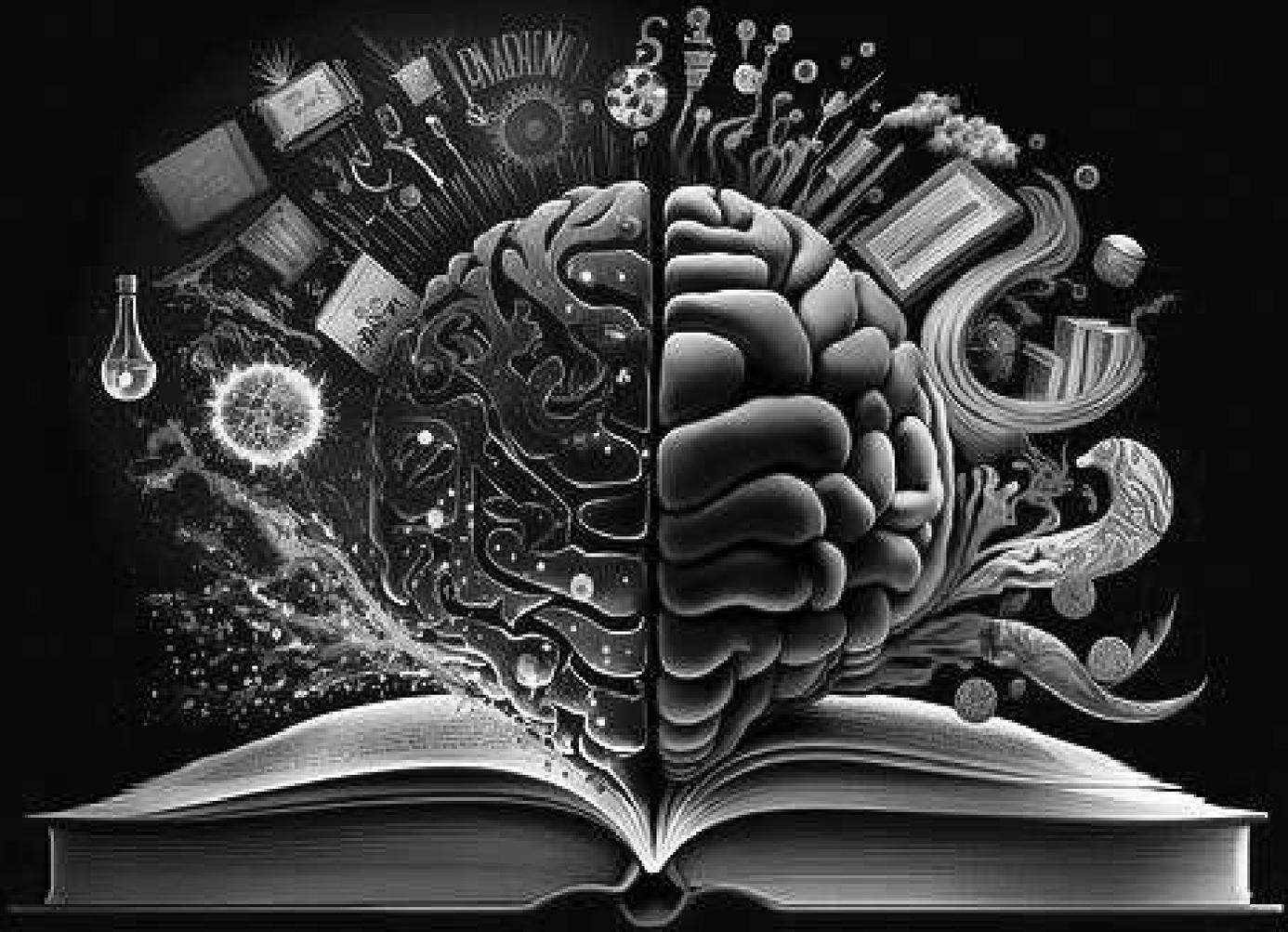
INDEX

Articles

Top - 10 Benefits of Reading	Radhika M. Sapakale (B.Sc. CS - I st)
Effect On National Education Polity In Rural Areas	Sahana Virapaksha Rampure (B.Sc. CS - I st)
College Life	Sakshi Netaji Kalandre Std - 11 th , Div: B
Department of Food Science	Sahil Satappa Patil (B.Sc. II nd) (Food Science)
Sonnet : On Patience	Shwetajali Mahadev Kamble Std 12 th , Div : C (Science)
Unmasked	Nimesh.g.dewarde (B.A. 2 nd year)
Social Media	Sakshi Rajesh Mohite (B.A. 2 nd year)
Chandrayaan 3	Mr. Ankush Shinde (B. Sc. III rd Physics)
Importance of food and food science	Sahil Satappa Patil (B. Sc. II nd food science)
Role of Science & Technology in Developing India	Miss. Vaibhavi Patil, Miss. Prajka Baleshghol (B. Sc. III rd Physics)

Poems

To our Teacher	Sherya Ananda Patil (Class 12 th , Divi : B)
Life...	Soham Joshilkar (Std - 11 th , Div : C)
Peace Through Education	Ambika Amrut Tipukade (Std - 11 th , Div : B)
Dilemma	Durvankur D. Domane (B.A. 2 nd)
The Cost Of Education	Purva Uday Ravl (std : 11 th , Div : B)
My College Day	
"TEACHER :A Soul Sketcher"	
Teachers	Harshvardhan Jaysing yamgekar (Std 12 th , (Com.)
I always Smile	
Believe in yourself	Sanika Appaso Hulle (class - 11 th B)
Success...	Gayatri Dipak Patil (Std 12 th , Div : C) Science
Things Take Time	Gayatri Pravin Chougule (Std 12 th , Div : C) Science
Nature	Vedant Rajendra Khavare (Std 11 th , Div : B)

Top - 10 Benefis of Reading

Radhika M. Sapakale (B.Sc. CS - Ist)

Calling book lovers and avid readers of all ages! Have you ever wondered what the benefits of reading? from learning new words to maintaining your mental health, books can do it all ! In case you needed a reminder of how important regular reading is for our well being and literacy, here are the top 10 benefits of reading for all ages:

1. Reading Exercises the Brain -

While reading, we have to remember different characters and settings that belong to a given story. Even if you enjoy reading a book in one sitting, you have to remember the details throughout the time you take to read the book. Therefore, reading is a workout for your brain that improves memory function.

2. Reading is a form of (free) -Entertainment

Did you know that most of the popular TV shows and movies are based on books? So why not indulge in the original form of entertainment by immersing yourself in reading. Most importantly, it's free with your Markham public Library card.

3. Reading Improves concentration and the Ability to focus-

We can all agree that reading cannot happen without focus and in order to fully understand the story, we have to concentrate on each page that we read. In a world where gadgets are only getting faster and shortening our attention span, we need to constantly practice concentration and focus.

Reading is one of the few activities that requires. Your undivided attention, therefore, improving your ability to concentrate.

4. Reading Improves Literacy -

Have you ever read a book where you come across an unfamiliar word?

Books have the power to improve your vocabulary by introducing you to new words. The more you read the more your vocabulary grows, along with your ability to effectively communicate. Additionally, reading improves writing skills by helping the reader understand and learn different writing styles.

5. Reading Improves sleep -

By creating a bedtime routine that includes reading, you can signal to your body that it is time to sleep. Now, more than ever, we rely on increased screen time to get through the day. Therefore, by setting your phone aside and picking up a book, you are telling your brain that it is time to quiet down. Moreover, since reading helps your de-stress, doing so right before bed helps calm your mind and anxiety and improve the quality of sleep.

6. Reading Increases General knowledge -

Books are always filled with fun and interesting facts. Whether you read fiction or non- fictions, books have the ability to provide us with information we would've otherwise not known. Reading variety of topics can make you a more knowledgeable person, in turn improving your conversation skills.

7. Reading is Motivational -

by reading books about protagonists who have overcome challenges, we are oftentimes encouraged to do the same. The right book can motivate you to never give up and stay positive, regardless of whether it's a romance novel or a self help book.

8. Reading Reduces stress -

Reading has the power to transport you to another world and away from the monotonous daily routine. By doing. So reading can decrease stress, lower heart rate an reduce blood pressure.

9. Reading Sets a Positive Example -

Reading is a key component of early literacy development and you can set an example of just how crucial this is by modeling the behaviour yourself. Children are excellent at mimcking the adults around

them which means that if you regularly set aside some "me time" for reading, your children will learn to do the same.

10. Reading Teaches Empathy -

Books allows us to experience realities outside of our lives. They teach us to relate to others by often putting us in the shoes of the narrator. This simple technique is called empathy. Empathy is defined as the ability to understand and share the feelings of another. Reading builds on empathy by constantly presenting us with thoughts and scenarios outside of our perspective.

TO OUR TEACHER

The college year is almost done
And we just want you to know
You are an awesome teacher
we'll be sad when we have to go!

Thank you for your patience
For being so kind and caring
and for teaching us the importance
of kind words and for sharing.

Don't change the way you teach
You made our lessons so much fun
That we didn't even realise.
We were learning a ton!

We'll take your lessons with us
Wherever we go from here
So thank you a million times over
For our best ever college year!

Dedicated for all 12th Science Div : B Teachers.

Sherya Ananda Patil
Class 12th , Divi : B

Effect On National Education Polity In Rural Areas

Sahana Virapaksha Rampure (B.Sc. CS - Ist)

The national education policy was approved by the union cabinet July 2020, which aims to bring change in the educational structure of India. This Policy is a replacement of National policy on education, 1986.

While the new education policy aims to establish an equitable & inclusive society. Some portion of the policy overlooked the problem of the rural India. The policy focuses on imparting quality education for all but the online learning process deprive the poor & rural students from their right to education.

Challenges that the rural education system faces : Financial issues. Basically, the lower income of parents in rural areas leads to consider education as expenses rather than an investment.

Lack of guidance :

Student of rural areas faces this problem very often and this requirement of guidance needed for the students of the rural areas as well as their parents.

Gender Equality :

The rural India is still facing the problem of gender inequality, in some regions Girl Childs are not allowed to attend schools.

Lack of infrastrucuer :

The students of rural area have very limited or no access to basic learning tools, as well as well equipped classrooms, libraries, laboratoris and this leads to poor quality of eqducation.

The policy recommends to conduct primary education in mother tongue & the term mother tongue is nowhere defined in the policy that leads to ambiguity, moreover this policy makes sanskrit learning mandatory which makes overunder the students.

The new education-policy is not free from loopholes as observed in various parts of the country as well as law college in coach Bihar since these provisions creates ambiguity & the provisions needs to be reviewed & worked upon the bring clarity in the policy before implementation.

The policy claims that it will make education equitable, affordable. But it has certain fundamental policy that his higher chance of widening the division between rural & urban area. Excessive use of technology is one of the those fundamental principles. In this pandemic situation thousands of students were already deprived from pursuing their eqducation due

to change in method from offline to online. This policy emphasizes on the online method without realizing the division on the basis of use of technology exist in the country.

The policy promotes the withdrawal of public funding in education & promote private participation. this may steal the right to education from poor & marginalized population & education may be accessible to privileged class only.

Rural government schools are not just economically but more importantly educationally unjustifiable &

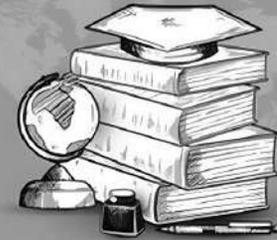
unsustainable. These result in not only inadequate teaching- learning but more importantly sub-optimal & inequitable schooling experience for most rural children who then either do not get adequately prepared for college admissions or find it difficult to graduate. Although National education policy claims that the purpose of the education to establish a full human potential, develop an equitable & just society but is fails to consider the rural area's marginalized population.

Life...

Life is an opportunity, benefit from it,
life is beauty, admire it,
life is a dream, realize it,
life is a challenge, meet it,
life is a duty, complete it,
life is a game, play it,
life is a promise, fulfill it,
life is a sorrow, overcome it,
life is a song, sing it,
life is a struggle, accept it,
life is a tragedy, confront it,
life is an adventure, dare it,
life is a luck, make it,
life is too precious, do not destroy it,
life is life, fight for it...

Soham Joshilkar
Std - 11th, Div : C

Education...

Education...

Education, the real power tool of peace
Education, where the future of peace lies
Education, the people where ever it lacks
Through values imbibed the human success.

Education, the real motivational aspect
Where qualities of mind will in positive way
Channel the energy of human mind right.
The toll is really the corrective steps.
The steps that is built in education daubtde.

A virtuous life through values of education
A virtuous life through valuable thoughts.
Where humans have to complete the journeys.
Through attaining and earning Peace for ever.

Sangadharan nair pulingat...

Ambika Amrut Tipukade
Std - 11th, Div : B

College Life

Sakshi Netaji Kalandre Std - 11th , Div: B

I didn't know that the happiest moment of my life happened during my college life which made me realized lot of things about school life.

At First I thought it would just be a normal life and I did not expect something happenings in disguise.

I thought I'll continue to hide in my beehive, but is seems that the happerings made me alive.

So, I thank those people who made my college life complete.

The Friends which complete my family tree, and the teachers who saw the best in me.

College life was lot of fun, though problems come as fast as the chectah runs, but its what motivates me to do the best I can and brought me to end of my collage life.

Department of Food Science

Sahil Satappa Patil (B.Sc. IInd) (Food Science)

In kitchens' dance, where food flavours blend.

Food science whispers secrets to amend from sizziling pans to bubbling stew, It's alchemy transforms the humblest vies.

Chemical reactions, precise and grand craft taste sensations across the land.

Molecules Mingle in the culinary rhyme, Creating dishes beyond space and time

From crispy crusts to creamy delights, Food science elevates culinary heights. Temprature. texture, aroma's art, In every dish. It plays it's part.

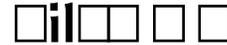
Nutrition's Compass, guiding our plate, Balancing flavours, ensuring our fate. In labs and kitchens, It's magic unfurts crafting sustenance for all the worlds.

So let us savour each gastronomic tale.

In food science's realm, Where dreams prevail.

For in every meal, a story is spun,

In the poetry of food. our journey begun.

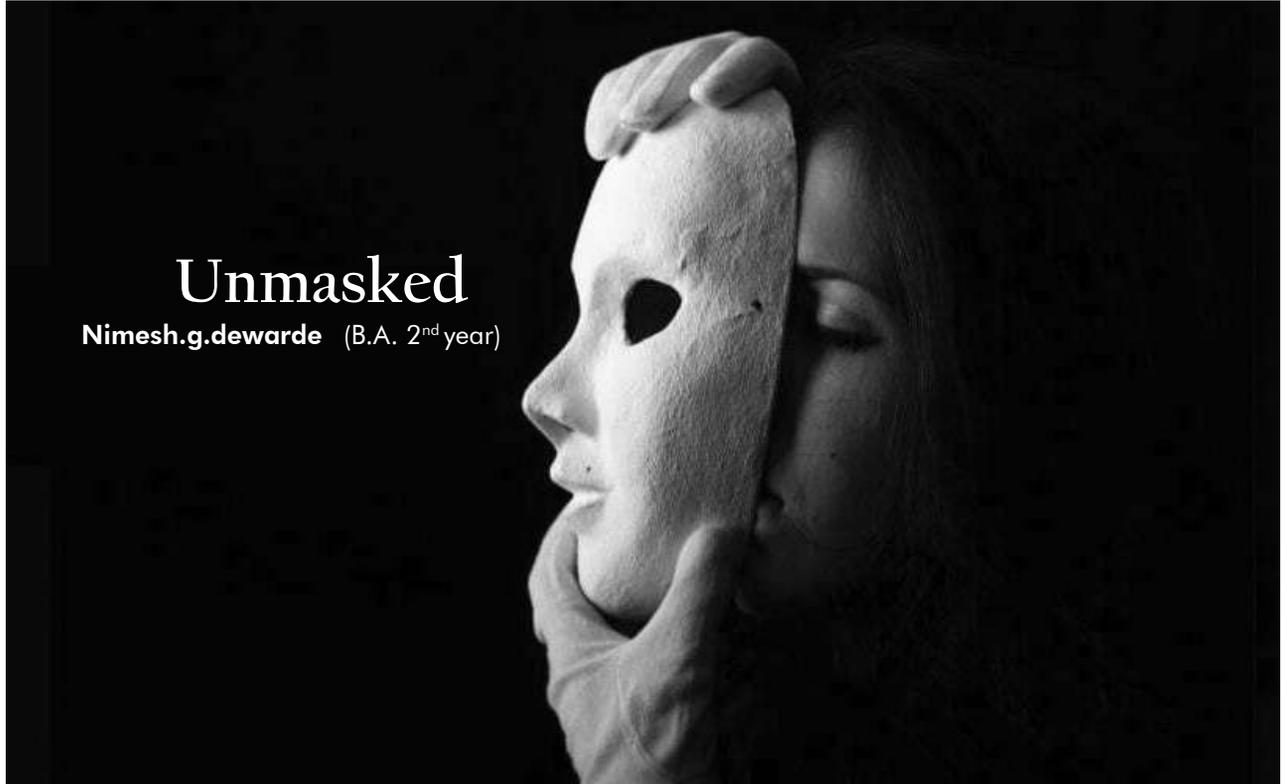

The more I think about it more I get blown away this dilemma of mine never let me find a way Since I was little everything looked bright now I stand here with questions where can I find the light? A loving & caring parent what I took my pride in with their support I thought I could fight anything & win But soon came the apocalypse his name was Covid-19 took not only wealth but health of them while leaving Doctors said them to rest but what about money I was in college, a student, didn't had a penny I looked up, from sky a hand came to me he offered me work I thought, to be or not to be Now I work for money along with my study my little good abilities becoming total rusty But one thing is good that I am still reading keeping my hobbies happily writing Situation could come Incidents happen but with each day my strength is deepen Nothing to worry now days are changing parents are healthy and money is coming Why do I now thinking about past I am going forward so this worries won't last The more I think about it more I get blown away this dilemma of mine never let me find a way

Durvankur D. Domane

(B.A. 2nd)

Unmasked

Nimesh.g.dewarde (B.A. 2nd year)

100 000 000 000 cr has been pumped in India to destroy the sovereignty of India. The New York Times has been exposed one of the biggest secrets on 5th of August 2023. They chronicled about Chinese propaganda's global web. At the center is a charismatic American millionaire, 'Neville Roy Singham', well we have seen Anti-India news on various news platforms. But what if I tell you, this whole news is funded by China through people like 'Neville Roy Singham'. But while deep excavating the information in this case, we came to know that Singham is just one pawn in this whole 'Anti-India propaganda'. Not even the main character. Then who's the Mastermind behind this all. Many organizations, political party leaders, philanthropist, and most unimaginable thing is, Ex. RBI Governor who had major financial policies is also involved in this matter. We illustrated the web that how the funds come and circulate through Singham to other members of this web to spread rumors and Anti-India news, and create a threat to the country.

So, let's begin with Singham. Recently, one of the mails of Singham was leaked in which, on 6th January 2021, he wrote to several Chinese journalists & an Indian journalist, founder of 'News-click', 'Prabir Purkayastha' were discussing through mail that "how to report the India-China dispute (Border issue) in India", they are talking about border that India shares with China, essentially Arunachal Pradesh. Because it is this Arunachal Pradesh area that China claims, as its own. I will show you what exactly was written in the mail. "I think we missed the dotted line between India and China to the (left of Bhutan)", while seemingly discussing issues about the India-China border dispute, it adds, "clearly China and India will have to have two maps in their countries". Along with an attached contentious map that peddles the Chinese agenda, the email goes on to say, "Here is a map of diplomat where China claims Arunachal Pradesh". According to reports those maps were peddled by Chinese agenda & Singham was stating to Indian

journalist to use this map, Especially 'News-click'.

Now let's go to the second character of web, Founder of 'News-click', 'Prabir Purkyastha'. He is also vice chairman of association known as 'Digipub'. Digipub is platform of prominent Digital News channels association. This News-click, funds a News platforms named as 'Sabrang'. This website was made by singham's associate 'Kiran chandra', who is official member of singham's organization 'Thought work'. The interesting thing is they all know each other! Because, Kiran chandra has started an organization with News-click's founder Prabir purkyastha named 'Free software movement of india'. It is clear that they both are essentially co-founder & their loyalty or rivalry is not against one political party. Because this web is not limited to the connection of 'Assam riots', it is also connected to 'Godhra riots'. So, if we counted the people including Hindus, Sikhs, Muslims in Godhra riots, around more than 1000 people were dead & it resulted loss up to 2000 cr to Indian Economy. There was one prime accuse in this whole case, 'Teesta Setalvad', founder of 'Sabrang'. She was accused of over exaggerating victim's statement & to provoke riots

& money minting in sensitive situations like riots. It was just one string of our web, let's hop to second one which is interesting & very dangerous than other. Because along with china, America's C.I.A (Central Intelligence of Agency) is also directly involved in it.

Earlier we mentioned about Prabir Burkyastha who is vice-chairman of Digipub which is platform of association of Digital News channels, one of them is "TNM - The News Minute". Whose founder is "Dhanya Rajendra", is also the founder of DigiPub. Now this Dhanya Rajendra is also Fellowship advisor of National Federation of India (NFI), an NGO. Now here comes the best part. Because this NFI is directly funded by U.S.A also it is indirectly funded by china, according to their convenience. First let's talk about funds received by U.S.A. (NFI) is directly funded by two U.S.A NGO's 1] Ford Foundation 2] Rockefeller Foundation. These two NGO's & CIA has very deep relation and was revealed while release of deep classified documents of CIA, also Trustee of Rockefeller Foundation, John McClay was once

chairman of Ford Foundation & one of the founding member of CIA. According to CIA reports, these two NGO's were founded by CIA. push the American interest and propaganda into other countries, & these roots are now quite visible in Indian Media.

Now, let's come to NFI's indirect Chinese funds. 'P. Sainath' one of the trustee member of NFI & founder of PARI (People's Archive of Rural India). This NGO receives funds from Neville's Thoughtwork organization, also he is member of 'Tricontinental' think tank, which was started by singham.

It is clear that China & USA are heavily pumping money to fund their propaganda. Singham basically pumps money through NFI's two Think-tank called 'Thought-work' & 'Tricontinental'. USA'S CIA shifts media narrative through its Rockefeller & Ford foundation to Digipub & including news platforms in it. Now, remember 'Tricontinental' which mentioned earlier, Its executive producer is "Vijay Prasad" who is Nephew of famous CPI Maoist 'Brinda Karat'. Who took a copy of order of stay to and stopped illegal Rohingyas crackdown by Government. Also in this tank, some people are directly member of CPI Maoist party or their relatives. This shows that Neville Roy Singham or his Think-tank members are Pro china. CPI party is responsible for 1962 Indo- China war & India-China Galwan clash 2020 & they always openly supported China.

During the India- China war in 1962, when he country was fighting against the evil design of the Chinese, CPI openly took Pro-china stand. "The party even opposed donating blood to injured jawans, calling it Anti-party activity". Back then in 2020 Delhi riots & jahangirpuri riots were offshoot of this one. Neville's 3 organization 'Tricontinental', 'News-click', & 'Thoughtwork' & CPI were linked in those 2020 riots.

At that time, where India was hosting Namaste Trump and welcome him, suddenly Riots began in Delhi, & according to Report & estimate, the total economic cost of violence in Delhi will add up to nearly 25,000 cr & more than 50 people lost their lives & over 700 were injured. Now one question will be arising in your mind that why this protest and riots originally started in first place? Because, CAA[Citizen Amendment Act] has nothing to do with Indian citizens,

CAA was for the people who enter in India illegally. After investigating Delhi riots two most important names were found on Charge sheet. One was 'Jayati Ghosh' who was professor at JNU [Jawaharlal Nehru University] & second one 'Sitaram Yechury' (CPI Maoist party leader) & his wife is fellowship advisor in the mentioned NFI NGO earlier. Besides, Jayti Ghosh's Husband is also CPI Maoist & her daughter 'Jhanavi Sen' is Deputy Editor of 'The wire', one of the member of Digipub & Digipub channels were one of them who were constantly showing CAA as Hindu-Muslim Debate.

While Citizen Amendment Act means An act for people who are applying for citizenship in India & not related to Indian Hindu or Muslim. Mostly it will identify & expel the India's illegal immigrant, but should we have problem with it? Coming to the point, then in 2001, Jayati Ghosh herself made an organization namely known as Economic Research Foundation (ERF) with her two colleagues 'C. P. Chandrashekhar' & 'Vikas Rawal'. Now, the most important thing this organization is funded directly by billionaire George Soros's foundation 'Soros Foundation', Ford Foundation & U. K. based Idea Foundation. So we know that, Ford Foundation is ran by CIA & soros foundation, basically running its separate 'Project Syndicate'. But the weird thing if IDEA Foundation is we got two names in this Organization who are not members of communist party of China (CCP). We are not sure that this ERF is ran by US's CIA or China. But it is clear that it is run by outsiders. So if we summarize, every events that happen in past decades are connected to mainly three entities 1] Neville Roy Singham, CPI Maoist. (China). 2] Ford & Rockefeller Foundation, CIA(US). 3] Soros Foundation. We, yet are not sure that it is from China or U.S. because one possibility is instead of US & China, Soros is running its own Project Syndicate with 'Bill & Mellinda Gates Foundation, which constantly shapes narrative against other countries government, according to project syndicate official website, it controls 508 channels from 156 countries to control & pus their Agenda & narrative against their Government & Eventually shape their policies according to their convenience.

Now the most interesting thing is, it is clearly

mentioned that the major contribution for the syndicate is one of the our Ex. RBI Governor. Of course contribution can be financial. But it could be Administration also. Yet we are not sure that what exact type of contribution is there. But the most biggest Question arises is that when the Neville Roy Singham's matter popped in media, suddenly some names in the organization websites were changed. Why? What would be the need to change the name instantly. It is clear that something is not Right. Also, recently you've heard that our minister of External affairs of India. 'S. Jaishankar' has told in podcast that "I don't know, election season has started in India and Delhi or not. But for sure it has been started in London & New york". Why he exactly said that. What does it mean. But we are getting idea that maybe during this season heavy money is pumped by these two countries, just to spread their Agenda & temper the Elections.

Now let's see report. According to source, Soros pumped \$1 billion deller in India, & if we tell about Neville Roy Singham again, according to CNBC official news reports, \$ 275 million dollars that is 2200 cr has been funded to him.

So, this is not just a small matter. This is something bigger than that, & we know that most of the people are aren't aware about this news. This is indirectly a threat to our National security. All these so called people are wearing a mask & normal people like us are getting fooled by these people. We don't have to be played by there strings. We have to be aware & keep safe our sovereignty.

"TEACHER : A soul sketcher"

Teacher, who's a teacher,
May be a soul sketcher...
we were just the sand,
on his beautiful land...
Remould by you as a jar,
holding

Progress 1%

Durvankur D. Domane (B.A. 2nd)

What is education? To someone it could be just a word, but for someone who knows its value, for them it is a power. A power that brings change, a power that is enough to free one from its suffering. But what is education to me? What difference does it have made on my life yet?

The bright rays of sunlight woke me from my slumber. As my eyes fell on clock, it was already 8. I hurriedly brushed teeth & took bath. The TV was showing results of board exams, students who got perfect 100 in some subjects, tons of them having over 90 to 95% overall. Was this always been like this? Is this generation exceptionally wise, or our parental generations were just plain dumb?

As I was on my way to college, my mind started racing around only one thing, 'The Education System of India Today'. We always saw this in every other exam or speech competitions, etc. as a subject. But we don't know most of the truth behind it.

The first school was invented by Xia Dynasty around 4000 years ago. Later on, the Latin word 'educare' ('to bring forth' or 'to progress') led to the word 'Education'. But the education system, mainly formed of school, colleges, universities, etc. was founded by Lord MacAulay in 1800s.

But the question pops like a bulb, that's why today's society does seem pale in consideration of our ancestors on level of skills & knowledge. It's because today's education is quantity oriented. As long as you have above 90% marks, you are good to go anywhere you want. Even if people lacking basic & social skills, much less common sense, are getting tons of salary overseas. Our parental generations had strictly quality based education. You could get a job at 50 to 60% (comparable to what today's above 90% get) but in return they did check your skill set. The world was truly run by people who had some original, up-to-date skills, rather than parroting some old books, which were written by people they don't

even completely know about.

Thankfully, in midst of rising population, making problem to society today's world is tending towards more of skill assets. Every year thousands of students graduate from every university in India. But do all of them find a job suitable for them? No. They are dropped in middle of situation where you must have better grades to get a job. It's battle of attribution

But the lack of quality, increasing population (hence number of competitors) are not only the problem that today's youth is facing. One of the major parts behind students facing difficulties towards choosing their carrier is their lack of affinity to whatever they are told to choose. Normally in India, Parents decides the fate of their children. Not only their school or college, but even their life partner or their work too!! This is the main difference between our country & others that we do not give our children the freedom they should get.

For example, if someone is little bit good at math, their parent force him into University of Science, only to be barely pass with 50 or so percentage & spend rest of their life in a small office on low salary job. But what if that child says that I want to be a singer, or a dancer, or an artist? Will their parent accept this? Nope. Decisions such as this is what it led to having children fail, starts doing illegal activities, and in worst case suicide. Most of the time parents ignore the true talents hidden in their child and took them granted because of some surface level capabilities. I know, it's not entirely their fault, because those parents have been treated in same way in their childhood. Those parents learned that a farmer's son will become a farmer, while a leader's son will become next leader. That parent, who gone through such difficulties first hand, have lost the fire that is capable of burning the shackles, the desire to live the life as they please comes too late.

Too late, that they unconsciously start doing same thing to their child, what their parents did to them.

And those who try to break the chain of restrains are treated as odd one by society. For example, Savitribai Phule was strongly harassed by her own society so she could not make change by educating women. Chatrapati Shahu Maharaj was accused because they tried to bring unity through equality. 'Every revolutionist is a terrorist until society accepts Change'. But just as parent are ignorant, the child itself at fault too. Whether it about choosing the arts side or science, the language, the hobby, or even Job, students relies on their parents a lot. A recent survey in India showed us that majority of unemployed youth at 30 is living a carefree life, while their parents are in early 60, pushing every part of their body to limit, and wasting their hard-earned cash on those shut-in children.

What could be done is that, parents should tell their child the consequences of their choices without being afraid of society. Instead of quarrelling or forcing the choice on child or scolding, much less beating them would not solve the issue. Try to have a proper conversation. Let both sides know the positive and negative effects of the path that parents want & path that child desires. 'First step of answer is accepting the situation of question itself.

But does this method always turn out successful? Nope. The more you think of choices, harder it gets for the student. Most of them do not have a real choice. They cannot live their life as an artist, or a sportsman, or whatever the hobby they have, primarily because of money. Yes, money can turn a student's life upside down, and most of schools & colleges have made this weak point in their strong weapon. Any student can complete their education until 8th standard, with the benefits of our Indian govt. rules and regulations. From then, most of students (or most of parents, because of lack of freedom) choose to complete 12th std.

An 'A' grade college takes more than 10 to 20,000 Rs. for a single year average. And if you include higher education it goes well up to half a million. Those who could not prepare this money, are forced to do smaller works, or to chase their dream, many students end up being tagged as 'Liability' to their parent. Superstar Rajanikant was once a conductor on ST Bus. MS Dhoni was a TC, and so on. If you

want to choose your own carrier, you should either have sufficient talent or sufficient money. Before you quit, think why you started. Whether you are studying because you want to make money for your parents, or it may be you are chasing your dreams, just don't stop until you give your 100%.

As I was weighing the scales in my mind, I reached my classroom. 'The holy ground of wisdom!' or so I wanted to say, today's educational system is not pure anymore. My class remained same throughout the year. There were some ups & downs, but overall it was fun. In recent years, the online teaching is growing in astonishing way. Also, the tuition classes are being normal to every village now. But those have not only positive effects, but also some downside too. A recent video of a teenage girl dancing in tuition class was gone viral with millions of views and like. Another video was about a teacher doing some illicit activities with students, recorded on screen. Our national capital Delhi is famous for drug market run by students in their own schools & colleges. This is the shocking reality of today's youth. A student nowadays relies on YouTube or Instagram teachers than their own teachers. They spend most of their time either watching movies, web series or playing online games. They took any actor, who does a role of a shady character, as their role model & try to imitate them. Today's generation gets influenced so easily, scary enough that some random shady scammers have millions of followers on social media accounts. Look how ironical it is! They try to defend those people on social platforms, but fail to state their hobbies openly in front of their own parents.

When I reached home from college, it was already 5 in the evening. I was in bliss of having tea. With every drop I realized that most of the students do not use the time efficiently. They spend most of time, much like waste most of time in such trivial things. In our India, Average of 20% of students get above distinction (75%) marks, while other swing between Pass and Fail. We make our child's education an important part of our life, but do not check that whether your child is making good out of it or not. Water can be different for each human, to someone it can be life saver in drought, and to someone it can be disaster, a flood.

Just as educating your child is important, both, the parent, as much as their child, are responsible for utilizing most of the wealth of education.

'A wound on soldier's face is treated as an honor, but the same wound on king's face is treated as shame. Every person in the world is bound by its position in society, its profession, its family, its blood. The only things that are capable of changing their fate are the path they took, the goal they strive for, and those who do not wander from their path, are what we call successful people.'

Then what should have been done here? You are Right. Communication! A good talk between the students & their parents. Does students having any problem? Does any student or teacher are bullying them? Do they have any subject they want to progress in? Are they sacrificing their dreams because of their financial condition, just like a parent does for their child? Do they even dream for becoming something?

T c r

Thank you for all the
Hours you spend,
Attention you give
Needs that you tend
knowledge you pass on
Your special touch
offering guidance
undaunted by much
Time you spend planning
Efforts you make
Angles to learning
Here's to our teachers
Each one a gen
Recognized Now, we,
Salute them!

Harshvardhan Jaysing yamgekar
Std 12th, (Com.)

If only we could talk things out, there will not be any failures, no unemployed youth, no regrets, no poverty, and no suicides. I know, what I am trying to tell you now, what are you reading, might be too ideal, optimistic thinking, straight lined thought. World does not move like that. But there are always people who give us hope to walk further, to fight and change the world. If they can, why don't we?

After dinner, I went to my room. I always try to make a diary every year, but can't follow after few days. Not so student-like myself, huh! But today, I want to make change. I opened a new notebook and thought of writing about my student life. Yes, one step at a time. Just like you can't raise your level in game, you can't make change in one day. And thus, on first line, I wrote my name, and on next line I wrote 'Progress 1%'

I w y i

I always have a smile on my face,
even though treated with disgrace,
or lost in a race,
or had a light with a friend,
And know how things an going to end;
or missed a sunset,
And made a decision I know I'm going
to regret.
There may be fears in my eyes,
I may be sad far a while.
you will always, see my smile.

Social Media

Sakshi Rajesh Mohite (B.A. 2nd year)

INTRODUCTION:

Social media refers to the means of interaction among people in which they create, share, and/or exchange information and ideas in virtual communities and networks. Social media marketing is able to connect and interact on a much more personalized & dynamite level than through traditional marketing

Social media is where we can post, search, talk, and get associated with others.

Social media is an important part of today's world. It helps people stay connected and share ideas, thoughts. And opinions with others in a safe and secure environment. I can also be used to promote business, organizations, and causes, as well as to stay

informal about current event and trends.

Social media has become an integral part of our daily lives, from connecting with friends and family to promoting business. Social media platform like Facebook, Instagram, Twitter, and linked in offer immense value. However effects, in this blog, we will look at the social media in businesses, its impact on industries, and the major advantages of social media in detail.

Advantages of social media:

1. Staying connected.
2. Access to news and current events.
3. Platform for personal branding.
4. business and marketing opportunity.
5. Convenience and ease of access.
6. Fosters innovation and learning.
7. Provides entertainment.
8. Platform for social change.
9. Promotes skill development.
10. Supplement to education.

Disadvantages of social media:

1. Distraction and loss of productivity.
2. Spread of misinformation.
3. Compromise privacy and data vulnerabilities.
4. Promotes superficial connections.
5. Social media addiction.
6. Enables bullying and harassment.
7. Promotes isolation.
8. Causes depression and anxiety.
9. Promotes obsessive self-presentation.
10. Helps spread scams and frauds.

Effects of Social Media:-

1. Education - The use of social media in education is commendable, learners and educators can enroll in global collaborative platforms to facilitate.

2. Isolation - Social Media can make it easy for people to connect with others, but it can also lead to social isolation. People tend to spend to spend more time.

3. Privacy - Social media has impacted privacy by enabling the collection of private data. Social media platforms are able to collect data about their users via their.

4. Disrupt sleep -The light from phones and other devices can disrupt your sleep. Which in term can have

a serious impact on your mental health. Worsening symptoms of anxiety.

5. Depression - Depression and Anxiety. Do you spend several hours per day scrolling through social media? Spending too long on social networking sites could adversely.

6. Anxiety - Social anxiety edit. Social media allows users to openly share their feelings, values, relationships, and thoughts with the platform social media provides.

7. Social comparison - Social comparison reduces self esteem. Its easy to present a certain person on social media.

8. Stress - Social media serves as an excellent stress reliever. Several groups can support people battling stress, depression, and loneliness.

9. Cyberbully - The cyberbullying research center also found that teenagers who experience cyberbullying are more likely to experience other forms of bullying, such as face to

10. Fear - FOMO (Fear Of Missing Out) also plays a role. If everyone else is using social media sites, and if someone doesn't join in, there's concern that they'll miss.

Believe in yourself,
and the power within.

Become your own master,
and be your best friend.
Belive in the power....!
you have deep inside.
Behold inner peace,
and in wisdom confide.
Belive in your heart
every word that you say.
Be trusting in God...!

Sanika Appaso Hulle
class - 11th B

Chandrayaan 3

Mr. Ankush Shinde (B. Sc. IIIrd Physics)

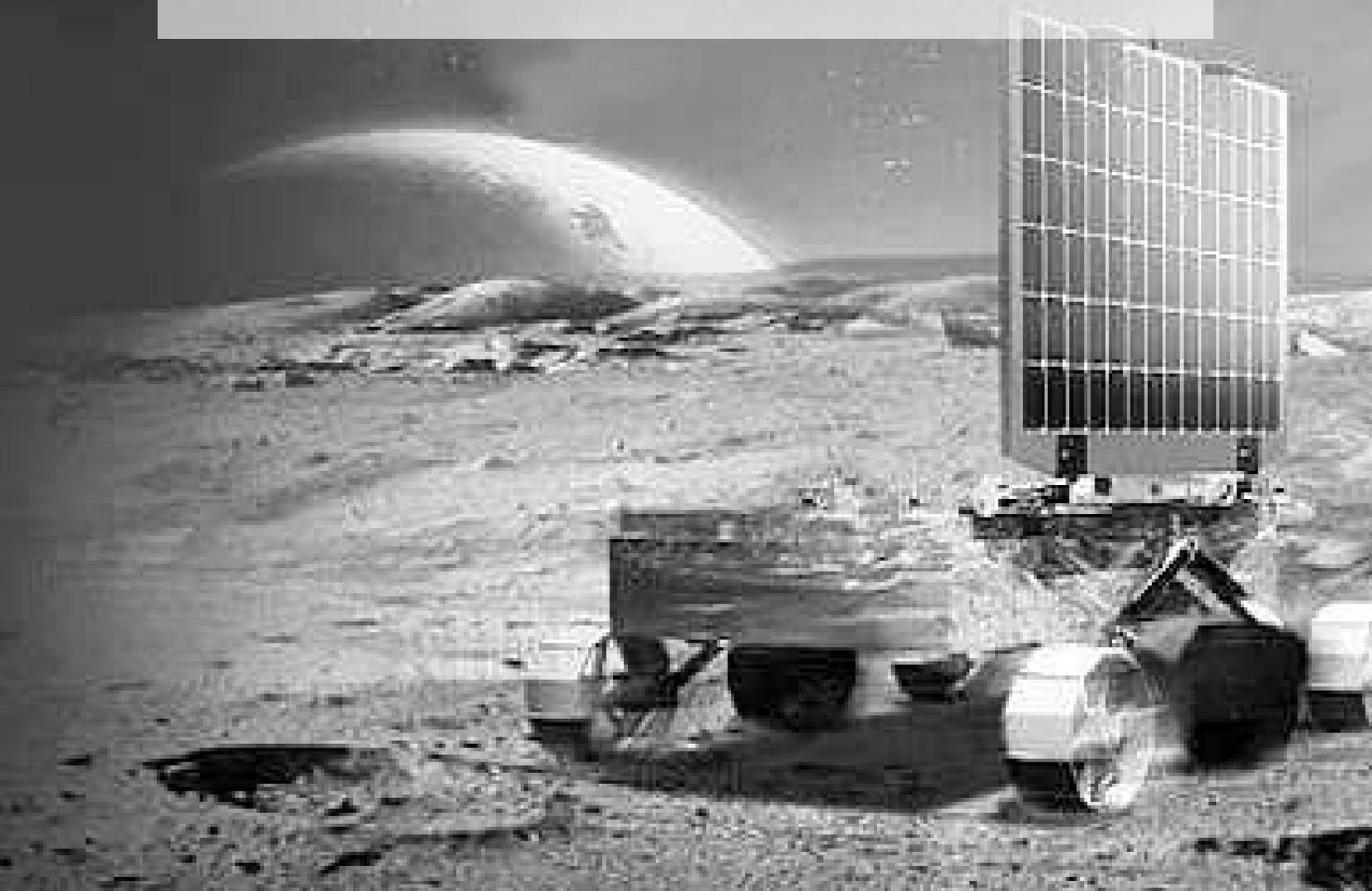
Introduction

In Hindi, "Chandrayaan" translates to "moon vehicle." India's first lunar exploration mission is called Chandrayaan. India created history by becoming the fourth nation to set foot on the moon, following the US, China, and Russia. This mission created new opportunities for additional space exploration while showcasing India's technological superiority in space.

The Chandrayaan Mission

Chandrayaan was launched by the Indian Space Research Organisation (ISRO) in 2008. On 22 October, 2008, Chandrayaan-1 was launched from Sriharikota. It has given us spectrum data with a high level of detail about the Moon's minerals. The

mission was finally over on August 29, 2009, almost a year after it started. Chandrayaan ran for 312 days instead of the two years that had been planned, but it was successful because it met 95% of its goals. It was 22 July 2019, when Chandrayaan-2 was launched. The main goal of Chandrayaan 2 was to find out where and how much water there is on the surface of the moon. On 6th September 2019, Chandrayaan-2's lander and rover crashed on the moon's surface because problems came up during the last part of the journey. Even though the rover, called Vikram, didn't land as smoothly as planned, the rest of the mission was a success. Following the previous missions, Chandrayaan-3 is launched on 14 July 2023 from Sriharikota.

Chandrayaan-3: A Glimpse

The third lunar exploration mission that ISRO has launched is called Chandrayaan-3. It is a component of India's vast space program to delve deeper into the lunar mysteries. The Chandrayaan-3 project was launched into space by the Launch Vehicle Mark-III (LVM-III) from the Satish Dhawan Space Centre in Sriharikota, Andhra Pradesh. There is a lander, a rover, and a module for forward motion on Chandrayaan-3. The Chandrayaan-3 spacecraft weighs 3,900 kg in total. Chandrayaan-3 will have three primary objectives, according to ISRO. One is to demonstrate that landing on the moon is simple and safe. Demonstrating the usage of rovers on the moon is the second objective. Conducting scientific experiments on the moon's surface is the third objective.

Success of Chandrayaan-3

The first mission to perform a soft landing close to the moon's South Pole was Chandrayaan-3. On August 23, the lander made landfall at 6:04 p.m. on the moon. On August 17, the Vikram lander separated from the propulsion module, initiating

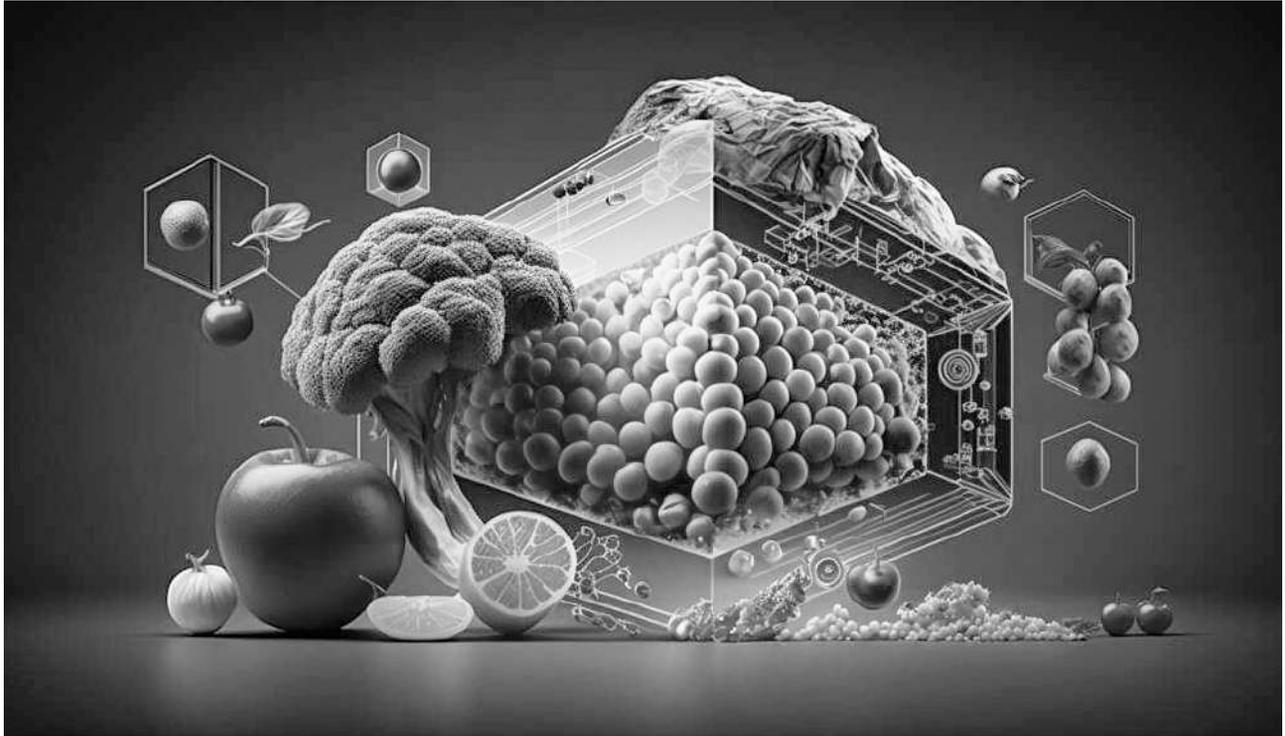
the last stage of the mission. They measured the temperature, kept an eye out for movement, and searched for sulfur and other trace elements. When the sun set at the landing site on September 2 and 4, both the Pragyan rover and the Vikram lander were scheduled to shut down. The lander and rover are expected to start up again on September 22. Shiv Shakti is the spot where Prime Minister Narendra Modi identified the Vikram lander. August 23 was also proclaimed as National Space Day by him.

Conclusion

Chandrayaan-3 is a significant step forward for India's space exploration program. Chandrayaan's success is not limited to scientific discoveries but also have socio-economic benefits for the country. Moreover, it will also inspire and motivate the younger generation to take an interest in science and technology.

I hope the above provided essay on Chandrayaan will be helpful for you to know more about the Chandrayaan mission

Importance of food and food science

Sahil Satappa Patil (B. Sc. IInd food science)

Food is one of the basic necessities of life. Food contains nutrients—substances essential for the growth, repair, and maintenance of body tissues and for the regulation of vital processes. Food is the most essential requirement for sustenance of human life. Even if a human being does not have shelter over their head or clothes over their body, they would still survive if they get wholesome nutrition. That is why all over human history, we have been motivated to search and seek food. Throughout history food has acted as a catalyst for societal transformation, societal organization, competition, development, conflict and expansion.

Food science is a multidisciplinary field that focuses on solving real-world problems around the production of food. Modern consumers want safe, nutritious, and easily available food. Food scientists help farmers,

grocers, and other businesses meet those demands. The science of food involves studying:

- Food composition
- Preparation
- Processing
- Preservation
- Effects on human health

Now that you know the definition of food science, let's look at its benefits. What does food science do? Food scientists work to ensure that there is enough safe, healthy, and accessible food for all people and animals. This includes food for livestock and pets.

The study of food allows us to understand the plants and animals that we eat and how to improve current food systems to make them more efficient and sustainable. Below are the six main reasons why food

science is important now and in the future.

In an industry built around serving people, we cannot neglect to discuss one of the industry's most important components: food. When thinking about food, we see it as a source of energy, nourishment and entertainment. However, we may forget to acknowledge just how much work goes into ensuring the safety, nutrition and availability of food. The study of food science does just that- it examines the physical, biological, and chemical makeup of food in order to provide consumers with the best products and to develop innovative techniques to preserve the life and quality of our food. Food scientists work tirelessly to streamline the processes of packaging, preserving or

storing food to be in compliance with both industry and federal regulations. Take a closer look into just how important the concept of food science is not only to our everyday lives, but as it pertains to the hospitality industry.

A career in food science is a respectable, lucrative one, no matter which one you pursue. And there are plenty of options to choose from. You can decide to go into a food science job that's heavy on the science portion, or you can aim to use your food science degree in a marketing or purchasing role. The choice is yours!

The story of life
Is a work in progress
Success of strife,
you're allowed to digress
    One should never give up
    And stop dreaming
    Avoid procrastinating and get up
    trust yourself and start working
You think you're all alone
And lost in your process
Reduce your dismal groan
You'll get success.

Gayatri Dipak Patil
Std 12th, Div : C
Science

Things take time
The efforts you are making today,
the tasks you are doing,
rarely produce instant results.

Be patient.
Watch, make adjustments,
polish your plan.

The seeds you have planted
will bud and bloom
at the right moment,

giving you even more results
than you hoped for.

Gayatri Pravin Chougule
Std 12th, Div : C
Science

Role of Science & Technology in Developing India

Miss. Vaibhavi Patil, Miss. Prajкта Balesghol (B. Sc. IIIrd Physics)

India places a high value on science and technology, which have greatly aided in the growth and advancement of the country. There are several ways to understand this role:

1. Economic Growth

Technology and science are essential for promoting economic expansion. They support a number of industries, such as manufacturing, biotechnology, pharmaceuticals, and information technology. Particularly in India, the rapidly expanding software and IT services industry has generated significant

foreign exchange profits and employment growth. The GDP and general economic development of the nation have benefited greatly from the developments in these industries.

2. Agricultural Transformation

The agricultural sector in India has seen significant transformation thanks to science and technology. Midway through the 20th century, the Green Revolution brought high-yield crop types, contemporary irrigation methods, and enhanced agricultural practices. By boosting agricultural output,

these technologies helped to provide food security for the world's expanding population.

3. Healthcare Advancements

Improvements in medical technology have led to better healthcare outcomes in India. The standard of healthcare services has increased thanks to telemedicine, cutting-edge medical technology, and creative treatment approaches. India has emerged as a major force in the pharmaceutical industry, manufacturing a large variety of reasonably priced generic medications and vaccines.

4. Education and Research

In India, science and technology have promoted an innovative and research-oriented culture. A new generation of scientists and engineers has been fostered by the creation of organizations such as the Indian Institutes of Technology (IITs), Indian Institutes of Science Education and Research (IISERs), and top-notch research facilities. These institutions have drawn international collaborations in addition to their contributions to cutting edge research.

5. Space Exploration

The Indian Space Research Organization (ISRO) has achieved significant milestones in space exploration. India's Mars Orbiter Mission (Mangalyaan) in 2013 marked its entry into interplanetary space exploration. ISRO's missions have contributed to advancements in communication, remote sensing, and global positioning systems, benefiting a wide range of sectors, including agriculture, disaster management, and urban planning.

6. Global Contributions

India has become a global contributor in science and technology. Its space missions and pharmaceutical industry have not only served domestic needs but have also had a global impact. India's information technology sector provides crucial services to businesses and organizations around the world. The nation's scientists and engineers are increasingly engaged in collaborative research projects with international partners, contributing to global scientific advancements.

7. Innovation and Entrepreneurship

Science and technology have fostered innovation and entrepreneurship. Start-ups in the technology,

biotechnology, and clean energy sectors have gained prominence, attracted investments and generated job opportunities. India's government and private sector actively support the growth of a vibrant start-up ecosystem.

8. Recent Developments of science and technology in India

India has a rich history of remarkable achievements in the field of science and technology, spanning from ancient innovations to modern breakthroughs. Here are some notable contributions:

9. Revolutionizing Agriculture

India's Green Revolution, a monumental achievement, transformed the country's agricultural landscape. Agro-scientists introduced high-yielding seeds, modern farming techniques, and improved irrigation practices. As a result, India became self-sufficient in food production, reducing reliance on foreign grain imports and ensuring food security.

10. Pioneering Satellite Communication

Under the visionary leadership of Vikram Sarabhai, India ventured into space technology. The successful launch of the Space Instructional Television Experiment (SITE) and the INSAT system in 1983 established India as a significant player in satellite communication. This achievement has had a profound impact on telecommunications, broadcasting, and weather forecasting.

11. Global Pharmaceutical Hub

India has earned its reputation as "the pharmacy of the world." Government initiatives, including the establishment of Hindustan Antibiotics Limited and Indian Drugs and Pharmaceuticals Limited, along with private sector contributions, have led to the production of affordable and effective drugs and vaccines with a global impact.

12. Indigenous Defence Advancements

The Defence Research and Development Organization (DRDO) has been pivotal in developing indigenous defence systems, including advanced aircraft, weaponry, tanks, electronic warfare technologies, and missile systems. India's successful nuclear tests in 1974 and 1998 have reinforced national security and sovereignty.

13. Space Exploration Excellence

The establishment of the Indian Space Research Organization (ISRO) in 1969 marked a significant milestone. ISRO's missions, including Chandrayaan (2008) and Mangalyaan (2014), have propelled India to the forefront of space exploration. India became the first nation to reach the orbit of Mars on its maiden attempt, expanding our knowledge of celestial bodies.

14. Global IT Dominance

The establishment of the Department of Electronics

in 1970, coupled with the emergence of public sector companies like ECIL and CMC, challenged the dominance of global IT giants. Today, India stands as the world's largest exporter of IT services, with companies like Tata Consultancy Services (TCS) ranking among the top 10 IT firms globally, contributing significantly to the nation's economic growth and technological prowess.

N□□□□

Everything is nature,
God gave us this feature.
Birds fly in the sky,
and mountains are so high
Trees are green
and water so clean.
We are only harming it,
But it never betrays.
It always give us right way,
please leave it as it is.
Don't try to play with it.

Vedant Rajendra Khavare

Std 11th, Div : B

Department of Library

Library is a Knowledge Resource Center and has a key role in teaching-learning and research process. Our Library has an extensive collection of books and Journal covering all aspects of Humanities, Social Science, Commerce, Science, Computer Science, Business Administration, Environmental Science etc. By various services and facilities library is serving stakeholders according to institutional goals and objectives.

Total Holding on 31/03/2024

1. Total Books	-	81285
2. C.D.s	-	159
3. Journals & Magazine	-	48
4. News Papers (Marathi & English)	-	08
5. e-Books	-	199500+
6. e-Journals	-	6000+

Collection Development during 2023-24 - Rs. 477253.00

Sr. No.	Section	Quantity	Total Amount
1	Junior	135	22431.00
2	Senior (Grant)	937	147026.00
3	Senior (Non Grant)	283	221606.00
Total		1355	391063.00
4	Periodicals (Journals and Magazines)	48	58989.00
5	News Paper (2023-2024)	08	27201.00
Total			477253.00

Timing

On Working Days	-
7:00 am to 6:00 pm	
Before & During Exam period	-
7:00 am to 12:00 pm	

Library Services and Facilities

Library has given following services and facilities during the academic year 2023-24

1. Borrowing Facility
2. Book Bank Facility
3. Periodicals
4. Open Access to all
5. Study Room Facility
6. Reprography Facility is given to all readers on demand.
7. Reference Service
8. Question Paper sets of University examination are made available to the readers in reading room.
9. User Orientation is carried for the fresh readers for effective use of library
10. Readers From Society
11. WebOPAC - The link of Web-OPAC is <http://103.173.137.50/w27>. The library has 8 terminals for daily routine work.
12. New Arrivals are displayed on Display Board for 7 days.
13. Library sent content of all Journals to the readers by mail regularly.
14. Book Exhibition- Online/ offline Book Exhibitions on the various occasion were arranged during 2023-24

Prof. Sandeep R. Kurade.
Librarian

मराठी विभाग अहवाल

सन २०२३-२४ या शैक्षणिक वर्षामध्ये मराठी विभागाच्यावतीने पुढील कार्यक्रम आयोजित केले होते.

- १) दि.१ ऑगस्ट २०२३ रोजी अण्णा भाऊ साठे जयंतीनिमित्त डॉ. एस. बी. घाटगे यांचे “अण्णा भाऊ साठे : व्यक्ती आणि वाङ्मय” या विषयावर व्याख्यान संपन्न.
- २) श्रावण महिन्यानिमित्त “श्रावणधारा ” हा काव्य वाचनाचा विशेष कार्यक्रम संपन्न. दि. २३ ऑगस्ट रोजी संपन्न झालेल्या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य डॉ. एस. एम. कदम होते. तर डॉ. अनिल कुराडे यांची प्रमुख उपस्थिती होती.
- ३) शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर व शिवराज महाविद्यालय यांच्या संयुक्त विद्यमाने “भारतातील समाजसुधारणेच्या चळवळीची फलश्रुती ” या विषयावर प्राचार्य डॉ. टी. एस. पाटील यांचे व्याख्यान संपन्न.
- ४) सावित्रीबाई फुले जयंतीनिमित्त डॉ. ए. बी. कुंभार यांचे “सावित्रीबाई फुले यांचे सामाजिक योगदान” या

विषयावर दि. ३-१-२०२४ रोजी व्याख्यान संपन्न.

- ५) कवी ना. धो. महानोर यांच्या लेखनाची माहिती देणाऱ्या फलकाचे उद्घाटन दि. ३-८-२३ रोजी प्राचार्य डॉ. एस. एम. कदम यांच्या हस्ते संपन्न.
- ६) जानेवारी २०२४ मध्ये “मराठी भाषा पंधरावडा ” निमित्त ऑनलाईन प्रश्नमंजुषा कार्यक्रमाचे आयोजन.
- ७) कवी कुसुमाग्रज जयंती व मराठी भाषा गौरव दिनानिमित्त प्रा. पौर्णिमा कुराडे यांचे “कुसुमाग्रज : एक साहित्यिक ” या विषयावर दि. २७-२-२४ रोजी व्याख्यान संपन्न. या शिवाय मराठी विभागातील प्राध्यापक महाविद्यालयातील विविध उपक्रम त सहभागी होतात. विविध कार्यक्रम, स्नेहसंमेलन यामध्ये सूत्रसंचालन, आयोजनामध्ये सहभाग असतो. समाजामध्ये आणि विद्यार्थ्यांमध्ये मराठी भाषेचे महत्त्व रुजविण्याचा प्रयत्न प्राध्यापक करतात.

डॉ. मनमोहन राजे
मराठी विभाग प्रमुख

समाजशास्त्र विभाग अहवाल

- १) दि. ०६ जून २०२३ रोजी स्वराज्यभिषेक दिन साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमास प्रमुख वक्ते संस्था सचिव डॉ. ए. व्ही. कुराडे तर अध्यक्ष प्राचार्य डॉ. एस. एम. कदम उपस्थित होते.
- २) दि. ३१-७-२०२३ रोजी पर्यावरण संरक्षणाच्या दृष्टिकोनातून भिक्तीपत्रक स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले या स्पर्धेचे तज्ञ परीक्षक म्हणून डॉ. ए. के. मोरमारे हे उपस्थित होते.

- ३) दि. २९ ऑगस्ट २०२३ रोजी समाजशास्त्र विभाग व सामाजिक शास्त्र अभ्यास मंडळ यांच्या संयुक्त विद्यमाने अभ्यागत व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. त्यात प्रा. जे. के. ससाने (टी. के. कोलेकर महाविद्यालय, नेसरी) हे प्रमुख वक्ते म्हणून उपस्थित होते.
- ४) दि. २८ डिसेंबर २०२३ रोजी अल्पसंख्यांक हक्क दिनानिमित्त व्याख्यान व निबंध स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. डॉ. घाळी महाविद्यालयातील सम

- तजशास्त्र विभागप्रमुख डॉ. सरला आरबोळे यांनी भारतातील अल्पसंख्यांक या विषयावर व्याख्यान दिले.
- ५) दि. १९ फेब्रुवारी २०२४ रोजी छ. शिवाजी महाराज जयंतीनिमित्त प्रतिमापूजन, व्याख्यान आणि मिरवणुकीचे आयोजन करण्यात आले. या कार्यक्रमात भौतिकशास्त्र विभागातील प्रा. गौरव पाटील प्रमुख वक्ते म्हणून उपस्थित होते.
- ६) दि. २३ फेब्रुवारी २०२४ रोजी संत गाडगेबाबा जयंती साजरी करण्यात आली. या कार्यक्रमास प्रमुख वक्ते म्हणून

- डॉ. मनमोहन राजे (मराठी विभागप्रमुख) प्रमुख वक्ते म्हणून उपस्थित होते.
- ७) दि. ११ एप्रिल २०२४ रोजी 'म. फुले जयंती' साजरी करण्यात आली या कार्यक्रमात हिंदी विभागप्रमुख डॉ. एन. बी. एकिले प्रमुख वक्ते म्हणून उपस्थित होते.

विभागप्रमुख
समाजशास्त्र विभाग

वाणिज्य अहवाल

- १) दिनांक १०/०१/२०२४ ते ११/०१/२०२४ रोजी दांडेली येथे शैक्षणिक सहलीचे आयोजन करण्यात आले.
- २) दिनांक २४ जानेवारी २०२४ रोजी औद्योगिक सहल काजू प्रक्रिया उद्योग आणि महादेव अॅग्रो, आजरा येथे ९६ विद्यार्थी आणि ४ शिक्षकांनी भेट दिली.
- ३) दिनांक २४/०१/२०२४ रोजी निवती किल्ला व निवती समुद्र किनारा या ठिकाणी शैक्षणिक सहलीचे आयोजन करण्यात आले.
- ४) दिनांक ५ सप्टेंबर २०२३ रोजी Student employability after graduation या विषयावर श्री. देबादीत्य घोष यांचे व्याख्यान संपन्न
- ५) दिनांक १६ सप्टेंबर २०३ रोजी बी. कॉम. भाग १ चा स्वागत समारंभ आयोजित करण्यात आला.
- ६) दिनांक २१ मार्च २०२४ रोजी बी. कॉम. भाग ३ चा शुभेच्छा समारंभ संपन्न झाला प्रमुख पाहुणे सेवानिवृत्त डीवायएसपी श्री जगदीश काकडे उपस्थित होते.
- ७) दिनांक १२ सप्टेंबर २०२३ रोजी Business innovation Idea Competition संपन्न.
- ८) दिनांक ८ जानेवारी २०२४ रोजी कौशल्य आणि उद्योजकता विकास केंद्रांतर्गत त्रेन्न त्रिशीर्षींशीश्च चे आयोजन करण्यात आले.
- ९) दिनांक २६/०९/२०२४ रोजी कौशल्य आणि उद्योजकता विकास या विषयावर एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले.
- १०) दिनांक १५/१२/२०२३ रोजी Importance of soft skills as per corporate world या विषयावर अभ्यागत व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले.
- ११) Certificate Program in Banking Finance Insurance in -ssociation with Bajaj Finance MOU -ctivity अंतर्गत ९६ तासांचा कोर्स संपन्न या कोर्ससाठी एकूण ५५ विद्यार्थी सहभागी.

प्रमुख डॉ.डी.पी. खेडकर
वाणिज्य विभाग

Report of B.C.A. Department

List of Activities 2023-24

Sr.No	Name of activity	Date	Resource Person/Guest
1	Webinar on "Data science using Python	16.12.2023	Mr.Sanjay Akhade
2	Death Anniversary of Dr.Appasaheb Powar	30.12.2023	Mr.Gaurav Patil
3	Poster Presentation-Latest Trends in IT	5.02.2024	
4	Seminar By Students of BCA-III- "Soft skills& Personality Development"	19.01.2024	

5. Workshops:

Sr. No	Resource Person	Title	Date	Duration
1	Mr. Hakim Lakadwala Mr. Mahesh Berad	Personality Development , Interview Techniques, Soft Skill Development and Corporate Industry	18 / 12 / 2023 to 22/12/2023	Six Days
2	Mr.Akshay Sankpal	Tally	16 / 03 / 2024	Two Days
3	Dr. Mahesh Chougule	Basic Accountancy	05 / 03 / 2024	One Day
4	Mr.Satyajit Desai Mr.Mahadev Baramati Mr.Akshya Palkar Mr.Sagar Dalvi Mr. Adv. Digvijay Kurade	Kolhapur zilastariya apatti vyavastapak prashikshan karyashalas	01 / 03 / 2024	One Day
5	Dr. K A Joshi Prof. A M Sabnis	Spardha Pariksha ani Abhyasa cha disha Spardha pariksheche badalte Swarup	10 / 01 / 2024	One Day
6	Miss Swati Khandale	Mock Interview	24 / 01 / 2024	Two Days

6. Guest Lectures:

Sr. No	Name of Guest	Subject	Date
1	Miss. R M Fernandes	Journey of Mahatma Gandhi from South Africa	04 / 10 / 2023
2	Mr. K S Desai	Gandhi Yug	04 / 10 / 2023
3	Mrs. P P Ajari	Journey of Mahatma Gandhi	04 / 10 / 2023
4	Mr. R S Patil	DandiYatra	04 / 10 / 2023
5	Mr.Rohit Pote	PHP and MYSQL	07 / 09 / 2023

6	Mr.Prathmesh Kiramate	Python Programming	06 / 09 / 2023
7	Mr. S P Kurade	Web Technology	13 / 09 2024

7. Industrial Visit:

Class	Name of the Industry	Date	No. of Students
BCA-III	Ultra Tech Cement Plant,Ratnagiri	04/03/2024 & 05/03/2024	90
BCA-III	Electrotech Enterprise, Shendri MIDC,Gadhinglaj	05/03/2024	47
BCA-I	Gokul Milk Plant,KagalMIDC,Kolhapur	14/03/2024	116

8. Two Days National Conference on Computer Science & Information Technology

Date: 15.02.2024 & 16.02.2024

Chief Guest- Pro Vice Chancellor Prof. Dr. P.S.Patil

Sr.No	Resource Person	Date
1	Dr.S.S.Gornale	15/02/2024
2	Dr. K.G.Kharade	15/02/2024
3	Dr. D.R. Patil	16/02/2024
4	Dr.S.S.Mahagave	16/02/2024

9. Achievements:

1. New Horizon 2k24,Kolhapur dated on 5.01.2024
  - Miss.Diya Sanjay Dharne won 3rd prize in Paper Presentation
  - Miss.Sanjana Pandurang Shinde won 4th prize in Paper Presentation
2. Miss Jyoti Prabhakar Mane won "Gooni Shivrajiyan" award for the year 2023-24
3. National Conference on Computer Science & Information Technology
  - Miss. Sanjana Pandurang Shinde –BCA-III won 1st Prize in Paper Presentation
  - Miss. Mehek Sheikh –BCA-I won 1st Prize in Poster Presentation

K. S. Desai
Asst. Prof.
HOD, BCA Department

Report of B.B.A. Department

Sr.No.	Name of Activity	Date	Resource Person
1	Speech Competition	30/8/2023	Dr.N. Ekile
2	Poster Presentation on Global Warming	06/3/2024	
3	Death Anniversary of Dr. Appasaheb Powar	30/12/2023	Mr. Patil Rohit
4	Seminar By Students of BBA I, II, III on Soft skill & Personality Development	21/1/2024	Mrs.S.D.Nikam

Workshop

Sr.No	Resource Person	Title	Date	Duration
1	Mr. Hakim Lakadwala Mr.Mahesh Berad	Personality Development Interview Ten	18/12/2023 to 22/12/2023	Six Day
2	Mr. Akashay Sankpal	Introduction of GST	15/3/2024	One Day
3	Mr. M.D. Chougule	Induction on Fundamental of Taxation	04/03/2024	One Day
	Mr. M.D. Chougule	Introduction of Accounts	09/03/2024	One Day

Guest Lecture

Sr.No	Name of Guest	Subject	Date
1	Mrs. Sumitradevi Surajesing Mane	Woman Empowerment	15/03/2024
2	Mrs. U.S. Patil	Gandhi Yug	04/10/2023
3	Mr.A.U.Patil	Journey of Mahatma Gandhi	4/10/2023

Industrial Visit

Class	Name of the Industry	Date	No of Student
BBA I	Gokul Dudh Sangh & Gokul Shirgaon MIDC	13/2/2024	52
BBA II	Gokul Dudh sangh Panhala, Rankala Kolhapur	13/2/2024	28
BBA III	Vishalgad, Marleshwar, Ganpatipule, Rathnagiri, Pavas, Vijaydry	10/1/2024 to 15/1/2024	35

Two Days National Conference on computer science & Information Technology

Date:- 15/02/2024 & 16/02/2024

Chief Guest :- Pro vice Chancellor - Prof. Dr. P.S. Patil

Sr.No	Resource Person	Date
1	Dr.S.S.Gornake	15/02/2024
2	Dr. K.G. Kharade	15/02/2024
3	Dr. D.R.Patil	16/02/2024
4	Dr.S.S. Managave	16/02/2024

Prof. R. D. Kumelte
HOD, BBA Department

शिवराज कॉलेज, गडहिंग्लज

Department of Physics

Sr. No.	Name of Activity	Date	Details
1	Days Celebrated	Tuesday, 08 August 2023	Organized lecture on Dr. Bapuji Salunkhe on the occasion of "Dr. Bapuji Salunkhe Death Anniversary"
		Tuesday, 05 September 2023	Organized lecture on Dr. Sarvepalli Radhakrishnan on the occasion of "Dr. Sarvepalli Radhakrishnan Birth Anniversary"/ Teachers Day
		Tuesday, 23 January 2024	Organized lecture on Shri. Balasaheb Thackery on the occasion of "Balasaheb Thackery Birth Anniversary"
2	Guest Lecture	Wednesday 23 August 2023 Time: 11.00 Am	Guest lecture on "Space Science" by Mr. B. M. Kulkarni (Ex. HOD Department of Physics, Shivraj College, Gadhinglaj)
		Wednesday 23 August 2023 Time: 11.00 Am	Guest lecture on "Space Science" by Mr. B. M. Kulkarni (Ex. HOD Department of Physics, Shivraj College, Gadhinglaj)
3	Best Practice	28 August 2023 to 02 September 2023	One Week orientation program in instrumental practical physics For B.Sc.I Students
4	Guest Lecture Under MOU	Wednesday 10 January 2024	Faculty Exchange Programme on the topic "Interference" under MOU between Shivraj College, Gadhinglaj & Y. C. Mahavidyalaya, Halkarni
		Thursday 07 March 2024	Faculty Exchange Programme on the topic "Career opportunities in Physics" under MOU between Shivraj College, Gadhinglaj & Y. C. Mahavidyalaya, Halkarni
5	Details of FDP	20 February to 29 February 2024	One Faculty members completed "NEP 2020 Orientation and Sensitization Programme" organized by UGC-MMTTC, Shri Guru Tegh Bahadur Khalsa College, University of Delhi
6	Conference / Workshops	17 to 19 October 2023	One Faculty members Participated workshop on : 1. Developing future- ready education today 2. Holistic Teaching aids for foundational learning 3. Transforming learning : "NEP WAY" 4. Examine 21st Century Learning Environments
		25 & 26 November 2023	Three Faculty members attended Two day National Conference On Physics Materials & Material based Device Fabrication, Shivaji university, Kolhapur
		03 & 04 February 2024	One Faculty members Participated in the 39th annual state level Conference on NEP 2020: Opportunities & Challenges

		15 and 16 February 2024	Ten Faculty members attended "National Conference on Computer and Information Technology" Shivraaj College Sponsored by Shivaji University, Kolhapur
		19 February to 22 February 2024	One Faculty members Participated workshop on Astronomy Olympiad Exposure Camp 2024 (At SVYM, Mysuru)
		13 March 2024	CAP workshop – Shivaji University, Kolhapur
		19 and 20 April 2024	One Faculty members Participated workshop on Astronomy, Science & Society organized by MSFDA, ACE of IUCAA and The new College, Kolhapur
7	Poster Presentation	29 February	Organized Poster Presentation on Indigenous Technologies for Viksit Bharat
8	Online Quiz	29 February	Organized "Chandryaan -3 Online Quiz" for all College Students
9	Field Visit/ Study Tour	Wednesday 21 February 2024	Organized Study tour for B. Sc. III (Physics) Students to Maharashtra State Electricity Distribution Company Limited (MSEDCL) Solar Plant, Gadhinglaj
10	Awards	05 September 2023	Prof (Dr.) S. M. Kadam Award of Excellence to acknowledge contribution towards social upliftment of India by NSDC
11	Special Activity	14 July 2023	Live Telecast of launching Chandryaan-3
		23 August 2023	Live Telecast of landing Chandryaan-3 Mission
12	Other Activity	--	One Faculty member working as following Committees 1. LIC: • T. K. Kolekar Arts, Commerce College, Nesari • R. B. Madkholkar College, Channdgad 2. Lead College Y. C. Mahavidyalay, Halkarni 3. API Committee 4. Lunch on NAAC Visitt meeting as VC Representative • D. K. Shinde B.Ed College, Gadhinglaj • Arts, Commerce & Science College, Gadhinglaj

All staff members have actively participated in following activities:

- Avishkar Competition
- Poster Presentation on NEP 2020
- World Food Day
- District ECO-SDG Championship 2023
- One Day workshop on District level Disaster Management

Prof. (Dr.) S. M. Kadam

Department of Chemistry

Sr. No.	Name of Activity	Date	Details
1	Days Celebrated	Thursday, 03rd August 2023	Organized lecture on Krantisinh Nana Patil on the occasion of "Krantisinh Nana Patil Jayanti"
		Monday, 02nd October 2023	Organized lecture on Mahatma Gandhi and Lal Bahadur Shashtri on the occasion of "Mahatma Gandhi and Lal Bahadur Shashtri Jayanti"
		Monday, 16th October 2023	Organized lecture on APJ Abdul Kalam on the occasion of "APJ Abdul Kalam Vachan Prerna Day"
2	Welcome and Farewell Function	Saturday, 19th August 2023	Celebrated Welcome Function of M.Sc. I Organic Chemistry Students
		Saturday, 23rd March 2024	Celebrated Farewell Function of B.Sc. III Chemistry Students
		Wednesday, 08th May 2024	Celebrated Farewell Function of M.Sc. II Organic Chemistry Students
3	Students Participation in Conference	16th & 17th February 2024	B.Sc. Chemistry students participated in National conference on "Future Perspectives and Innovative Trends in Chemical Sciences" at Devchand College, Arjun Nagar
4	Guest Lecture	Saturday, 09th December 2023	Guest lecture on "Changing Lifestyles, Health Problems and Solutions" by Dr. Anjali Kulkarni, BARC-Mumbai
5	Quiz	Friday, 22nd March 2024	Organized "Intercollegiate Shivraj ChemQuiz-2024" for B.Sc. Part-III Chemistry Students
6	Guest Lectures under MOU	Tuesday, 12th December 2023	Guest lecture on "Spectroscopic Techniques" under MOU between Shivraj College, Gadhinglaj & Devchand College, Arjun Nagar by Dr. S. A. Kenawade, Department of Chemistry, Devchand College, Arjun Nagar
		Tuesday, 12th December 2023	Guest lecture on "Drug Design and Study of Antibiotics" under MOU between Shivraj College, Gadhinglaj & Devchand College, Arjun Nagar by Dr. S. K. Patil, Department of Chemistry, Devchand College, Arjun Nagar
		Wednesday, 28th February 2024	Dr. P. R. Dongare delivered Guest Lecture on "Quantum Chemistry" at Devchand College, Arjun Nagar under MOU between Shivraj College, Gadhinglaj and Devchand College, Arjun Nagar
		Tuesday, 05th March 2024	Guest lecture on "Natural Products" under MOU between Shivraj College, Gadhinglaj & Devchand College, Arjun Nagar by Dr. S. K. Patil, Department of Chemistry, Devchand College, Arjun Nagar

		Monday, 18th March 2024	Guest lecture on "Applied Organic Chemistry" under MOU between Shivraj College, Gadhinglaj & Devchand College, Arjunnagar by Miss. Dhumal, Department of Chemistry, Devchand College, Arjunnagar
7	Poster Presentation	Tuesday, 17th October 2023	B.Sc. and M.Sc. Chemistry students participated in College Level "Avishkar Competition", at Shivraj College, Gadhinglaj
		Monday, 11th December 2023	B.Sc. Chemistry students participated in District Level "Avishkar Competition", at Vivekananda College, Kolhapur
8	Industrial visit	Friday, 16th February 2024	Organized Industrial visit for M.Sc. Part-I and Part-II students to "Gokul Chilling Center Lingnoor, Tal. Gadhinglaj, Dist. Kolhapur"
9	Academic Visit	Tuesday and Wednesday, 20th and 21st February 2024	Organized Academic visit for B.Sc. III students to "Goa Science Centre & Planetarium, Panjim, Goa"
10	Details of FDP	04th to 14th March, 2024	Two Faculty members completed "NEP 2020 Orientation and Sensitization Programme" organized by UGC-MMTTC, Shri Guru Tegh Bahadur Khalsa College, University of Delhi
11	Workshop	Saturday, 16th December 2023	Organized One Day Workshop on "Intellectual Property Rights" in collaboration with IQAC, Shivraj College, Gadhinglaj
		Tuesday and Wednesday, 19th and 20th December, 2023	Organized Two Day Workshop on "Aadhar Card Registration and Renovation" in collaboration with Post Office, Gadhinglaj
		Friday, 19th January 2024	Organized One Day Workshop on "Preparation of House Hold Chemicals"
12	Seminar	Thursday, 08th February 2024	Organized Seminar on "Career Opportunity in Pharma Industry"

राष्ट्रीय सेवा योजना अहवाल

- १) दि. १७/०७/२०२३ रोजी प्लास्टिक मुक्ति अभियान कार्यक्रमाचे आयोजन.
- २) राष्ट्रीय सेवा योजनेमध्ये उत्कृष्ट कार्य केल्याबद्दल शिवराज महाविद्यालयास उत्कृष्ट महाविद्यालय कोल्हापूर, जिल्हास्तरीय प्रथम पुरस्कार व प्रा. डॉ. डी. पी. खेडकर यांना उत्कृष्ट कार्यक्रम अधिकारी पुरस्काराने गौरविण्यात आले.
- ३) दि. २०/०७/२०२३ मौजे वडरगे परिसरात २०० वृक्ष लागवड करण्यात आली.
- ४) राष्ट्रीय सेवा योजनेमध्ये उत्कृष्ट कार्य केल्याबद्दल डॉ. जी. जी. गायकवाड यांना लायन्स क्लब, गडहिंग्लज यांच्याकडून उत्कृष्ट कार्यक्रम अधिकारी पुरस्काराने गौरविण्यात आले.
- ५) दि. ०१/१०/२०२३ रोजी राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांच्या जयंती निमित्त महाविद्यालय परिसर स्वच्छता मोहिम राबविण्यात आली.
- ६) दि. १४/१०/२०२३ रोजी 'मेरी माटी मेरा देश' अभिमान कार्यक्रमाचे आयोजन.
- ७) दि. ०६ ते १२ नोव्हेंबर, २०२३ या कालावधी मध्ये स्वच्छ दिवाळी शुभ दिवाळी मोहिमे चे आयोजन.
- ८) दि. ११/१२/२०२३ रोजी 'विकसित भारत-युवकांचा आवाज' कार्यक्रमाचे आयोजन.
- ९) दि. २९/१२/२०२३ रोजी 'विकसित भारत संकल्प यात्रा प्रभात फेरीचे आयोजन.
- १०) दि. ०१/०१/२०२४ रोजी नवमतदार नोंदणी अभियाना अंतर्गत १८ वर्षे पूर्ण करणाऱ्या २०० नवमतदारांची नोंदणी पूर्ण करण्यात आली.
- ११) दि. १४/०२/२०२४ ने २०/०२/२०२४ या कालावधी मध्ये राष्ट्रीय सेवा योजना सात दिवसिय विशेष श्रमसंस्कार शिबिराचे माधाळ येथे आयोजन.
- १२) दि. ०१/०३/२०२४ रोजी शिवसहायता व आपत्ति व्यवस्थापन केंद्र शिवाजी विद्यापिठ, कोल्हापूर एकदिवशीय आपत्ति व्यवस्थापन कार्यशाळेचे आयोजन.
- १३) दि. १४/०३/२०२४ रोजी 'मेरा पहला वोट देश के लिए' या कार्यक्रमाचे आयोजन.
- १४) दि. १५/०३/२०२४ से १८/०३/२०२४ या कालावधी मध्ये मतदार नोंदणी व मतदार जनजागृती कार्यक्रमाचे आयोजन.
- १५) दि. २६/०४/२०२४ रोजी मतदार जनजागृती रॅली चे आयोजन.
- १६) दि. ०१/०५/२०२४ रोजी मी मतदान करणारचं या अर्थाची ऑनलाईन शपथ घेण्यात आली.
- १७) दि. १०/०७/२०२४ रोजी एड्स जनजागृती रॅलीचे आयोजन.
- १८) दि. ०७/१०/२०२३ रोजी महाविद्यालय परिसर स्वच्छतेचे आयोजन.
- १९) दि. २६/११/२०२३ रोजी संविधान रॅली चे आयोजन. कार्यक्रम अधिकारी राष्ट्रीय सेवा योजना

संभाजीराव माने कनिष्ठ महाविद्यालय क्रीडा विभाग अहवाल

तालुकास्तर सांघिक खेळ

१. १९ वर्षाखालील शालेय खो-खो स्पर्धेमध्ये मुलांचा संघ प्रथम क्रमांक . जिल्हास्तरीय स्पर्धेसाठी निवड
२. १९ वर्षाखालील शालेय खो-खो स्पर्धेमध्ये मुलींच्या संघाने तालुकास्तरीय स्पर्धेमध्ये सुवर्णपदक मिळवले.
३. १९ वर्षाखालील फुटबॉल स्पर्धेमध्ये मुलांचा संघ विजयी
४. १९ वर्षाखालील तालुकास्तरीय मुलांचा संघ प्रथम क्रमांक
५. १९ वर्षाखालील तालुकास्तरीय मुलींचा कबड्डी संघ प्रथम क्रमांक
६. १९ वर्षाखालील तालुकास्तरीय कबड्डी स्पर्धेमध्ये मुलांचा संघ प्रथम

वैयक्तिक खेळ

१. मेघना सोमनाथ मोहिते- १०० मीटर व २०० मीटर धावणे- प्रथम
२. वैष्णवी राजेंद्र रावळ- ८०० मीटर प्रथम, १५०० मीटर - प्रथम
३. लक्ष्मी सिदगोंडा पाटील - गोळा फेक- थाळी फेक प्रथम
४. विरजा युवराज चौगुले - थाळीफेक गोळा फेक द्वितीय
५. श्रद्धा दत्तात्रय शिंदे - ट्रिपल जंप व लांब उडी प्रथम
६. चंदना विठ्ठल गोरुले- पंधराशे मीटर, ३००० मीटर -द्वितीय.
७. सुकन्या सुधीर शिवणे- २००, ४०० मीटर प्रथम.
८. ४ X ४०० रिले -प्रथम क्रमांक
१. आरती लक्ष्मण पाटील
२. रसिका सागर शिंदे

३.वैष्णवी राजेंद्र रावळ

४. श्रद्धा दत्तात्रय शिंदे

५. मेघनाथ सोमनाथ मोहिते

९. आर्यन गणपती कांबळे - २००, १०० मी. द्वितीय१०. रमेश राजू पाटील - १०० मीटर प्रथम
११. सोहेल महादेव कांबळे - ४०० मीटर हर्डल्स - प्रथम
१२. ओमकार विजय अर्दाळकर - १५००, ३००० मीटर- प्रथम
१३. समीर प्रमोद रावळ - १०० मीटर हर्डल्स- द्वितीय
- १४ ऋतिक रामकुमार वर्मा - १५०००,३००० मीटर- प्रथम
१४. पार्थ अशोक नांगरे - प्रथम क्रमांक
१५. श्रीधर सचिन धबाले - प्रथम क्रमांक
१६. गौसबी हुसेन पानारी- प्रथम क्रमांक

जिल्हास्तर - सांघिक

१. १९ वर्षाखालील खो खो मुलींचा संघ- प्रथम
२. १९ वर्षाखालील फुटबॉल मुलांचा संघ- प्रथम
३. ४ X ४०० मीटर रिले - प्रथम क्रमांक
१. मेघना सोमनाथ मोहिते
२. वैष्णवी राजेंद्र रावळ
३. श्रद्धा दत्तात्रय शिंदे
४. आरती लक्ष्मण पाटील
५. रसिका सागर शिंदे

वैयक्तिक

१. मेघना सोमनाथ मोहिते- ४०० मीटर - द्वितीय ,२०० मीटर- द्वितीय
२. वैष्णवी राजेंद्र रावळ -८०० मीटर, १५०० मीटर - प्रथम, क्रॉस कंट्री - प्रथम

शिवराज २०२४

३. श्रद्धा दत्तात्रय शिंदे - ट्रिपल जंप - तृतीय .
  ४. सुकन्या सुधीर शिवणे- २०० मीटर - द्वितीय, ४०० मीटर- प्रथम
  ५. ऋतिक रामकुमार वर्मा - ३००० मीटर - प्रथम
- विभागीय स्तर**
१. १९ वर्षाखालील फुटबॉल मुलांचा संघ द्वितीय क्रमांक
  २. ४ X ४०० मीटर रिले - प्रथम क्रमांक
  ३. वैष्णवी राजेंद्र रावळ - १५००, ८०० मीटर व क्रॉस कंट्री - प्रथम
  ४. सुकन्या सुधीर शिवणे - ४०० मीटर- द्वितीय क्रमांक
  ५. राजवर्धन खांडेकर - बॉक्सिंग - सहभाग
  ६. १९ वर्षाखालील मुलींचा खो-खो संघ - सहभाग

राज्यस्तर

१. सुकन्या सुधीर शिवणे -४०० मीटर धावणे -सहभाग
  २. ४४०० मीटर रिले - प्रथम क्रमांक
१. वैष्णवी राजेंद्र रावळ

२. आरती लक्ष्मण पाटील

३. सारिका शिंदे

४.श्रद्धा दत्तात्रय शिंदे

५.मेघना राजाराम मोहिते

३. वैष्णवी राजेंद्र रावळ - १५०० मीटर - प्रथम, ८०० मीटर - प्रथम, क्रॉस कंट्री - द्वितीय.

राष्ट्रीय स्तर

१. वैष्णवी राजेंद्र रावळ- ८०० मीटर धावणे- द्वितीय, १५०० मीटर धावणे- सहभाग, क्रॉस कंट्री - द्वितीय क्रमांक.

संभाजीराव माने ज्युनियर कॉलेजने सन २०२३-२४ मध्ये अथलेटिक्स राज्यस्तरीय स्पर्धेमध्ये ६ सुवर्ण व १ कांस्यपदक प्राप्त केले तसेच राष्ट्रीय अथलेटिक्स स्पर्धेत २ कांस्य १ सुवर्णपदक संपादन केले.

प्रा. जयवंत पाटील

क्रीडा शिक्षक

एनसीसी विभाग अहवाल

राष्ट्रीय छात्र सेनेमधून छात्रांमध्ये नेतृत्व गुण संपन्न व्हावेत व देशासाठी चांगले नागरिक घडावेत या उद्देशाने सन २०२३-२४ या शैक्षणिक वर्षासाठी एकूण ५२ छात्रांना राष्ट्रीय छात्र सेनेमध्ये प्रवेश घेण्यात आला. त्याचबरोबर एन.सी.सी. परीक्षेमध्ये यशस्वी होण्यासाठी कवायत ,शस्त्रज्ञान, नकाशा वाचन ,नागरिक सुरक्षा व आत्मरक्षा अशा विविध प्रकारचे प्रशिक्षण देण्यात आले.

दर सालाप्रमाणे यावर्षी सुद्धा एन.सी.सी. विभागामार्फत अनेक उपक्रम राबवण्यात आले. यामध्ये रक्तदान शिबिर,वृक्षारोपण ,योगा मार्गदर्शन शिबिर ,योगा डे, स्वच्छता अभियान ,क्रांती दिनानिमित्त क्रांतीज्योत रॅली, स्लो सायकलिंग, वॉकिंग, व्यसनमुक्ती शपथ, शिवजयंती रॅली ,पोस्टर प्रेसंटेशन, मोहीम, जागतिक एड्स दिन रॅली, इत्यादी कार्यक्रम घेण्यात आले.

१. रक्तदान शिबिर

एन.सी.सी. विभागामार्फत कॉलेजमध्ये रक्तदान शिबिराचे आयोजन करण्यात आले तरी एचडीएफसी बँक ,केदारी रेडेकर हॉस्पिटल व अर्पण ब्लड बँक कोल्हापूर यांच्या संयुक्त विद्यमानाने रक्तदान शिबिरांमध्ये ४२ पिशव्यांचे संकलन करण्यात आले . एन .सी.सी विभाग प्रमुख कॅप्टन डॉ आर. डी.मगदूम सर, प्रा.जयवंत पाटील सर व एनसीसी कॅडेटने परिश्रम घेतले

२. वृक्षारोपण

०६/०७/२०२३ रोजी शिवराज महाविद्यालयामध्ये ग्राउंड बॉर्डरवर ५० झाडांची लागवड करण्यात आली. वृक्षारोपणामध्ये अॅड दिग्विजय कुराडे यांच्या मार्गदर्शन लाभले या झाडांची लागवड व निगा एनसीसी कॅडेट यांनी केली. सदर

वृक्षारोपणामध्ये आंबा करंज जांभूळ फणस कडुलिंब बेल अशी विविध प्रकारची तीस झाडे लावण्यात आली.

३. योग दिवस

या दिनानिमित्त एनसीसी कॅडेट व विद्यार्थी विद्यार्थिनींनी योग आसने केली .योगा महत्त्व पटवून देण्यात आले व त्याच बरोबर योग एका दिवसापुरता न करता दैनंदिन नियमित करावेत असा सल्ला दिला.

४. योग कॅम्प

०७ ते २०/०६/२०२३ योग दिनानिमित्त महाविद्यालयामध्ये योग सराव शिबिर आयोजित करण्यात आले. हा कॅम्प दहा दिवस राबविण्यात आला. सर्व विद्यार्थ्यांनी उपस्थित राहून योगा सराव शिबिरामध्ये जास्तीत जास्त संख्येने सहभाग नोंदवला. त्याचबरोबर एन.सी.सी कॅडेटने योगावर प्रोजेक्ट बनवले.

५. 'डेंगू प्रतिबंधात्मक'उपक्रम

महाविद्यालयामध्ये एन.सी.सी व क्रीडा विभाग मार्फत शिवराज महाविद्यालय मध्ये आज सकाळी ९.०० वाजता 'डेंगू प्रतिबंधात्मक'उपक्रम आयोजित केला. या उपक्रमामध्ये प्राथमिक आरोग्य केंद्र पिंपळगाव येथून गप्पी मासे आणण्यात आले. व पाण्याच्या टाक्याचा परिसर स्वच्छ करणे व खुल्या पाण्याच्या टाक्यांमध्ये गप्पी मासे सोडणे हा उपक्रम घेण्यात आला .या उपक्रमामध्ये एन. या उपक्रमामध्ये सर्व एन.सी.सी कॅडेट्स उपस्थित होते.

६. क्रांती दिन

दिनांक ९ ऑगस्ट २०२३ रोजी आजादी का अमृत महोत्सव अंतर्गत क्रांती दिनानिमित्त हर घर तिरंगा प्रबोधनासाठी मुत्नाळ येथून क्रांतीज्योत आणण्यात आली. मार्केट यार्ड कमानीपासून मोटरसायकल रॅलीचे आयोजन करण्यात आले. मुतनाळ येथील बिंदू नारायण कुलकर्णी स्मारकातून ज्योत आणण्यात आली . शिवराज महाविद्यालयाचे अध्यक्ष प्राचार्य सर्व शिक्षक व प्रशासकीय कर्मचारी महाविद्यालयाचे विद्यार्थी विद्यार्थिनी यांनी क्रांतीज्योतीचे फुलांच्या वर्षावात स्वागत केले. त्यानंतर

महाविद्यालयाच्या अध्यक्षांनी क्रांतीज्योत महाविद्यालयाच्या प्रांगणात ठेवली. महाविद्यालयाचे प्राचार्य कदम सरांनी शपथ सांगितली सर्व स्टाफ विद्यार्थी विद्यार्थिनींनी शपथ ग्रहण केली. त्यानंतर राष्ट्रगीत झाले अशा रीतीने क्रांतीज्योत रॅली कार्यक्रम मोठ्या उत्साहाने व आनंदाने पार पडला.

७. स्लो सायकलिंग चॅलेंज

दिनांक ११ ऑगस्ट २०२३ रोजी सकाळी आठ वाजता शिवराज महाविद्यालयांमध्ये स्लो सायकली स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. त्यामध्ये एनसीसी त्याचबरोबर स्पोर्ट्स विभागातील विद्यार्थ्यांनी मोठ्या प्रमाणात सहभाग घेतला होता. स्पर्धेचे आयोजन कॅप्टन डॉक्टर आर डी मगदूम सर यांच्या अध्यक्षतेखाली पार पडले.

८. वॉकिंग चॅलेंज

दिनांक १० व १२ ऑगस्ट २०२३ रोजी शिवराज महाविद्यालयांमध्ये वॉकिंग या कार्यक्रमाचे नियोजन शिवराज महाविद्यालयाचे अध्यक्ष, उपाध्यक्ष व एन.सी.सी विभाग प्रमुख कॅप्टन डॉ आर डी मगदूम सर व प्राध्यापक जयवंत पाटील सर यांनी केले. या कार्यक्रमांमध्ये एन.सी.सी कॅडेट व शिवराज महाविद्यालयाचे क्रीडा विभागाचे सर्व विद्यार्थी सहभागी होते एन.सी.सी कॅडेट व क्रीडा विभागाचे विद्यार्थ्यांनी ९० मिनिटांमध्ये १०००० स्टेप्स पूर्ण केल्या. विद्यार्थ्यांनी मोठ्या प्रमाणात सहभाग दाखवला अशा रीतीने हा कार्यक्रम खूप छान रीतीने पार पडला.

९. शिवजयंती रॅली

रविवार दिनांक १९ फेब्रुवारी २०२३ रोजी सायंकाळी छत्रपती शिवाजी महाराज जयंती निमित्त गडहिंग्लज शहरांमधून भव्य मिरवणूक आयोजित करण्यात आली. मिरवणुकीत सर्व एनसीसी कॅडेट ने सहभाग नोंदवला. सर्व विद्यार्थ्यांनी मराठमोळ्या पोशाखामध्ये सहभाग घेतला .

१०. जागतिक एड्स दिन रॅली

आज दिनांक १ डिसेंबर २०२३ रोजी जागतिक एड्स दिनानिमित्त शिवराज महाविद्यालयांमध्ये रॅलीचे नियोजन

करण्यात आले होते. जागतिक एड्स दिनानिमित्त जीवन आधार ए आर टी सेंटर उपजिल्हा रुग्णालय गडहिंग्लज येथे शिवराज महाविद्यालय एनसीसी व क्रीडा विभागामार्फत १ डिसेंबर रोजी जागतिक एड्स दिन सप्ताह निमित्त एड्स जनजागृती रॅली काढण्यात आली. शिवराज महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ एस. एम. कदम सर महाविद्यालयाचे एनसीसी कॅडेट व क्रीडा विभागाचे विद्यार्थी विद्यार्थिनींनी सहभागी होते. सर्वप्रथम एआरटी सेंटर

रुग्णालयामार्फत आलेल्या कॉलेजचे स्वागत करण्यात आले. सर्व कॉलेजमधून आलेल्या शिक्षकांची सत्कार करण्यात आले व डॉक्टर वाय पी पाटील सर यांनी एड्स दिनाचे महत्त्व आणि आपण त्यासाठी करावयाचे प्रयत्न याबद्दल माहिती सांगितली गेली त्यानंतर रॅलीचे रिबीन कापून उद्घाटन केले व रॅली उपजिल्हा रुग्णालयापासून सुरू झाली आणि आजरा रोड वरून स्टॅन्ड जवळील मेन चौकापर्यंत ही रॅली काढण्यात आली. तिथे रॅलीची सांगता करण्यात आली अशा रीतीने जागतिक एड्स दिनानिमित्त जनजागृती रॅली संपन्न झाली.

एनसीसी मार्फत राष्ट्रीय छात्र सेनेचे राष्ट्रीय कॅम्प घेतले जातात. यासाठी आपल्या शिवराज महाविद्यालया मधून अनेक कॅडेट्स सहभागी झाले होते.

१. आर्मी अटॅचमेंट कॅम्प :

या कॅम्प साठी आमच्या शिवराज महाविद्यालयातील चार कॅडेट ची निवड झाली होती. त्यामध्ये अहमदनगर येथे झालेल्या डब्ल्यू शुभम मोहन पाटील व उद्ध शुभम संजय धनवडे यांची निवड झाली होती आणि पुणे येथे झालेल्या उटचड अभिषेक कृष्णा कांबळे व उद्ध विशाल भीमराव राऊत यांची निवड झाली होती. त्यांनी अगदी उमेदीने या कॅम्पमध्ये सहभाग नोंदवला. हा एक राष्ट्रीय कॅम्प आहे. यामध्ये त्यांनी फौजी जीवनशैलीचा अनुभव घेतला. या कॅम्पमध्ये कॅडेट्सना युद्ध पातळीवरची प्रशिक्षण देण्यात येते. त्याचबरोबर मॅप रिडिंग, युद्धात वापरण्यात येणारे कौशल्य आणि नवीन शस्त्रांची माहिती देण्यात येते.

२. स्पेशल नॅशनल इंटिग्रेशन कॅम्प :

हा एक राष्ट्रीय स्तरावरील कॅम्प असून आमच्या महाविद्यालयांमधून यावर्षी डणज शुभांगी संजय पाटील यांची निवड करण्यात आली. या कॅम्प मधील सांस्कृतिक कार्यक्रम विविध राज्यातील पारंपारिक संस्कृती व राहणीमान यांचे दर्शन होते.

३. थल सेना कॅम्प :

ओरस येथे झालेल्या थल सेना कॅम्पमध्ये आमच्या शिवराज महाविद्यालयातून दोन कॅडेट ची निवड झाली होती. त्यामध्ये उझड आदित्य सुभाष सुतार व डन्नड शुभम मनोहर पाटील यांची निवड झाली होती व त्यांनी अगदी उमेदीने या कॅम्प साठी सहभाग नोंदवला. त्यांना या कॅम्पमध्ये ऑप्टिकल ट्रेनिंग मॅप रीडिंग, जर्जिंग डिस्टन्स, फील्ड सिग्नल, इत्यादी प्रशिक्षण दिले गेले.

४. इंटर ग्रुप कॉम्पिटिशन (IGC-RDC) :

पुणे येथे झालेल्या इंटर ग्रुप कॉम्पिटिशन कॅम्प साठी आमच्या शिवराज महाविद्यालयातून SGT रिद्धी प्रसाद डवरी यांची निवड झाली त्यांनी .या कॅम्पमध्ये उत्स्फूर्तपणे आणि अगदी उमेदीने या कॅम्प मध्ये सहभाग नोंदवला. या कॅम्पमधून कॅडेट्सची दिल्ली येथे होणाऱ्या रिपब्लिक डे कॅम्प साठी निवड होते.

ऑल सीनियर्स :-

१. SUO पाटील शुभांगी संजय
२. JUO पाटील सानिका विजय
३. JUO पाटोळे आकांक्षा जोतिबा
४. CQMS कांबळे अभिषेक कृष्णा

५. SGT पाटील शुभम मोहन

६. CPL देसाई श्रद्धा संतोष

७. LCPL नाईक आदित्य बाळू

८. CPL विशाल भीमराव राऊत
आर्मी अटॅचमेंट कॅम्प पुणे

९. CQMS अभिषेक कृष्णा कांबळे
आर्मी अटॅचमेंट कॅम्प पुणे

१०. CDT शुभम संजय धनवडे
आर्मी अटॅचमेंट कॅम्प अहमदनगर

११. SGT शुभम मोहन पाटील
आर्मी अटॅचमेंट कॅम्प अहमदनगर

१२. SUO शुभांगी संजय पाटील
स्पेशल नॅशनल इंटिग्रेशन कॅम्प

१३. SGT रिद्धी प्रसाद डवरी
इंटर ग्रुप कॉम्पिटिशन (खन्नड-ठऊड)

सन २०२२ - २३ मध्ये भरती झालेले एनसीसी कॅडेट्स
आर्मी मध्ये भरती झालेले :

१. CDT अधिलेश बाळू शिंदे

२. CDT प्रथमेश पुंडलिक पाटील

३. CDT चैतन्य बाळू माने

नेव्ही मध्ये भरती झालेले कॅरेट्स :

१. CDT सानिका सुनील कदम

२. CDT पायल अजित जांभळे

कॅप्टन, डॉ. राहूल मगदूम

एनसीसी प्रमुख

क्रीडा अहवाल

चालू शैक्षणिक वर्षात आमच्या महाविद्यालयात जिमखाना विभागाने राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावर विशेष उल्लेखनीय संपादन करून शिवराज महाविद्यालयाचे नाव संपूर्ण भारतात चमकवले आहे. या वर्षाची विशेष कामगिरी म्हणजे थलेटिक्स या खेळाचे शिवाजी विद्यापीठाचे झोनल व इंटर झोनलची जनरल चॅम्पियनशिप आमच्या महाविद्यालयाने १३ व्यांदा पटकावली तसेच यावर्षी राष्ट्रीय स्पर्धेत १६ खेळाडू तर वेस्ट झोन स्पर्धेत १२ खेळाडू चमकले व पदक सुद्धा मिळवले आहेत. दर साला प्रमाणे यावर्षी सुद्धा आम्ही शिवाजी विद्यापीठाची अंतर विभागीय महिला फुटबॉल स्पर्धा व शिवाजी विद्यापीठाची आंतर विभागीय मलखांब व रोख मलखांब (पुरुष व महिला) या स्पर्धांचे उत्कृष्ट आयोजन आमच्या महाविद्यालयाने केले.

या वर्षातील यशस्वी खेळाडू पुढीलप्रमाणे:

१. श्रुती तानाजी चौगुले (B.A I)

- A. उत्तराखंड (गडवाल)येथे दिनांक १४ ते १७ सप्टेंबर २०२३ रोजी झालेल्या कयाकिंग स्पर्धेत घ४-१००० मीटर मध्ये सुवर्णपदक K२ ५००मीटर कास्यपदक घ४५०० मिटर ज४ २०० मीटर मध्ये या स्पर्धेत श्रुतीने एक सुवर्ण आणि तीन कास्यपदक अशी चार पदके पटकावली.
- B. गोवा येथे दिनांक ५ नोव्हेंबर २०२३ रोजी झालेल्या ३४ व्या राष्ट्रीय कयाकिंग स्पर्धेत ज४ ५०० मीटर या क्रीडा प्रकारात रोप्यपदक पटकावले.
- C. भोपाळ मध्य प्रदेश येथे दिनांक १६ ते १९ डिसेंबर २०२३ रोजी झालेल्या ३४ व्या राष्ट्रीय केनॉय प्रिंट चॅम्पियनशिप वरिष्ठ पुरुष व महिला स्पर्धेत K४ १००० मीटर मध्ये सुवर्णपदक ज४ ५०० मीटर मध्ये रौप्य पदक ज४ २०० मीटर मध्ये रौप्य पदक पटकावले. या स्पर्धेत एकूण १ सुवर्ण २ रोप्यपदक अशी तीन पदके

पटकावली.

२.समीक्षा तुकाराम गावडे (MA-I)

- A. सुरेश ज्ञान विहार यूनिवर्सिटी जयपुर राजस्थान येथे दिनांक २३ ते २६ डिसेंबर २०२३ रोजी अखिल भारतीय आंतर विद्यापीठ मलखांब स्पर्धेत पिरॅमिड या क्रीडा प्रकारात शिवाजी विद्यापीठाला सांघिक सुवर्णपदक मिळवून दिले.
- B. इ.आसाम येथे दिनांक १८ ते २१ फेब्रुवारी २०२४ रोजी झालेल्या चौथ्या खेळो इंडिया युनिव्हर्सिटी गेम २०२३ या स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठ संघातून सहभाग

३. प्राजक्ता वसंत गावडे (MA -I)

- A. सुरेश ज्ञान विहार यूनिवर्सिटी जयपुर येथे दिनांक २३ ते २६ डिसेंबर रोजी अखिल भारतीय अंतर विद्यापीठ मलकाम स्पर्धेत पिरॅमिड या क्रीडा प्रकारात शिवाजी विद्यापीठाला संगीत सुवर्णपदक मिळवून दिले.
- B. आसाम येथे दिनांक १८ ते २१ फेब्रुवारी रोजी झालेल्या चौथ्या खेळो इंडिया युनिव्हर्सिटी गेम २०२३ या स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठ संघातून सहभाग.

४. रवींद्र सुरेश पाटील (BA -I)

- A. बघतो सुरेश ज्ञान विहार यूनिवर्सिटी जयपुर राजस्थान येथे दिनांक २३ ते २६ डिसेंबर रोजी अखिल भारतीय अंतरविद्यापीठ मलकाम स्पर्धेत पिरॅमिड या क्रीडा प्रकारात शिवाजी विद्यापीठाला सांघिक सुवर्णपदक मिळवून दिले.
- B. आसाम येथे दिनांक १८ ते २१ फेब्रुवारी रोजी झालेल्या चौथ्या खेळो इंडिया युनिव्हर्सिटी गेम २०२३ या स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठ संघातून सहभाग.

५. सृष्टी श्रीधर रेडेकर (BSC- II)

- A. स्वामी रामानंद मराठवाडा तीर्थ विद्यापीठ नांदेड येथे

- दिनांक १० मार्च २०२४ रोजी झालेल्या अखिल भारतीय आंतर विद्यापीठ स्पर्धेत क्रॉसकंट्री स्पर्धेत सांघिक रोप्य पदक पटकावले.
- B. बिहार येथे फेब्रुवारी महिन्यात झालेल्या २० वर्षांखाली राष्ट्रीय क्रॉस कंट्री स्पर्धेत सांघिक सुवर्णपदक पटकावले.
- C. तामिळनाडू येथे सप्टेंबर महिन्यात झालेल्या २० वर्षांखालील अथलेटिक स्पर्धेत तीन ३००० मिटर या क्रीडा प्रकारात सहभाग
- ६. आरती प्रवीण जाधव (BA -I)**
- A. पंजाब युनिव्हर्सिटी पटियाला येथे दिनांक १९ ते २२ मार्च २०२४ रोजी झालेल्या अखिल भारतीय आंतर विद्यापीठ क्यारिकिंग स्पर्धेत K४ ५०० मीटर या क्रीडा प्रकारात रोप्य पदक व K४ ५००० मीटर या क्रीडा प्रकारात कास्यपदक पटकावले.
- B. ३७ व्या गोवा येथे झालेल्या दिनांक ५ नोव्हेंबर २०२३ रोजी झालेला ३७ व्या राष्ट्रीय स्पर्धेत केनोय सेलेल्लोम सी- १ या क्रीडा प्रकारात सहभाग .
- ७. ऋतुजा हिम्मतराव पाटील (MCOM- I)**
- A. पंजाबी यूनिव्हर्सिटी पटियाला येथे दिनांक १९ ते २२ मार्च २०२४ रोजी झालेल्या अखिल भारतीय आंतर विद्यापीठ स्पर्धेत K४ ५०० मीटर या प्रकारात रोपे पदक व K४ ५००० मीटर या क्रीडा प्रकारात कास्यपदक पटकावले
- ८. स्नेहल सर्जेराव पाटील (MCOM-I)**
- A. पंजाब युनिव्हर्सिटी पटियाला येथे दिनांक १९ ते २२ मार्च रोजी झालेल्या अखिल भारतीय आंतर विद्यापीठ स्पर्धेत K४५०० मीटर या क्रीडा प्रकारात रोप्य पदक K४ ५००० मीटर या क्रीडा प्रकारात कास्यपदक पटकावले.
- ९. अक्षता प्रभाकर भाईगडे (MA-I)**
- A. अण्णा युनिव्हर्सिटी चेन्नई येथे दिनांक १ ते ४ डिसेंबर २०२४ रोजी झालेल्या साऊथ वेस्ट झोन आंतर विद्यापीठ योगासन स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठ संघाला

सुवर्णपदक मिळवून दिले

- B. के आय आय टी डिमड युनिव्हर्सिटी भुवनेश्वर ओडीसा येथे दिनांक २५ ते २७ डिसेंबर २०२३ रोजी झालेल्या अखिल भारतीय आंतर विद्यापीठ स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठ संघातून सहभाग

१०. वैष्णवी परशराम हजारे (MA -I)

- A. अण्णा युनिव्हर्सिटी चेन्नई येथे दिनांक १ ते ४ डिसेंबर २०२४ रोजी झालेल्या साऊथ वेस्ट झोन आंतर विद्यापीठ योगासन स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठ संघाला सुवर्णपदक मिळवून दिले
- B. के आय आय टी डिमड युनिव्हर्सिटी भुवनेश्वर ओडीसा येथे दिनांक २५ ते २७ डिसेंबर २०२३ रोजी झालेल्या अखिल भारतीय आंतर विद्यापीठ स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठ संघातून सहभाग

११. संदेश दत्तात्रय कुरळे (BCOM- III)

- A. AITM युनिव्हर्सिटी ग्वालियर (मध्य प्रदेश) ३० नोव्हेंबर ते ४ डिसेंबर झालेल्या वेस्ट झोन आंतर विद्यापीठ टेनिस स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठ संघाला सुवर्णपदक मिळवून दिले
- A. मणिपाल युनिव्हर्सिटी जयपूर (राजस्थान) येथे दिनांक रोजी झालेल्या अखिल भारतीय आंतर विद्यापीठ टेनिस स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठ संघातून सहभाग
- C. गुवाहाटी आसाम येथे दिनांक झालेल्या ४^थ ह खेले इंडिया युनिव्हर्सिटी गेम २०२३ टेनिस स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठ संघातून सहभाग

१२. अनुष्का रवींद्र पाटील (MSC -I)

१. मानव रचना इंटरनॅशनल युनिव्हर्सिटी इन्स्टिट्यूट ऑफ रिसर्च अँड स्टडी फरीदाबाद ८ ते ११ डिसेंबर रोजी झालेल्या अखिल भारतीय आंतर विद्यापीठ शूटिंग स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठ संघातून सहभाग
२. कुरुक्षेत्र युनिव्हर्सिटी कुरुक्षेत्र (हरियाणा) येथे दिनांक ३ ते ८ जानेवारी २०२४ रोजी झालेल्या साउथ वेस्ट

झोन इंटर युनिव्हर्सिटी शूटिंग स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठ संघातून सहभाग

१३. गौरव विठोबा चव्हाण (BA-II)

- A. SRM इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स अँड टेक्नॉलॉजी कट्टणकुलतुर (चेन्नई) येथे दिनांक २ ते ४ फेब्रुवारी २०२४ रोजी झालेल्या अखिल भारतीय आंतर विद्यापीठ स्विमिंग स्पर्धेत ५० मीटर बॅकस्ट्रोक या क्रीडा प्रकारातून सहभाग
- B. B.A.SRM इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स अँड टेक्नॉलॉजी कट्टणकुलतुर (चेन्नई) येथे दिनांक २ ते ४ फेब्रुवारी २०२४ रोजी झालेल्या साउथ वेस्ट झोन स्विमिंग स्पर्धेत ५० मीटर बॅकस्ट्रोक या क्रीडा प्रकारातून सहभाग

१६. कृतिका रामलिंग शहापूरकर (BCOM-II)

- A. चंदीगड युनिव्हर्सिटी मोहाली (पंजाब) येथे दिनांक २९ ते ३१ डिसेंबर २०२३ रोजी झालेल्या साउथ वेस्ट झोन इंटर युनिव्हर्सिटी बॉक्सिंग स्पर्धेत ४६ ते ४८ किलो वजनी गटात शिवाजी विद्यापीठ संघातून सहभाग

१७. सृष्टी गणपत हूलसार (BA -I)

- A. ITM युनिव्हर्सिटी ग्वालियर येथे दिनांक २२ ते २६ डिसेंबर २०२३ रोजी झालेल्या वेस्ट झोन इंटर युनिव्हर्सिटी फुटबॉल स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठ संघातून सहभाग

१६. प्रफुल जालिंदर थोरात (BA-III)

- A. फिजिकल एज्युकेशन अँड स्पोर्ट्स युनिव्हर्सिटी तामिळनाडू येथे दिनांक ४ ते ७ जानेवारी २०२४ झालेल्या अखिल भारतीय आंतर विद्यापीठ थलेटिक्स स्पर्धेत गोलाफेक या क्रीडा प्रकारातून शिवाजी विद्यापीठ संघातून सहभाग
- B. B.KIIT डिमंड युनिव्हर्सिटी भुवनेश्वर येथे दिनांक २६ ते २९ डिसेंबर २०२३ रोजी झालेल्या वेस्ट झोन इंटर युनिव्हर्सिटी थलेटिक्स स्पर्धेत गोलफेक या क्रीडा प्रकारातून शिवाजी विद्यापीठ संघातून सहभाग

- C. नागपूर युनिव्हर्सिटी येथे दिनांक १३ ते १५ जानेवारी रोजी झालेल्या पंचविसाव्या महाराष्ट्र राज्य अंतर विद्यापीठ स्पर्धेत अथलेटिक्स स्पर्धेत गोळाफेक या क्रीडा प्रकारात सुवर्णपदक पटकावले

१४. धैर्यशील धनाजी गायकवाड (BA-I)

- A. फिजिकल एज्युकेशन अँड स्पोर्ट्स युनिव्हर्सिटी तामिळनाडू येथे दिनांक ४ ते ७ जानेवारी २०२४ झालेल्या अखिल भारतीय आंतर विद्यापीठ थलेटिक्स स्पर्धेत उंच उडी या क्रीडा प्रकारातून शिवाजी विद्यापीठ संघातून सहभाग
- B. KIIT डिमंड युनिव्हर्सिटी भुवनेश्वर येथे दिनांक २६ ते २९ डिसेंबर २०२३ रोजी झालेल्या वेस्ट झोन इंटर युनिव्हर्सिटी थलेटिक्स स्पर्धेत उंच उडी या क्रीडा प्रकारातून शिवाजी विद्यापीठ संघातून सहभाग
- C. नागपूर युनिव्हर्सिटी येथे दिनांक १३ ते १५ जानेवारी रोजी झालेला २५ व्या महाराष्ट्र राज्य अंतर विद्यापीठ अथलेटिक स्पर्धेत उंच उडी या क्रीडा प्रकारात सुवर्णपदक पटकावले

१६. अथर्व शितल कर्नाळे (BA -I)

- A. MGM युनिव्हर्सिटी औरंगाबाद येथे दिनांक २३ ते २६ डिसेंबर २०२३ रोजी साऊथ वेस्ट झोन इंटर युनिव्हर्सिटी फेन्सिंग शिवाजी विद्यापीठ संघातील सहभाग

१९. दिपाली संजय पाटील (BA-III)

- A. अवधेश प्रताप सिंग युनिव्हर्सिटी रेवा येथे दिनांक २४ ते २६ जानेवारी २०२४ रोजी झालेल्या वेस्ट झोन इंटर युनिव्हर्सिटी खो-खो स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठ संघातून सहभाग
- B. डॉक्टर बाबासाहेब आंबेडकर तंत्रनिकेतन विद्यापीठ लोणेरी येथे झालेल्या दिनांक ३ ते ७ फेब्रुवारी २०२४ रोजी २५ व्या महाराष्ट्र राज्य अंतर विद्यापीठ खो खो शिवाजी विद्यापीठ संघाला सुवर्णपदक मिळवून दिले
२०. आश्लेषा सागर मांगले (BSC- II)

A. नागपूर युनिव्हर्सिटी येथे दिनांक १३ ते १५ जानेवारी २०२४ रोजी झालेल्या २५ व्या महाराष्ट्र राज्य अंतर विद्यापीठ अथलेटिक स्पर्धेत ४६ ४०० मीटर रिले स्पर्धेत रोपे पदक पटकावले तर ८०० मीटर आणि १५००मीटर धावणे या क्रीडा

२१. देवयानी शिवानंद चौगुले (BA -I)

नाशिक येथे दिनांक ४ ते ५ऑक्टोबर २०२३ रोजी झालेल्या ३७ व्या महाराष्ट्र राज्य जूनियर अथलेटिक्स स्पर्धेत कोल्हापूर जिल्हा संघातून सहभाग

२२. युवराज मारुती वाकसे (BA -I)

A. नाशिक येथे दिनांक ४ ते ५ऑक्टोबर २०२३ रोजी झालेल्या ३७ व्या महाराष्ट्र राज्य जूनियर अथलेटिक्स स्पर्धेत १०००मीटर धावणे क्रीडा प्रकारात सोपे पदक पटकावले या वैयक्तिक यशासोबतच आमच्या खेळाडूंनी सांघिक घवघवीत यश मिळवले आहे

१. चंद्राबाई सांतापा शेंदुरे कॉलेज हुपरी येथे दिनांक २० डिसेंबर २०२३ रोजी झालेल्या शिवाजी विद्यापीठ अंतर्गत इंटरनल क्रॉस कंट्री स्पर्धेत मुलींचा संघाने उपविजेते पद पटकावले तर मुलांच्या संघाने तृतीय क्रमांक पटकावला.

क्रॉसकंट्री मुलींच्या उपविजेता संघ

१. सृष्टी श्रीधर रेडेकर BSC- II
२. आश्लेषा सागर मांगले BSC- II
३. संपदा बाबासाहेब पाटील BSC-I
४. वैष्णवी विजय भोईटे BSC-I
५. शुभांगी संजय पाटील BCOM-III
६. आकांक्षा ज्योतिबा पाटोळे BCOM-III

क्रॉसकंट्री मुलांचा तृतीय क्रमांकाचा संघ

१. विवेक नारायण मोरे MA-I
२. युवराज मारुती वाकसे BA-I
३. रोहन बाबू चौगुले BA-I
४. ओमकार आनंद चौथे BA-I

५. संकेत अशोक बरकाळे BA-I

६. पुष्पक अशोक खवरे BCOM- II

२. श्रीपतराव चौगुले आर्ट्स अँड सायन्स कॉलेज माळवाडी कोतोली येथे दिनांक ९ ऑक्टोबर २०२३ रोजी शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर झोनल महिला खो खो स्पर्धेत मुलींच्या संघाने उपविजेते पद पटकावले.

झोनल महिला खो-खो

१. दिपाली संजय पाटील BA-III
२. आरती इराप्पा पवार BA-II
३. नंदिनी अनिल मोकाशी BA-II
४. अस्मिता संजय केसरकर BCOM -I
५. वैष्णवी संभाजी देवरकर BCOM -II
६. सानिका उत्तम गुंजकर BA-I
७. पल्लवी विलास जाधव BCOM -III
८. आरती इराणा न्हावी BA-II
९. अस्मिता लक्ष्मण पाटील BA-I
१०. आकांक्षा ज्योतिबा पाटोळे BCOM

३. दिनांक १७ ते १९ नोव्हेंबर २०२३ रोजी न्यू कॉलेज कोल्हापूर येथे आयोजित शिवाजी विद्यापीठ आंतर विभागीय एथलेटिक स्पर्धेचे सर्वसाधारण विजेते पद (चॅम्पियनशिप) १३ व्या आमच्या महाविद्यालयाने पटकावली याचबरोबर दिनांक ३ ते ५ नोव्हेंबर २०२३ रोजी आर्ट्स अँड कॉमर्स कॉलेज कोवाड आयोजित शिवाजी विद्यापीठ विभागीय थलेटिक्स स्पर्धेचे सर्वसाधारण विजेतेपद (चॅम्पियनशिप) आमच्या महाविद्यालय पटकावली.

चॅम्पियनशिप मिळवून देणारे खेळाडू पुढील प्रमाणे:

शिवाजी विद्यापीठ विभागीय थलेटिक्स चॅम्पियनशिप मुली

१. सृष्टी रेडेकर BSC- II
२. देवयानी चौगुले BA -I
३. सीमा नांदुलकर BSC- II
४. आश्लेषा मांगले BSC- II

५. आरती पवार BA-II
  ६. सानिका गुंजकर BA-I
  ७. भक्ती पोटे BA-II
  ८. रोहिणी पाटील MA-I
  ९. पल्लवी जाधव BCOM -III
  १०. पायल जांभळे BSC -II
  ११. नंदिनी मोकाशी BA-I
  १२. दिपाली पाटील BA-III
  १३. मयुरी आरडे MCOM-II
  १४. अस्मिता पाटील BA-I
  १५. सानिका पाटील BA-III
  १६. स्वाती कांबळे MA-I
  १७. सेजल पाटील BA-III
  १८. प्रियांका नावलगी BSC- II
  १९. संपदा पाटील BCOM -I
- मुले:**
१. युवराज बाबर BSC-II
  २. रोहन केसरकर BCOM-III
  ३. विशाल राऊत BA-II
  ४. तेजस पाटील BCAIII
  ५. संकेत बरकाळे BA-III
  ६. पुष्पक खवरे BCOM -II
  ७. रोहन चौगुले BA
  ८. युवराज वाकसे BA-I
  ९. ओमकार चौथे BA-I
  १०. धैर्यशील गायकवाड BA-I
  ११. प्रफुल थोरात BA-III
  १२. ऋषिकेश काटे MA-II
  १३. महादेव चौगुले BSC-III
  १४. चैतन्य माने BA-II
  १५. अपूर्व पाटील BA-I

१६. प्रभंजन खेडेकर BCOM-II

१७. महेश मांगले MA-I

इंटर झोनल मलखांब रोग मलखांब पुरुष व महिला स्पर्धा
इंटर झोनल महिला फुटबॉल स्पर्धा

त्याचबरोबर या शैक्षणिक वर्षात आमच्या महाविद्यालयाने शिवाजी विद्यापीठ अंतर विभागीय इंटरनल मलखांब रोग मलखांब पुरुष व महिला स्पर्धा व शिवाजी विद्यापीठ अंतर विभागीय इंटरनल महिला फुटबॉल स्पर्धेचे उत्कृष्ट आयोजन आमच्या महाविद्यालयाने केले .

क्रीडा महोत्सव २०२३-२४

महाविद्यालयातील विद्यार्थी आणि विद्यार्थिनींमध्ये खिलाडी वृत्ती तयार व्हावी व खेळाविषयी आवड निर्माण व्हावी म्हणून आम्ही 'वार्षिक क्रीडा महोत्सव २०२३-२४' चे आयोजन केले. यामध्ये कबड्डी पुरुष महिला खो-खो पुरुष महिला क्रिकेट पुरुष महिला रस्सीखेच पुरुष महिला अथलेटिक्स पुरुष महिला बुद्धिबळ पुरुष महिला शरीर सौष्ठव पुरुष स्पर्धेचे आयोजन करून निपेक्षणे स्पर्धा पार पाडण्यात आल्या या स्पर्धेतील विजेते खेळाडूंना प्रमाणपत्र व पारितोषिक देऊन गौरवण्यात आले त्याचबरोबर राज्य राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय खेळाडूंना ट्रॅक सूट देऊन त्यांचा गौरव करण्यात आला.

तंदुरुस्ती शिबिर

क्रीडा विभागाने महिलांच्या आत्मसंरक्षणासाठी महाविद्यालयातील सर्व महिला व मुलींकरिता पाच दिवसाची तज्ञ मार्गदर्शन मार्फत कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले.

शारीरिक तंदुरुस्ती शिबिर

महाविद्यालयातील सर्व विद्यार्थी विद्यार्थिनी साठी वर्षाच्या सुरुवातीला दहा दिवस योगा विषय विशेष प्रशिक्षण शिबिर व दहा दिवस कालावधीचा शारीरिक तंदुरुस्ती शिबिर आयोजित करण्यात आले व स्पर्धासाठी जाण्याच्या आधी प्रत्येक वेळा प्रकाराचा दहा दिवसीय विशेष प्रशिक्षण शिबिर आयोजित करून महाविद्यालय संघाची निवड करण्यात आली

वैयक्तिक अहवाल

प्रा. किशोर अदाटे

1. Participated in the DIDAC Academy workshops at DIDAC India 2023 in Bengaluru, from October 17th to 19th, 2023.
2. Attended the Revised Syllabus Workshop for B.Sc. II (NEP 2020) on Tuesday, October 26th, 2023 at ASC College, Palus Dist. Sangli
3. Served as the Chairman of the SEC Course Basket for B.Sc. I Zoology BOS Subcommittee.
4. Honored with the World Class Researcher Award on November 10th, 2023, by the World Class Educator Honors - 23, held in Mumbai.
5. Acted as the Coordinator for the two-day National Conference on February 15th and 16th, 2024, organized by the Faculty of Computer Science.
6. Published a research paper titled "Assessment of Bird Species Diversity in Chikotra Dam, Ajara, Kolhapur" in the International Journal of Science and Research (IJSR), with ISSN (2319-7064) and SJIF (2022) rating of 7.942.
7. Authored a Handbook of Practical Zoology for B.Sc. II Zoology students.
8. Served as the Chairman of the Ethical Committee at Late Kedari Redekar Ayurvedic College, Gadhinglaj.
9. Held the position of in charge Head of Department of Food Science and Microbiology at the College.
10. Acted as the CAP Director for both Semesters Internal Examinations at the College.
11. Worked as the NAAC Coordinator at the College. Facilitating the accreditation process for numerous other colleges.
12. Successfully completed the NEP 2020 Orientation and Sensitization Programme organized by Malvia Mission Teacher Training Programme, from January 9th to 18th, 2024.

वैयक्तिक अहवाल

डॉ. एस. आर. शहापूरकर

१. '२१ व्या शतकातील आपत्ती व्यवस्थापन व उपाययोजना : काळाची गरज' या संशोधन पुस्तिकेचे मुख्य संपादक.
२. भोगावती महाविद्यालय, कुरुकली, ता. करवीर, जि. कोल्हापूर येथील 'मराठी साहित्यातील पर्यावरणाचे विविधांगी चित्रण' या ISBN पुस्तकामध्ये 'मराठी काव्य साहित्यातील पर्यावरणाचे विविधांगी चित्रण' या विषयावरील शोधनिबंध प्रसिद्ध. पान नंबर १०१ अनुक्रमांक २९
३. 'नवीन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२०: विचार मंथन' या विषयावर संशोधन पेपर प्रकाशित.
४. 'महात्मा ज्योतिराव फुले यांचे राजकीय व सामाजिक विचार' या विषयावर कन्या महाविद्यालय, इचलकरंजी येथे शोधनिबंध प्रकाशित.
५. 'राजा शिवछत्रपती : जीवन कार्य आणि विचार' या विषयावर संशोधन पेपर प्रकाशित.

वैयक्तिक अहवाल

श्री. संतोष एन. पाटील

- 'चांगभल' हा ग्रामीण कथासंग्रह प्रकाशित (जानेवारी २०२४)
- 'आपलं एफ. एम. रेडीओ स्टेशन सांगली' वरून 'मुलाखत' व स्वलिखित कथा 'हिरवं सपान' चे प्रसारण. (दि. ०२/०४/२०२३)
- छत्रपती राजर्षि शाहू विद्यानिकेतन कोल्हापूर मार्फत प्रसिद्धीपासून दूर राहिलेल्या प्रतिभावतांना दिला जाणारा झाकलेली माणके, २०२३ पुरस्कार प्रदान, (दि. ०८/०५/२०२३)
- सर्वस्पर्शी कथास्पर्धा नाशिक २०२३ या राज्यस्तरीय कथास्पर्धेत 'चांगभल' कथेला प्रथम क्रमांकाचे पारितोषिक प्राप्त, (दि. १५/०८/२०२३)
- 'आकांक्षा' प्रकाशन नागपूर यांच्यावतीने घेण्यात आलेल्या राज्यस्तरीय कथास्पर्धा २०२३ मध्ये मुलूख कथेला प्रथम क्रमांकाचे पारितोषिक प्राप्त. (दि. १७/०८/२०२३)
- 'शब्दशब्दसारथी पुणे' यांच्या वतीने आयोजित शब्दवेध या 'राज्यस्तरीय कथालेखन स्पर्धा २०२३' मध्ये 'शर्यत' कथेला तृतीय क्रमांकाचे पारितोषिक प्राप्त, (२३/१२/२०२३)
- 'कथाप्रतिभा स्पर्धा, पुणे २०२३' या राज्यस्तरीय कथास्पर्धेत 'गुप्तधन' कथेला विशेष उल्लेखनीय पारितोषिक प्राप्त (दि. १५/०८/२०२३)
- 'तितिक्षा इंटरनॅशनल, पुणे' आयोजित राज्यस्तरीय उत्कृष्ट ग्रंथ पुरस्कार स्पर्धेमध्ये 'चांगभल' कथासंग्रहाला द्वितीय क्रमांकाचे पारितोषिक प्राप्त.

दि प्रेस अँड रजिस्ट्रेशन ऑफ बुक अँक्ट नियम फॉर्म नं. ४ प्रमाणे निवेदन

प्रकाशन स्थळ	:	शिवराज साहित्य, वाणिज्य आणि डी. एस. कदम विज्ञान महाविद्यालय, गडहिंग्लज, जि. कोल्हापूर
प्रकाशन काळ	:	वार्षिक
प्रकाशक	:	प्राचार्य, डॉ. एस. एम. कदम
राष्ट्रीयत्व	:	भारतीय
संपादक	:	डॉ. ए.के. मोरमारे
राष्ट्रीयत्व	:	भारतीय
मुखपृष्ठ	:	डॉ. अनिल कुराडे
मुद्रक	:	प्रिझम ग्राफिक्स
पत्ता	:	मंगळवार पेठ, कोल्हापूर
स्वामित्व	:	शिवराज साहित्य, वाणिज्य आणि डी. एस. कदम विज्ञान महाविद्यालय, गडहिंग्लज, जि. कोल्हा- पूर. ४१६ ५०२

मी प्राचार्य, डॉ. एस. एम. कदम असे जाहीर करतो की, वरील माहिती
माझ्या माहितीप्रमाणे आणि समजुतीप्रमाणे सत्य आहे.
ह्या अंकातील मतांशी संपादक मंडळ सहमत असेलच असे नाही.
लेखनाची निवड, संपादन व मुद्रीतशोधन सहसंपादकांनी केले आहे.

आभार

‘शिवराज २०२४’ या अंकाच्या निर्मितीमध्ये संस्था अध्यक्ष, प्रा. किसनराव कुराडे, संस्थेचे सचिव, डॉ. अनिल कुराडे, प्राचार्य, डॉ. एस. एम. कदम, प्रबंधक, डॉ. संतोष शहापूरकर आणि त्यांचे प्रशासकीय साथीदार, सर्व विभागप्रमुख, सर्व समिती प्रमुख, संपादन समितीतील माझे सर्व सहकारी तसेच प्रिझम ग्राफिक्स कोल्हापूर यांच्या सहकार्याने या अंकाचे काम अल्पावधीत पूर्ण झाले.

या सर्वांचे मनापासून आभार!

विद्यया ऽ मृतमश्नुते
विद्यया ऽ मृतमश्नुते
विद्यया ऽ मृतमश्नुते

विद्यया ऽ मृतमश्नुते
विद्यया ऽ मृतमश्नुते
विद्यया ऽ मृतमश्नुते

विद्यया ऽ मृतमश्नुते
विद्यया ऽ मृतमश्नुते
विद्यया ऽ मृतमश्नुते

प्रकाशक :
कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे शिक्षण संस्था, गडचिरोली

**शिवराज साहित्य, वाणिज्य आणि डी.एस. कदम विज्ञान महाविद्यालय व
संभाजीराव माने साहित्य, वाणिज्य व विज्ञान कनिष्ठ महाविद्यालय**
गडचिरोली, जि. कोल्हापूर